

C Quia si quis auditor est uerbi & non factor, hic cōparabitur uiro confideranti uultum natiuitatis suę in speculo, &c.) Vultum natiuitatis dicit uultū infantis, quæ nondū ad perfectum peruenit uirum. Mos mulierū est, aspiciere se in speculis, ut quicquid in se fordidum perspexerint, aut nō bene compositum, in melius emendato, suis facta gunt placere maritis. Quod facere moraliter animabus conuenit nostris. Debemus etenim nos in Euangelij, seu omnium diuinarum scripturarum conspiciere speculo, & depositis fordidibus ornatisq; moribus animarum nostrarum Christo uero placere merito.

Quicumq; perspexerit in legem perfectę libertatis, & permanferit in ea.)

Legem perfectam Euangelij dicit, nihil enim ad perfectum lex adducit. Et alibi: Non enim accepistis spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum. Et iterum: Vbi enim spiritus Domini, ibi libertas & ipse Dominus; Si uos, inquit, filius liberauerit uere liberi, estis.

Rom. 8.
10411. 8.

Non auditor obliuiofus factus, sed factor operis, &c.) Non auditu uerbi superuacuo, sed operis executione beatitudo præparatur, sicut & Dominus loquens ad discipulos: Si autem scitis, beati eritis, inquit, si feceritis ea.

10411. 13.

Si quis autem putat se religiosum esse, nō refrenans linguam suam, &c.)

Monuerat supra uerbum Dei non solum audire, sed & facere, nunc addit: Quia & si mandata quis Domini, quæ didicit, factis exercere uidetur, si non etiā linguam à detractionibus, mendacijs, blasphemijs, stultiloquijs, ab ipso etiam multiloquio, ceterisq; quibus peccare solet, refrenauerit, frustra se de operum iustitia iactet. Sicut & Paulus generalis poetæ sententiam adprobans, ait: Corrumpunt mores bonos colloquia mala.

1. Cor. 15.

Religio munda & immaculata, apud Deum & patrem hæc est.) Pulchre addidit, apud Deum & patrem, quia sunt qui hominibus religiosi uidentur, cum à Deo habentur prophani. Vnde & Salomon ait: Est uia quę uidetur homini iusta, nouissima autem eius ducit ad mortem.

Pro. 14.

Visitare pupillos & uiduas in tribulatione eorum, & immolatum se custodire ab hoc seculo.)

D Quia dixerat factorem operis beatum in facto suo futurum, nunc quę facta Deo maxime placeant, dicit, misericordia scilicet & innocentia. Nam quæ in eo quod pupillos & uiduas in tribulatione eorum uisitare iussit, cuncta quæ erga proximum misericorditer agere debeamus, insinuat. Quod quantum ualeat, ipso iudicij tempore pandetur, ubi dicturus est iudex: Quam diu fecistis uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Porro in eo, quod immaculatos nos ab hoc seculo custodire præcepit, uniuersa, in quibus nos ipsos cautos seruare docet, ostendit. In quibus sunt & ea quæ supra obseruare monuerat, ut tardi adloquendum, tardi sumus ad iram.

EVANGELIUM IOANNIS. CAP. XVI.

Men amen dico uobis, si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit uobis, usq; modo non petistis quicq; in nomine meo. Petite & accipietis, ut gaudium uestrum sit plenum. Hęc in prouerbij locutus sum uobis. Venit hora, cum iam nō in prouerbij loquar uobis, sed palam de patre annunciabo uobis. Illo die in nomine meo petetis. Et non dico uobis, quia ego rogabo patrem de uobis. Ipse enim pater amat uos, quia uos me amastis, & credidistis, quia à Deo exiui. Exiui à patre & ueni in mundum, iterum relinquo mundum, & uado ad patrem. Dicunt ei discipuli eius: Ecce nunc palam loqueris, & prouerbum nullum dicis. Nunc scimus, quia scis omnia, & non opus est tibi, ut quis te interroget, in hoc credimus, quia à Deo existis.

A Men amen dico uobis, si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit uobis, usq; modo non petistis quicq; in nomine meo, petite & accipietis

A pietis, ut gaudium uestrum sit plenum.) Duobus modis intelligi potest, uel quia non in nomine meo petistis, quod nomen non sicut cognoscendum est cognouistis, uel non petistis quicq; quoniam in comparatione rerum, quas petere debuistis, pro nihilo habendum est quod petistis.

Beda.

Petite & accipietis, ut gaudium uestrum sit plenum.) Ac si patenter dicat: Non fluxa seculi gaudia, quæ & in dolore semper mixta & dolore finienda sunt, sed illud singulare gaudium à patre petite, cuius plenitudo nullo cuiuslibet inquietudinis ad tactu minuitur, æternitas nullo unq; termino dissoluitur, si talia petendo perstiteritis, talia petendo, proculdubio quæ petitis accipietis, si morēs menti concordant petentis. Paruum enim utilitatis adfert, bene orando superna querere, qui nō desistit per uerse uiuendo in infimis implicari.

Hęc in prouerbij locutus sum uobis, uenit hora, cum iam non in prouerbij loquar uobis, sed palam de patre meo adnunciabo uobis.) Iam par uultu fuerant, nec dum intelligere poterunt, quomodo pater esset in filio, & filius in patre, & cætera, quæ ad profunda mysteriorū diuinitatis pertinebant, nec dū scire poterūt. Ideo in prouerbij, quasi in enigmate loqui illis uidebat Dominus, sed promittit ille horā, in qua palā illis de patre loqueretur. Illam nimirum horam significabat, qua eis, per acta sua passione ac resurrectione, spiritus sancti erat gratiam daturus. Tunc enim specialiter intus instructi, speciali dilectione succensi, quo perfectius omnia, quæ de agnitione diuinitatis mortalibus erant capienda, cœperunt, eo ardentius sola, quæ ad eius uisionem promerendam iuuarent, petere ac desiderare curauerunt.

Illo die in nomine meo petetis.) Id est, quæ ad salutem tantummodo animarū uestrarum, & quæ ad gaudia æterna pertinere uideantur, petere incipietis, & maxime ut intelligatis, quid sit quod dixi: Ego & pater unum sumus, uel quomodo pater sit in me, & ego in patre. Tunc in eius nomine petunt, qui petunt, quia in sono eius nominis non aliud, quam rem ipsam esse, quæ hoc nomine uocatur, intelligunt. Hi possunt utuncq; cogitare Dominum nostrum Iesum Christum, in quantum homo est, pro nobis iterpellare patrem, in quantum Deus est, nos exaudiri cum patre, quod cum significasse arbitror, ubi ait: Et non dico uobis, quia ego rogabo patrem de uobis. Potest enim non inconuenienter accipi quod ait: Et non dico uobis, quia ego rogabo patrem de uobis, quia non de presenti rogo, sed de futuro posui, rogabo, quod sanctis ad internam pacem receptis non opus sit iam aliquid rogare de illis, quia nimirum tanta beatitudine donandi sint, quæ amplior esse non possit.

B

Ipse enim pater amat uos, quia uos me amastis, & credidistis, quia ego à Deo exiui.) Non ita intelligendum est quod dixi: quia uos me amastis, quasi priores illi amarint Christum, sed ita potius, quia pater illos gratuito amore præuenerit, atq; ad amandū credendumq; filium amando sustulerit, & quia ipsi agnitam filij dilectionem, ac fidē pio & sollicito corde seruauerint, maiorū eos donis paternæ dilectionis esse remuneratos, quos unā cum filio & spiritu sancto amat, quos amore dignos iudicat, quod ad iuxta: Quia uos me amastis, ea dem ratione sentiendum est, quapropter, quicumq; filium recte habet, hunc cum patre & spiritu sancto amat. Et quia horum inseparabilis est natura diuinitatis, horum una eademq; sunt dona uirtutis, hoc est, quod amatis & creditis, quia à Deo exiui.

Exiui à patre & ueni in mundum, iterum relinquo mundū, & uado ad patrem. Exiuit à patre, & uenit in mundum, quia uisibilis mundo apparuit in humanitate, qui erat inuisibilis apud patrem in diuinitate. Exiuit à patre, quia non in ea forma qua equa lis est patri, sed in assumpta creatura minor apparuit. Et uenit in mundum, quia in ea forma serui quam accepit, etiam mundi huius amatoribus se uidentem præbuit. Iterum reliquit mundū & rediit ad patrem, quia ab aspectu amatoribus se uidentem præbuit. Iterum reliquit mundū suis æqualem patri esse, credendum docuit. Reliquit mundū & rediit ad patrem, quia humanitate, quam induit per ascensionem ad inuisibilia paternæ maiestatis adduxit. Hęc quidē uerba Domini mystica, & sicut ipse testatur, in prouerbij sunt dicta. Sed discipuli quibus dicebant, adeo adhuc carnales erant, ut eorum profunditatem minime caperent, & non solum archana dictorum, sed nec ipsam ignorantiam suam intelligerent, putantes simpliciter & dilucide prolata, quæ non intelligentibus prouerbia erant, ecce continuo responderunt:

Ecce nunc palam loqueris, & prouerbum nullum dicis.)

r 2 Palam

Palam igitur loqui estimabant, cuius mysteria dictorum, nec dum comprehendere ualebant, quod autem adiungunt:

Nunc scimus, quia scis omnia, & non opus est tibi ut quis te interroget, in hoc credimus, quia à Deo existis.) Aperte ostendunt, quia loquens ad eos Dominus, maxime disputabat, quæ illos delectabatur audire, & quæ illi interrogare uolebat, hæc ipse præueniens eos ultro proferebat. Vnde merito illum scire omnia, quasi Deum, & quasi Deifilium, à Deo uenisse credunt & confitentur. Apertum namque diuinitatis indicium est, cogitationum nosse secreta.

CONCORDIA. Istarum duarum in Dei patris nomine fit concordia lectionum.

IN LETANIA MAIORI EPIST. BEATI

Jacobi Apostoli. Cap. V.

Onfitemini alterutrum peccata uestra, & orate pro inticem ut saluemini. Multum enim ualet precatio iusti assidua. Helias homo erat similis nobis, passibilis, & oratione orauit, ut non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex. Et rursum orauit, & cœlum dedit pluuiam, & terra dedit fructum suum. Si quis autem ex uobis errauerit à ueritate, & cōuerterit quis eum, scire debet, quoniam unam qui conuerti fecerit peccatorem ab errore uia suæ, saluabit animam eius à morte, & operit multitudinem peccatorum.

Beda.

Onfitemini alterutrum peccata uestra, & orate pro inuicem ut saluemini.) In hac autem sententia illa debet esse discretio, ut quotidiana leuiusque peccata alterutrum coram qualibus conftemur, eorumque quotidiana credamus oratione saluari. Porro grauioris lepre immunditiam, iuxta legem, sacerdoti pandamus, atque ad eius arbitrium, qualiter & quanto tempore iusserit, purificare curemus.

Multum enim ualet deprecatio iusti assidua. Helias homo erat similis nobis passibilis, & oratione orauit, ut non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex.) Decenter afruit exemplo, quantum deprecatio iusti ualeat assidua, cum Helias una tantum oratione orando, tam longo tempore cœlos continerit, terris imbres auerterit, fructus mortalibus negauerit, Et rursum ubi uoluit, ubi tempus esse perperxit, ubi longo inediae tunc cor regis superbi & gentis idololatæ, ad poenitentiam uident inflexit, unam solummodo orationem orauerit, & fructus atque aquas, quas negauerat, terris restituerit, Sic enim sequitur.

Et rursum orauit, & cœlum dedit pluuiam, & terra dedit fructum suum.)

Semel ergo & prius & postmodum orauit, & hoc unus Helias, ac tanta impetrauit, quantum his ualet frequens plurimorum oratio iustorum: Sed ne trepidaret nostra fragilitas, reputans se tanto propheta, qui curru igneo rapi meruit ad cœlos, similia facere non posse, consulte beatus Jacobus, de eius oratione locutus, ita inchoauit: Helias homo erat similis nobis, passibilis. Homo namque erat, tamen nulli hominum uirtute secundus, similis nobis origine carnis, passibilis, ut nos & mentis fragilitate & carnis. Nam quod carne fragilis esset, apud Sareptenam uisum, uisum querendo monstrauit. Quod mente quoque passibilis fuerit ostendit, cum post redditas terris aquas, extinctosque prophetas & sacerdotes idolorum, unius mulierculæ minis exterritus, per desertum dissiugit. Quanti autem sit meriti apud Deum, pro infirmantibus orare, eosque sua peccata consistentes, ad amissam reuocare sospitatem, subdendo manifestatur:

Si quis autem errauerit ex uobis à ueritate, & cōuerterit quis eum, &c.)

Quia enim in superioribus huius epistolæ partibus, lingua nostra à maligna uel ociosa locutione restringitur, oportune in fine, quid maxime loqui debeamus ostenditur. Iubemur itaque orare & psallere Domino, quoties aliquibus pulsamur aduersis. Item confiteri alterutrum peccata nostra, & orare pro inuicem ut saluemur. Pro sanitate proximorum non solum temporali, sed potius æterna, quantum possumus impendere curam. Si enim magnæ mercedis est, à morte eripere carnem quandoque morituram, quanti enim meriti à morte animam liberare in cœlesti patria

patria sine fine uiuaturam. Notandum sane, quod quidam codices habent, saluauit animam suam à morte, & ex ambiguo Græco σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου, ita & recte interpretari potest, & re uera qui errantem corrigit, sibi metipsum per hoc uitæ cœlestis gaudia ampliora conquirat: Saluauit inquit animum eius à morte.

Et operit multitudinem peccatorum.) Qui peccator ab errore cōuertit, & eius peccata per hanc cōuersationem ab aspectu interni iudicis superpositæ uitæ melioris abscondit, & sua quoque, in quibuslibet offendit errata ab intuitu eius, qui omnia uidet, proximum curando contegit, iuxta illud Psalmistæ: Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tædium sunt peccata. Non obliuiscit beatus Jacob, quod superius ait: Nolite plures magistris fieri, fratres mei. Ibi namque imperfectos in propria actione ac magisterij officio, quia per iactantiam querebant, submouet. Hic uero instructos ex omni parte, quid erga salutem proximorum per amorem fraternitatis agere debeant edocet. Quod enim hic doctor facere perhibetur, hoc alio loco charitas facere memoratur, dicente beato Petro Apostolo: Quia charitas operit multitudinem peccatorum. Nec prætereundum, quod hæc errantis cōuersatio, non solum loquendo, sed plerumque etiam bene agendo perficitur. Nam si quis etiam lingua tacente proximis exempla bonæ actionis ostendit, eosque admiranda, quæ neglexerant, elemosinæ uel hospitalitatis uel aliarum opera uirtutum cōuertit, officium protecto doctoris exsequitur, ac pro eius quem correxit saluatione fratris, certam à pio iudice mercedem consequetur.

ALIA EXPOSITIO.

Epistolæ beati Jacobi Cap. V.

Iste Jacobus filius Alphæi fuit, qui & pater Domini nominat. Tres enim sorores fuerunt, Maria Mater Domini, & Maria Jacobi & Ioseph, & mater filiorum Zebedæi. Tantæ enim sanctitatis iste Jacobus fuisse narratur, ut propter eius necem dicat Iosephus subuersam esse Hierusalem, hic autem post passionem Domini anno tricesimo suum feliciter consummauit martyrium.

Beda.

Confitemini alterutrum peccata uestra, & rel.) Confitebor enim æquiuocum nomen est, sed pro locorum diuersitate diuerse suscipitur. Confitentur enim & qui Domino gratias referunt, confitentur & qui peccata deplorant. Sed illud in gaudio, istud in lachrymis est, illud in sancta mentis alacritate, istud in cordis noscitur esse contritione.

Castiod.

Multum enim ualet oratio iusti assidua.) Sic enim scriptum est: Oratio iustorum exaudivit Dominus, nam & ipse Dominus ait: Quicquid petieritis in oratione credentes accipietis.

B

Non pluit annos tres, &c.) Hic tria tempora mundi significantur. Primum ad Adam usque ad Noe. Secundum à Noe usque ad Moysen. Tertium à Moysen usque ad aduentum Domini, quando ipse Dominus Iesus Christus aduenit, & arescentem nostri cordis humum, imbræ fidei & baptismatis irrigauit. Per cœlum qui pluuiam dedit doctores intelliguntur. Per pluuiam ipsorum spiritualis doctrina, per terram signatur Ecclesia, & per fructum sanctæ uirtutes intelliguntur: Cœlum, inquit, dedit pluuiam, & terra dedit fructum suum.

Potest autem & per tres sterilitatis annos & menses sex, sterilitas sub Antichristo significari tempora, quæ postea largiente Domini gratia credimus esse fecunda.

Qui conuerti fecerit peccatorem saluabit animam eius.) Id est, liberabit à morte æterna animam eius, à morte perpetua, quæ animæ pro peccatis debetur.

Et operit multitudinem peccatorum.) Siue illius quem conuertit, siue sua, qui cōuertit illius per poenitentiam contegit peccata: Beati enim ait Psalmistæ, quorum tædium sunt peccata. Sua autem per charitatis officium male nocua operuit peccata: Charitas enim, ait Apostolus, cooperit multitudinem peccatorum.

EVANGELIUM LUCÆ CAP. XI.

Vis uestrum habebit amicū, & ibit ad illum media nocte & dicit illi: Amice accommoda mihi tres panes, quoniam amicus meus uenit de uia ad me, & non habeo quod ponam ante illum. Et ille de intus respondens dicat: Noli mihi molestus esse, iam hostium clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili, non possum surgere & dare tibi. Et ille si perseverauerit pulsans, dico uobis, & si non dabit illi surgens, eo

quod

C quod amicus eius sit, propter improbitatem tamen eius surget, & dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego uobis dico: Petite & dabitur uobis, querite & inuenietis, pulsate & aperietur uobis. Omnis enim qui petit accipit, & qui querit inuenit, & pulsanti aperietur: Quis autem ex uobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi: aut pisce, nunquid pro pisce serpentem dabit illi: aut si petierit ouum, nunquid porriget illi scorpionem? Si ergo uos cum sitis mali, nostis bona dare filiis ueltris, quanto magis pater uester de celo dabit spiritum bonum petentibus se.

Quis uelstrum habet amicum, & ibit ad illum media nocte, & dicit illi, amice comoda mihi tres panes, &c.) Rogatus a discipulis saluator, non modo foris orationis, sed & instantiam frequentiamque tradit orandi. Amicus ergo ad quem media nocte uenitur, ipse Deus intelligitur, cui in media tribulatione supplicare, & tres panes, id est, intelligentiam trinitatis, qua presentis uitae consolentur labores, affragitare debemus. Amicus qui uenit de uia, ipse noster est animus, qui toties a nobis recedit, quoniam ad appetenda terrena & temporalia foris uagatur. Redit uero coelestiumque alimonia refici desiderat, cum in se reuerfus, superna cooperit ac spiritualia meditari, de quo pulchre qui petierat adiungit: Non se habere, quod ponat ante illum, quoniam animam post seculi tenebras Deum suspirantem, nihil praeter eum cogitare, nihil loqui, nihil libet intueri. Solum quod recognouit summam trinitatis gaudium contemplari, atque ad hoc plenius inueniendum peruenire satagit.

Et ille de intus respondens dicit: Noli mihi molestus esse, iam ostium clatum est, &c.) Ostium amici, diuini est intelligentia sermonis, quod sibi Apostolus orat aperiri ad loquendum mysterium Christi. Clatumque est tempore famis uerbi, cum intelligentia non datur. Et illi qui Euangelicam sapientiam, tanquam panem erogantes, per orbem terrae praedicauerunt. Pueri patris familias iam sunt in secreto quietis cum Domino, & tamen orando efficiunt, ut accipiant. Desyderant intellectum ab ipso Deo, etiam si homo desit per quam sapientia praedicet.

D Et ille si perseverauerit pulsans: Dico uobis, & si non dabit illi surgens, eo quod amicus eius sit, propter improbitatem tamen eius surget, & dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego uobis dico, Petite & dabit uobis, &c.) Comparatio est a minore. Si enim amicus homo surgit delecto, & dat non amicitia, sed tedio compulsus, quanto magis dat Deus, qui sine tedio largissime donat, quod petitur, sed ad hoc se peti uult, ut capaces donorum eius fiant, qui petunt. Ne itaque de uia ueniens amicus inedia disperat, hoc est, ne animus nuper ab erroris sui uanitate respiciens, desiderium spiritualis diuitum inopia tabescat. Petamus epulas uerbi, quibus alatur, quae ramus amicum qui det, pulsemus hostium quo seruantur absconsi. Magnam enim spem dedit, & dat ille, qui promittendo non decipit.

Omnis enim qui petit, accipit, & qui querit inuenit, & pulsanti aperietur.) Ergo iuxta praemissam postulantis amici parabolam, perseverantia opus est, ut accipiamus, quod petimus, & inueniamus, quod querimus, & quod pulsemus aperiat. Nam si petenti datur, & quaerens inuenit, & pulsanti aperitur, cui non datur, & qui non inuenit, & cui non aperitur: apparet quod non bene petierit, quaesierit, pulsauerit.

Quis autem ex uobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi? Panis intelligitur charitas propter maiorem appetitum. Et tam necessaria, ut sine illa caetera nihil sint, sicut sine pane mensa inops est, cui contraria est cordis duritia, quam lapidi comparauit.

Aut si pisce, nunquid pro pisce serpentem dabit illi? Piscis est fides inuit sibilium, uel propter aquam baptismi, uel quia de inuisibilibus locis capitur. Quod etiam fides huius mundi fluctibus circumlatrata non frangitur, esse pisci comparatur, cui contrarium posuit serpente, propter uenena fallaciam, quae etiam primo homini male suadendo praeseminauit.

Aut si petierit ouum, nunquid porriget illi scorpionem? In ouo indicat spes. Ouum enim nondum est foetus perfectus, sed fouendo speratur. Cui contrarium posuit scorpionem, cuius aculeus uenentus retro timendus est, sicut spei contrarium est retrospicere, cum spes futurorum in ea quae ante sunt extendat.

S1

A Si ergo uos cum sitis mali nostis bona dare filiis ueltris, quanto magis pater uester de celo dabit spiritum bonum petentibus se? Quomodo mali dant bona: sed malos appellauit dilectores adhuc seculi huius & peccatores. Bona uero quae dant, secundum eorum sensum, bona dicenda sunt, quia haec pro bonis habent, quantum in rerum natura ista bona sunt, sed temporalia & ad istam uitam infirmam pertinentia, & quisquis ea malus dat, non de suo dat. Domini est terra & plenitudo eius, qui fecit caelum & terram, & omnia quae in eis sunt. Quantum ergo sperandum est, daturum Deum nobis bona petentibus, nec nos posse decipi, ut accipiamus aliud pro alio, cum ab ipso petimus, quando nos etiam cum sumus mali, nouimus id dare quod petimus. Non enim decipimus filios nostros. Et qualiacumque bona damus, non de nostro, sed de ipsius damus. Aliter. Apostoli qui electionis merito bonitatem generis humani excellerant, omnibus modis superne bonitatis intuitu mali esse dicitur. Quia nihil est perfectius stabile, nihil immutabile, nihil bonum, nisi deitas sola. Omnes uero creaturae, ut beatitudinem aeternitatis uel immutabilitatis obtineant, non hoc per suam naturam, sed per creatoris sui participationem & gratiam consequuntur. Quod uero dicitur, quanto magis pater uester de celo dabit spiritum bonum petentibus se, ostendit spiritum sanctum plenitudinem esse honorum Dei, & ea quae diuinitus administrantur, non alia absque ea subistere, quia omnes utilitates, quae ex donorum Dei gratia suscipiuntur, ex isto fonte emanant.

CONCORDIA. In peritione orationis, & in acceptatione muneris istarum duarum sit concordia lectionum.

IN ASCENSIONE DOMINI. LECTIO

Actuum Apostolorum. Cap. I.

Primum quidem sermonem feci de omnibus, O Theophile, quae cepit Iesus facere & docere usque in diem qua praecipiens Apostolis per spiritum sanctum, quos elegit assumptus est. Quibus & prebuit se ipsum uiuum post passionem suam, in multis argumentis, per dies quadraginta apparens eis, & loquens de regno Dei. Et conuersens praecipit eis ab Hierosolymis ne discederent, sed expectaret promissam patris, quam audistis inquit per os meum, quia Ioannes quidem baptizauit aqua, uos autem baptizabimini spiritu sancto, non post multos hos dies. Igitor qui conuenerant, interrogabant eum dicentes: Domine, si in tempore hoc restitueres regnum Israel: Dixit autem eis: Non est uestrum nosse tempora uel momenta, quae pater posuit in sua potestate, sed accipietis uirtutem superuenientis spiritus sancti in uos & eritis mihi testes in Hierusalem & in omni Iudaea & Samaria & usque ad ultimum terrae. Et cum haec dixisset, uidentibus illis eleuatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum. Cumque intuerentur in caelum euntem illum, ecce duo uiri astiterunt iuxta illos in uestibus albis, qui & dixerunt: Viri Galilaei, quid statis aspicientes in caelum. Hic Iesus qui assumptus est ad uobis in caelum, sic ueniet, quemadmodum uidistis eum euntem in caelum.

Primum quidem sermonem feci de omnibus, O Theophile, quae cepit Iesus facere & docere.) De omnibus se dicit Christi factis & dictis in Euangelio scripisse, non quod omnia comprehendere potuerit, ne sit contrarius Ioanni, qui ait: Multa quidem & alia signa fecit Iesus, in conspectu discipulorum suorum, quae non sunt scripta in libro hoc, sed quod de omnibus elegerit, unde faceret sermonem, quae iudicauit apta & congrua sufficere officio dispensationis suae. Theophilus interpretatur Dei amator, uel a Deo amatus. Quicumque ergo Dei amator est, ad se scriptum tenet suae huius animae, quia Lucas medicus scripsit, inueniet salutem, & notandum, quod ait: Quae cepit Iesus facere & docere. Primo facere & postea docere, quia Iesus bonus doctor est institutus, nulla nisi quae fecit docuit.

Beda.
Ioan. ult.

r 4 Vlc

C Vsq; in diē, qua p̄cipiens Apostolis per spiritū sanctū, quos elegit as-
sumptus est, &c.) Transcensio uerborū ordinem turbans, per Hyperbaton legendum, usq;
in diem qua assumptus est, p̄cipiens ante assumptionem, id est, p̄cepta dāns Apostolis, que
uel hic uel in Euangelij legunt. Est ergo sensus, scripti de Iesu à tempore quo cepit signa face-
re & docere, usq; in diem, qua eisdem consummatis, unde uenerat rediit, per dies quadraginta
apparens eis, & loquens de regno Dei & conuescens, &c. Ad instruendam Dominus fidem suā
relūctationis sepius Apostolis post passionē suam uiuus apparet, cibos sumit, eandemq; quā
à mortuis suscitauerat palpandam carnem exhibet. Sed altiori mysterio, per hanc quadraginta
dierum cum discipulis conuersationem, significat se occulta p̄sēntia, quę promiserat imple-
turum. Ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usq; ad consummationem seculi. Iste enim
numerus hanc temporalem terrenamq; uitam, uel propter quattuor anni tempora, uel propter
quattuor uentos cœli designat. Nam postq; sepulti fuerimus cum Christo per baptismum in
morte, quasi rubri maris calle transitō, necessarium in hac solitudine Domini habemus ducati,
qui nos ad cœlestia regna perducatur, & imaginis suę denario remunerans p̄sēntia sancti spi-
ritus, quasi uera iubei quietā beatificet, uos autē baptizabimini spiritu sancto non post mul-
tos dies, nondum fuerat Apostoli baptizati, non tamen aqua, sed spiritu sancto, quos in-
telligimus iam fuisse baptizatos, siue baptismo Ioannis, ut nonnulli arbitrantur, seu quod ma-
gis credibile est baptismate Christi. Neq; enim ministeriū baptizandi defuerat, ut haberet bap-
tizatos seruos, per quos ceteros baptizaret, quia nō defuerat memorabile illius humilitatis mi-
nisterium, quando eis lauit pedes. Cum ergo diceret Dominus, quia Ioannes quidem baptiza-
uit aqua, nequaquē subtingit: Vos autem baptizabitis, sed uos autem baptizabimini spiritu
sancto. Quia neq; Apostoli neq; sequaces eorum, qui usq; hodie baptizant in Ecclesia, aliter
quā Ioannes, id est, in aqua baptizare p̄ualent, sed tantum inuocato Christi nomine adest,
interior uirtus spiritus sancti, quę homine aquam tribuentem baptizatorum animas simul &
corpora purificet, quod in Ioannis baptismo non fiebat. Non enim erat spiritus datus, quia Ie-
sus nondum fuerat glorificatus.

Ioan. 9.

D Igitur qui conuenerant interrogabant eum dicentes: Domine, si in tem-
pore hoc restitues regnū Israël.) Quoniam apparens eis locutus est de regno Dei, spiritus
quoq; sancti non post multos dies promissit aduentum, consequenter cū de eodem regno per-
cunctantur, utrum uidelicet mox adueniente spiritu sancto, in p̄sēnti restitutum, an in fu-
turo sanctis referuandum credere debeant. Carnales enim adhuc discipuli resurrectione Christi
completa, continuo regnum Israël credebant esse uenturum, iuxta quod Cleophas ait: Nos au-
tem sperabamus, quod ipse esset redempturus Israël, & Euangelista p̄miserat, quia Domino
Hierosolymam uenturo existimarent, quod confestim regnū Dei manifestaretur. Sed oportet
bar impleri Prophetiam, qua patri canens ait: Tu uero reppulisti & spreuisti & distulisti Chri-
stum tuum. Repulisti enim, & spreuit filium patris, quando eum in passione deseruit loquentem:
Deus Deus meus quare me dereliquisti. Distulit autem, ut quem sancti illo tempore regnaturū
putabant, expectent in die iudicij in sua maiestate uenturū. Unde & ipse Dominus & spiritua-
lem Israël, & regnum cœlestē à Prophetis fuisse promissum insinuans ait:

Psal. 88.
Psal. 20.

Non est uestrum nosse tempora uel monumenta, quę pater posuit in
sua potestate.) Illius, inquit, regni tam secretum tempus est, ut patris tantummodo scien-
tię pateat, & quando dicit: Non est uestrum scire, ostendit quod & ipse sciat, cuius omnia sunt,
quę patris sunt, sed non expedit nosse mortalibus, ut semper incerti de aduentu iudicis, sic co-
tidie uiuant, quasi die alia iudicandi sint.

Sed accipietis uirtutē superuenientis spiritus sancti in uos, &c.) Super-
ueniet, inquit, in uos spiritus sanctus, nequaquē regnū Israël, siue regnum Dei in Israël, ut puta-
tis adierit, sed uobis uirtutē de me restituti dabit. Tantumq; regni illius tempora longe
sunt, ut prius non solum hanc Hierosolymorū urbem, uerum omnes Iudę fines, de hinc autem
& proxime gentes Samaritę, & ad extremū nouissimos quoq; per circuitum mundi terminos
Euangelij fama percurrat.

Et cū hęc dixisset, uidentibus illis eleuatus est.) Marcus quidem aliam Domi-
ni locutionem commemorans ait: Et Dominus quidem Iesus postq; locutus est eis, assumptus
est in cœlum. Sed quia Lucas significantius adiecit: Cum hęc dixisset, eleuatus est, ostendit pro-
fecto illis quos commemorauerat sermonibus expletis Dominum ascendisse ad cœlos. Et

Et nubes suscepit eum ab oculis eorum.) Vbi creatura suo creatori p̄staret
obsequium, astra indicant, nascentem obnubilant. Recipiunt nubes ascendentem, redeunt ad
iudicium committabuntur.

Ecce duo uiri adsteterūt iuxta illos in uestibus albis.) Albę uestes exaltatio-
ni magis congruunt quā humiliatiōi, & ideo Domino ascendente, in albis uestibus angeli ap-
parent, qui nato Domino, in albis uestibus, apparere non dicuntur, quia qui in natiuitate sua
apparuit Deus humilis, in ascensione sua ostensus est homo sublimis. Nam & locus congruit,
dum his qui in humili ciuitatula natus est, homo de monte sublimi regressus est ad cœlos.

Hic Iesus qui assumptus est à uobis in cœlum.) Ob duas illas causas angeli
uidentur, ut uidelicet ascensionis tristitiam, regressionis commemoratione consolarentur, ut &
uere in cœlum illum ire monstrarent, & non quasi in cœlum sicut Heliam.

Sic ueniet, quemadmodum uidistis eum euntem in cœlum.) Id est, in ea-
dem forma carnis atq; substantia ueniet iudicaturus, in qua uenerat iudicandus, cui profecto
immortalitatem dedit, naturam non abstulit, cuius etiam gloria diuina, quę quondam in mon-
te tribus discipulis apparuit, peractō iudicio ab omnibus sanctis uidebitur, quando tolletur
impis, ne uideat gloriam Dei.

EVANGELIUM MARCI. CAP. VLTIMO.

Recumbentibus undecim discipulis, apparuit illis Iesus, & expro-
brauit illis incredulitatē illorū & duriciā cordis, quia his qui uis-
derant eum resurrexisse nō crediderunt. Et dixit eis: Euntes in
mundū uniuersum p̄dicare Euangelium omni creaturę. Qui
crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Qui uero non crediderit, cōdem-
nabit. Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo dæ-
monia eiciet, linguis loquent nouis, serpentes tollent. Et si mortiferum
quid biberint, non eos nocebit. Super egros manus imponent, & bene ha-
bebunt. Et Dominus quidem Iesus postq; locutus est eis, assumptus est in
cœlum & sedet à dextris Dei. Illi autem profecti p̄dicauerunt ubiq; Do-
mino cooperante, & sermonem confirmante, sequentibus signis.

Recumbentibus undecim discipulis apparuit illis Iesus, &c.) Quomodo
nouissime: quasi iam ultra eum nō uiderent, nouissimū quippe illud est, quo Dominū A-
postoli in terra uiderunt, quando ascendit in cœlum. Et factum est quadragesima die post e-
ius resurrectionē. Nunquid nam tūc exprobraturus erat, quod nō credidissent eis, qui eum uide-
rant resurrexisse, quando etiam & ipsi post resurrectionem toties eum uiderant. Illud ergo acci-
piamus post multas demonstrationes eius, quibus per dies quadraginta discipulis p̄sēntatus
est, eum etiam nouissime recumbentibus illis undecim apparuisse, id est, ipso quadagesimo die.
Et quoniam iam erat ab eis ascensus in cœlum, hoc eis illo die maxime exprobrare uoluisse,
quod his qui uiderant eū resurrexisse nō crediderant, anteq; eum ipsi uiderent. Cum utiq; post
ascensionem suam, p̄dicantibus illis Euangelium, gentes quę non uiderūt, fuerant crediturę.
Post illam quippe exprobrationem secutus, ait idem Marcus:

Et dixit eis: Euntes in mundum uniuersum, p̄dicare Euangelium om-
ni creaturę. Qui crediderit, &c.) Hoc ergo p̄dicaturus, quoniam qui non crede-
rit, condemnabitur, cum id utiq; nō crediderit quod nō uidit. Nonne ipsi primitus fuerant ob-
iurgati, quod ante quā Dominū uiderent nō crediderint eis, quibus Dominus apparuisset.
Quod uero dixit eis: Euntes in mundum uniuersum, p̄dicare Euangelium omni creaturę,
Nunquid suum Euangelium uel inensatis rebus, uel brutis animalibus fuerat p̄dicandum?
ut de eo discipulis dicitur, p̄dicare omni creaturę: Sed omnis creaturę nomine, potest om-
nis natio gentium designari. Ante etenim dictū fuerat: In uiam gentiū ne abieritis. Nunc autē
dicit: P̄dicare omni creaturę, ut scilicet prius a Iudæa, Apostolorū repulsa p̄dicatio tūc no-
bis in adiutoriū fieret, cum hanc illa ad damnationis suę testimonium superba repulisset.

Qui

August.

Grego.

Math. 10.

C Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Qui uero non crediderit, condemnabitur. (Fortasse unusquisque apud semetipsum dicit: Ego iam credidi, saluus ero, uerum dicit, si fidem operibus tener. Vera etenim fides est, quæ in hoc quod uerbum dicit, moribus non contradicit. Hinc est enim, quod de quibusdam fallis fidelibus Paulus dicit: Qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant. Hinc Ioannes ait: Qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mendax est. Cum autem dicatur: Qui uero non crediderit, condemnabitur, quid hic dicimus de paruulis, qui per etatem adhuc credere non ualent? Nam de maioribus nulla questio est. In Ecclesia ergo saluatoris per alios paruuli credunt, sicut ex alijs quæ illis in baptismo remittuntur peccata traxerunt.

D Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo eijcient demonia &c.) Nihil quod ista signa non facimus, minime credimus: Sed hæc necessaria in exordio Ecclesiæ fuerunt. Ut enim ad fidem cresceret, miraculis fuerat nutrienda. Quia & nos cum arbuta plantamus, tam diu eis aquam fundimus, quo usque ea in terra conualuisse uideamus. At si semel radicæ fixerint, irrigatio cessabit. Hinc etiam, quod Paulus dicit: Linguae in signo sunt, non fidelibus, sed infidelibus. An habemus de his signis atque uirtutibus, quæ adhuc subtilius considerare debemus: sancta quippe Ecclesia, cotidie spiritaliter facit, quod tunc per Apostolos corporaliter faciebat. Nam sacerdotes eius cum per exorcismi gratiam manum credentibus imponunt, & habitare malignos spiritus in eorum mente contradicunt, quid aliud faciunt, nisi demonia eijciant? Et fideles quique, qui iam uitæ ueteris secularia uerba derelinquunt, sancta autem mysteria insonant, conditoris sui laudem & potentiam, quantum proualent, narrant, quid aliud faciunt, nisi nouis linguis loquuntur? Qui dum bonis suis exhortationibus malitiam de alienis cordibus auferunt, serpentes tollunt. Et dum pestiferas suasiones audiunt, sed tamen ad operationem prauam minime pertrahuntur, mortiferum quidem est quod bibunt, sed non eis nocent, quia quoties proximos suos in bono opere infirmari conspiciunt, dum eis tota uirtute concurrunt, & exemplo sue operationis illorum uitam roborant, qui in propria actione titubabant, quid aliud faciunt, nisi super egrotos manus imponunt, ut bene habent? Quæ nimirum miracula tanto maiora sunt, quanto spiritaliora. Tanto maiora sunt, quanto per hæc non corpora, sed animæ suscitantur.

E Et Dominus quidem Iesus postquam locutus est &c.) Considerandum nobis est, quid est quod Marcus ait: Sedet à dextris Dei, & Stephanus dicit: Video cælos apertos, & filium hominis stantem à dextris Dei. Quid est, quod hunc Marcus sedentem, Stephanus uero stantem se uidisse testatur? Sed scimus, quia sedere iudicantis est, stare uero pugnantis, uel adiuuantis est. Quia igitur redemptor noster adsumptus in cælum, & nunc omnia iudicat, & ad extremum iudex omnium ueniet, & hunc post adsumptionem Marcus sedere describit, quia post ascensionis suæ gloriâ, iudex in fine uidebit. Stephanus uero in laboris certamine positus, stantem uidit, quem adiutorem habuit, quia ut iste in terra persecutorum infidelitatem uinceret, pro illo de cælo illius gratia pugnavit.

F Illi autem profecti prædicauerunt &c.) Quid in his considerandum est, quid memoriæ commendandum, nisi quod præceptum obedientiæ. Obedientiæ uero signa secuta sunt. Restat sane questio non minima, quomodo scripserit idem Euangelista, dixisse angelum mulieribus: Ite, dicite discipulis eius & Petro, quia præcedet uos in Galilæam, ibi eum uidebitis, sicut dixit uobis, nec tamē ibi uisum à discipulis Dominum, in illo post hæc Euangelij sui loco retulerit, sed quod ita ab angelo & à Domino dictum sit. Prophetiæ dictum accipiendum est, Galilæa namque interpretatur transmigratio uel reuelatio, prius itaque secundum transmigracionis significationem, quid aliud occurrit intelligendum, præcedet uos in Galilæam, ibi eum uidebitis, sicut dixit uobis, nisi quia Christi gratia de populo Israël transmigratura erat ad gentes, quibus Apostoli prædicantes Euangelium, nullo modo crederent, nisi eis ipse Dominus uiam in cordibus hominum prepararet. Et hoc intelligimus, præcedet uos in Galilæam. Quod autem mirarentur gaudentes disruptis & euictis difficultatibus, aperiri sibi hostium in Domino per illuminationem fidelium, hoc intelligitur, ibi eum uidebitis, id est, membra eius inuenietis, ibi & ibi uisum corpus eius, & in eis qui uos susceperint agnosceat. Secundum illud autem, quod Galilæa interpretatur reuelatio, non iam in forma serui intelligendum est, sed in illa quæ equalis est patri, quod promissum est apud Ioannem, dilectoribus suis cum diceret: Et ego diligam eum, & ostendam me ipsum illi, illa erit reuelatio tanquam uera Galilæa, cum similes ei erimus, ubi eum uidebitis sicuti est Ipsa

A Ipsa erit etiam beatior transmigratio ex isto seculo in illam æternitatem, si eius præcepta sic amplexamur, ut ad dextram eius segregari mereamur. Tunc enim ibunt sinistri in combustionem æternam, iusti autem in uitam æternam.

CONCORDIA. In adsumptione ascensionis Domini, istarum duarum sit concordia lectio. *1. Pet. 4.*

DOMINICA POST ASCENSIONEM DOMINI.

Epistola beati Petri. I. Petri. III.

D Stote prudentes & uigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in uobismetipsis charitatem cõtinuam habentes, quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hospitales inuicem, si ne murmuratione. Unusquisque sicut accepit gratiam, in alterum ministrans illam, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei. Si quis loquitur, quasi sermones Dei, si quis ministrat, tanquam ex uirtute quam ministrat Deus, ut in omnibus honorificetur Deus, per Iesum Christum Dominum nostrum.

E Stote prudentes & uigilate in orationibus.) Et Dominus in Euangelio nos incerti finis intuitu semper orare ac uigilare præcepit, ait namque, loquens de die iudicij: Vigilate itaque omni tempore, orantes, ut digni habeamini, fugere iste omnia, quæ futura sunt, & stare ante filium hominis. Bene autem in orationibus uigilare iubemur, ut cum stamus ad orationem, cogitatio omnis carnalis & secularis abscedat, ne quicquam tunc animus præter id solum cogitat quod præcat. Subripit enim frequenter hostis, & subtiliter fallens preces nostras, à Deo auocat, ut aliud habeamus in corde, & aliud proferamus in uoce, cum intentione sincera Deum debeat non sonus uocis, sed animæ sensus orare.

Ante omnia autem mutuam in uobismetipsis charitatem cõtinuam habentes.)

B Bene addit, continuam, quia semper diligere ualeamus, semper autem uigilare in orationibus, fragilitate carnis obstante, ne quibus. Semper his, quas subiungit, uirtutibus insistere minime ualeamus. Ideo hospitalitati, doctrinæ, administrationi gratiarum, uel communioni uel spiritualium in proximos, cæterisque huiusmodi, quia hæc nimirum, & per officium corporis, & tempora oportuna fieri necesse est. Ipsa autem charitas, cuius institutum, hæc foras agunt, quæ interiori homini præsidet, semper ibidem haberi potest, quamuis in publicum non semper ostendi potest.

C Quia charitas operit multitudinem peccatorum, &c.) In eo maxime, cum ueraciter Deo dicitur: Et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et si quidem cuncta opera bona quæ facimus, culpas quas fecimus diluere & cooperire certum est. Sed hoc ideo specialiter de charitate dicitur, per quam proximis nostris, ea quæ nobis debent, donamus, quia iustissimum est apud Deum, ut iuxta mensuram pietatis qua mensi fuerimus, remetietur nobis. Sicut contra terribiliter duos cordis uir sapiens arguit, dicens: Homo homini seruauit iram, & à Deo querit medelam. Nec dubitandum, quod in eo quoque, qui per charitatem quicquid ualet erga correctionem proximi ammonendo, increpando, castigando operatur. Charitas ipsa operit multitudinem peccatorum.

D Si quis loquitur, quasi sermones Dei.) Timens uidelicet, ne præter uoluntatem Dei, uel præter quod in sanctis scripturis euidenter præcipitur, uel dicat aliquid, uel imperet, & inueniatur tanquam fallus testis Dei, aut sacrilegus, uel introducens aliquid alienum à doctrina Domini, uel certe subrelinquens & præteriens aliquid eorum quæ Deo placita sunt, cum ipse manifestissime prædicatoribus ueritatis, de his quos ad uitam imbuerant præcipiat dicens: Docentes eos seruare omnia quæcumque mandauimus uobis, etenim quæ ipse mandauit non alia, & hæc non ex parte, sed omnia suis auditoribus ad seruandum tradere iubet.

E Si quis ministrat, tanquam ex uirtute quam ministrat Deus.) Tanto humiliter impendat quisque proximo bonum omne quod potest, quanto certissime nouit, quia à semetipso non potest habere quod impendat.

F Ut in omnibus honorificetur Deus per Iesum Christum.) Iuxta ipsi Math. 6, uel Iesu Christi præceptum, quod ait: Videant uestra opera bona, & glorificent patrem uestrum

C uestrum qui est in caelis. Honorificatur ergo Deus in actibus nostris, cum omne quod bene ag secundum uoluntatem eius facimus, non hoc nostris meritis, sed eius gratiæ tribuimus. Et contra autem mala quæ gerimus, nostra solum malitiæ uel inertiae uel ignorantiae deputamus.

EVANGELIUM IOANNIS CAP. XV.

Um autem uenerit paracletus, quem ego mittam uobis a patre spiritu cum ueritatis, qui a patre procedit, ille testimonium perhibebit de me. Et uos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis. Hæc locutus sum uobis, ut non scandalizemini. Absque synagogis facient uos, sed uenit hora, ut omnis qui interficit uos, arbitretur obsequium se prestare Deo. Et hæc facient uobis, quia non nouerunt patrem neque me. Sed hæc locutus sum uobis, ut cum uenerit hora eorum reminiscamini, quia ego dixi uobis.

Cum autem uenerit spiritus paracletus, quem ego mittam uobis a patre meo, spiritu ueritatis, qui a patre procedit, Ex multis sancti Euangelii locis inuenimus, quia discipuli ante aduentum sancti spiritus minus capaces erant ad intelligendum archana diuinæ sublimitatis, minus fortes ad tollenda aduersa humanæ prauitatis, sed eis adueniente spiritu cum augmento diuinæ agnitionis data est etiam constantia uincendi humanæ persecutionis tentamenta. Unde eos spiritus sancti aduentu, promisit roborados esse, uel ad fiduciam prædicationis, uel ad constantiam passionis, sicut in ipso principio Apostolorum factum esse cognouimus, qui prius ad unius ancillæ uocem Christum timuit confiteri, quem postea palam & omnibus cæteris constantius sancto spiritu roboratus multis Iudæorum milibus prædicauit, ita ut ad eius prædicationem tria milia uirorum legimus credidisse, & baptizatos esse, & non post multum temporis etiam quinque milia credidisse. Quod uero ait: Qui a patre procedit, & statim subiunxit, quem ego mittam, significat enim quod equaliter idem spiritus sanctus a patre & filio procedit, & equaliter a patre & filio mittitur, sed propter distinctionem personarum hic dicitur a patre procedere, & a filio mitti, & in eadem distinctione personarum unam esse operationem ac uoluntatem suam, cum patris uoluntate denunciet. Venit etiam & sua sponte, qui æqualis est patri & filio, quo cognoscatur unam esse uoluntatem atque operationem sanctæ trinitatis.

Ille, inquit, testimonium perhibebit de me, & uos testimonium perhibebitis. Quia quæ spiritu intus docente perceperunt, hæc abiecto timore præstiterunt foris loquendo & alijs ministrando. Ipse namque spiritus corda eorum, & ad scientiam ueritatis illustrauit, & ad docenda quæ nosset culmine ueritatis erexit.

Cum autem uenerit paracletus, ille testimonium perhibebit de me. Tanquam diceret: Odio habuerunt & occiderunt uidentes, sed tale de me paracletus testimonium perhibebit, ut eos faciat in me credere non uidentes.

Et uos, inquit, testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis. Perhibebit spiritus sanctus, perhibebitis & uos, quia ab initio mecum estis, potestis prædicare quod noscitis, quod ut modo non facitis, illius spiritus plenitudo non dum adest uobis.

Hæc locutus sum uobis, ut non scandalizemini, absque synagogis facient uos. Curauit namque pius magister futura discipulis prauorum bella prædicere, quo minus hæc eos uenientia possent turbare. Solent enim leuius ferri aduersa quæ præsciuntur, quæ quæ subito ex desperato superueniunt, sicut in seculari literatura legitur: Sepe repentini casus perturbationis fortissimos quoque in bello milites fatigare solent.

Sed uenit hora, ut omnis qui interficit uos, arbitretur obsequium se prestare Deo. Arbitrabantur obsequium se prestare Deo Iudæi, in eo quod ministros Noui Testamenti odijs insequabantur & morte. Sed sicut illis testimonium perhibet Apostolus, emulatum Dei habent, sed non secundum scientiam. Arbitrantur ergo legis emulatores obsequium se prestare Deo, dum præconibus gratiæ necesse inferunt, sed frustra. Legem quæ per famulum data est

A est defendunt, qui gratiam quam ipse filius offert, accipere rennuunt, in cassum Deo se patri placere æstimant, qui Dei filium contemnere, imo etiam persequi ac blasphemare laborant. Duo dixit illis esse uentura à Iudæis, id est, ut eos extra synagogam facerent, & ut eos interficerent, quæ etiam ad cumulum damnationis illius populi pertinebant, & ad salutem gentium profutura fuissent. Sicut Paulus in Actibus Apostolorum illis Iudæis dixit: Quia indignos uos uerbo Dei fecistis, ecce conuertimur ad gentes. Sic enim præcepit nobis Dominus: Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terræ. Sequitur.

Et hæc facient, quia non nouerunt me, neque patrem meum. Quia enim filius in patre, & pater est in filio, & qui uidet filium, uidet & patrem, pater profecto, quia quicumque filij credulitatem obstinate reiciunt, nec patrem nosse probantur.

Sed hæc locutus sum uobis, ut cum uenerit hora eorum, reminiscamini, &c. Magna consolatio est discipulorum, ut reminiscerent ante prædicta esse a magistro quæ passuri essent, ut eundem se scirent habere adiutorem, & remuneratorem, pro cuius nomine tanta passuros se esse, prædictum est illis.

Hæc ab initio uobis non dixi, quia uobiscum eram. Quæ sunt quæ ab initio illis non dixi etiam de spiritu sancto, quem missurus erat illis à patre, & de consolatione & confirmatione eiusdem spiritus, quo consolandi & roborandi fuissent, ut omnia mundi aduersa, uel Iudæorum scandala & persecutiones, libero animo formidare non debuissent. Hæc ab initio non dixi, quia uobiscum eram, quia mea præsentia consolabatur uos.

CONCORDIA. Istarum duarum in charitatis officio fit concordia lectionum.

IN SABBATO PENTECOST. LECTIO

Actuum Apostolo. Cap. XIX.

Actum est cum Apollo esset Corinthi, & Paulus peragratis superioribus partibus ueniret Ephesum. Et inueniret quosdam discipulos, dixit ad eos: Si spiritum sanctum accepistis credentes? At illi dixerunt: Sed neque si spiritus sanctus est audiuimus. Ille uero ait: In quo ergo baptizati estis? Qui dixerunt: In Ioannis baptismate. Dixit autem Paulus: Ioannes Baptizauit baptismum poenitentiae populum, dicens: in eum qui uenturus est post ipsum ut crederet, hoc est in Iesum. His auditis, baptizati sunt in nomine Domini Iesu, & cum imposuisset illis manus Paulus, uenit super eos spiritus sanctus, & loquebantur linguis & prophetabant. Erant autem omnes uiri fere Duodecim. Introgressus autem synagogam, cum fiducia loquebatur, per tres menses, disputans, & suadens de regno Dei.

Actum est, cum Apollo esset Corinthi, & Paulus peragratis superioribus partibus, ueniret Ephesum, & inueniret quosdam discipulos, dixitque ad eos: Si spiritum sanctum accepistis credentes? At illi dixerunt: &c.

Cum Ecclesiæ regula sit, fideles in nomine sanctæ trinitatis baptizari, queritur, quomodo Lucas per totum libelli huius textum non aliter, quam in nomine Iesu Christi, baptismum dari testetur. Quod ita beatus Ambrosius soluit, quia per unitatem nominis impletum mysterium sit, qui siue Christum dicas, & Deum patrem, quo unctus est filius, & ipsum qui unctus est filium & spiritum quo unctus est, designasti. Scriptum est enim: Iesum à Nazareth, quomodo unxit eum Deus spiritu sancto. Siue patrem dicas, & filium eius, & spiritum oris pariter indicati, si tamen id etiam corde comprehendas, siue spiritum dicas, & Deum patrem, à quo procedit spiritus, & filium, quia filij quoque & spiritus nuncupasti, ut rationi copule autoritas. In spiritu quoque recte baptizari posse scriptura indicat. Dicente Domino: Vos autem baptizabimini in spiritu sancto, ut Apostolus ait: Omnes enim in ipso corpore in uno spiritu baptizati sumus. Aliter præcipue congruit nos in nomine Domini Iesu Christi baptizari, quia sicut Apostolus ait: Quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus, &c.

Quicumque

C Quicumque enim ad Apostolos credentes baptizandi adueniebant, instruebantur & docebantur ab eis, & instructi & docti de sacramento baptismatis, & de cæteris regulis fidei accipiebant sacro sanctum mysterium baptismatis.

Rom. 6.

Catechumenus autem, audiens siue instructus interpretatur. Genus enim humanum audit, & instruitur, antequam ad baptismum ueniat. Et quod per Moysen quondam audierat: Audi Israel Dominus Deus tuus, Deus unus est, & per legem & prophetas in fruebatur, ad unum uerum Deum cultum, modo per sacerdotum ministerium, & audiens efficiatur, & instrui ualeat, ut relicto ritu, quo creaturæ deseruiebat, soli creatori Deo deseruiat. In quorum etiam facie à sacerdote per exufflationem signum crucis fit, ut & diabolus fugeretur, & Christo uia prepararetur. Vt qui in lecebras à persuasionem suam, generis humani, quod in primordio sui spiraculum uitæ acceperat, habitator erat, eius uirtute & sacratissimo signo per ministerium sacerdotum exire cogat. Qui & in discipulos suos insufflasse, & spiritus immundos increpasse legitur. Vnde & exorcizati, idem malignus spiritus, ut exeat & recedat ab illo plasmate, quod iam dudum per peccatum primi hominis possidebat. Et quia non est iuxta Apostolorum conuentio Christi & Belial, nec societas luci ad tenebras, egrediantur tenebræ & lux uera Christus ingrediat. Exorcismus præterea est sermo increpationis siue coniurationis. Vnde & in Actibus Apostolorum exorcisti fuisse legunt, & sancta Ecclesia inter gradus Ecclesiasticos exorcistarum etiam ministerium habet. Sciendum namque est,

Act. 19.

quia cum exorcizatio fit, ille proculdubio exorcizatur, qui & baptismati & saluti fidelium, & omnibus uirtutibus contrarius est. Illo enim exorcizato, siue expulso diuini uerbi condimentum, credentibus dat. Et idcirco, hi qui baptizandi sunt, saltem in sacramento accipiunt, ut eius gustu cõdimentum sapientiae percipiatur, neque à sapore Christi desipiatur, & sint insulsi & fatui. Post exorcizationem & exufflationem symboli sequitur traditio. Quod symboli grece *σὺν θεῷ*, Latine indicium uel signum, uel collatio interpretatur. Indicium, quia per id indicatur uel integritas. Signum, quod eo bene retento, & intellecto fideles ab infidelibus discernunt. Collatio, quia in eo Apostoli omnem fidei integritatem contulerunt. Quod autem omnes pari fidei sinceritate corderetebantur, ore confessi sunt, & singuli proprias sententias conferentes, symbolum, id est, totius fidei collationem ediderunt. Discelsum enim ab inuicem, normam futuræ prædicationis in cõmuni statuerrunt, ne localiter ab inuicem discedentes diuersum aliquod, uel dissonum prædicarent. Decentissimum namque & utile erat, ut quibus erat anima una, & cor unum in Domino, & quos sancti spiritus afflatus uegetabat, & fidei etiam unius confessio exornaret. Nec enim, dirimi, in aliquo uel poterant, uel debebant, qui unius fidei uincolo necdebantur. Fides que in hoc symbolo continetur, ita ab his qui baptizandi sunt intelligi debet, ut credant in Deum patrem omnipotentem creatorem omnium uisibilem & inuisibilem, qui solus, qui non est de alio. Ideo solus appellatur in genitus, & in Iesum Christum filium eius, per quem omnia facta sunt, uerum Deum unigenitum, uerumque Dei filium, non factum adoptiuum, sed genitum, & unius cum patre substantiæ, atque ita per omnia æqualem Deo patri, ut nec tempore, nec gradu, nec potestate esse possit inferior, tantumque esse illum qui est genitus quantus est, ille qui genuit, credant eum etiam natum de spiritu sancto, & Maria semper uirgine, id est, ut spiritu sancto cooperante, uerum sibi corpus ex uirgine, idem Dei filium adsumpserit, ut qui erat in Diuinitate Dei patris filius, ipse factus sit in humanitate hominis, matris filius. Credant etiam eum descendisse ultimo tempore pro redemptione mundi à patre, qui nunquam desijt esse cum patre, & hominem uerum factum, ut humanum genus homo liberaret, & ipse qui absque initio, æternitatem cum patre & spiritu sancto possidet, in fine sæculorum, perfectum naturæ nostræ hominem suscepit, & uerbum caro factum sit, adsumendo humanitatem, nec permutando diuinitatem, credant etiam eum pertulisse passionem & mortem, non in uirtute diuinitatis, sed in infirmitate humanitatis, mortuum uera carnis morte, resurrexisset ueræ carnis resurrectione, & resurrectione sua spem nobis resurrectionis contulisset. Ita dumtaxat, ut sicut ille tertia die resurrexit uiuus à mortuis, ita & nos in fine seculorum resurgamus, in eadem, qua nunc uiuimus carne. Credant etiam, eum in eodem corpore, quod de uirgine adsumpsit, & passionem sustinuit, & resurrexit, ascendisse in cælum, & in eodem, & nunc esse & ad iudicium uenturum esse, & resuscitatis omnibus, dare alijs pro peccatis supplicij æterni sententiam, alijs, pro iustitiæ meritis, æternæ beatitudinis premiũ. Credat & in spiritum sanctum, Deum uerum, ex patre filioque procedentem, æqualem per omnia patri & filio, uoluntate, potestate, æternitate, substantia, nec esse in hac sancta trinitate ullos gradus, quibus aliquis superior, inferiorue dici possit. Credant etiam sanctam Ecclesiam catholicam, id est, uniuersalem, non in sanctam Ecclesiam, ut credentes in trinitate, credant eiusdem sanctæ trinitatis donum esse, sanctam Ecclesiam, à cuius cõmunionem discedentes, scismatici & heretici uocantur, & æterna damnatione puniunt. In eius uero cõmunionem permanentes, & membra Christi esse, & remissionem

peccatorum percipere, ad uitam æternam pertinere. Quia ergo paruuli necdum ratione utentes, hæc minime capere possunt, oportet ut cum ad intelligibilem ætatem peruenierint, doceantur & fidei sacramentis, & confessionis suæ mysterijs, & ueraciter credant, & diligenti cura custodiant confessionem suam. Plane diximus, quia quamuis illi necdum loqui possint pro illis & confitentur & loquantur, qui eos de lauacro fontis suscipiunt. Nec immerito dignum est, ut qui aliorum peccatis obnoxij sunt, aliorum etiam confessione, per ministerium baptismatis remissionem originalium percipiant peccatorum.

Tangitur itaque desputo nares, & aures & dicitur effeta. Nares ut Christum in odore unguentorum sequantur & dicant: Trahe me post te euremus, & cum Apostolo profiteantur, dicentes: Christi bonus odor sumus Deo & illius membra efficiantur, cui dicit: Et odor uestimentorum suorum super omnia aromata. Tangunt & aures ut audientes uerba Dei, & facientes ea similes sint, secundum Euangelium, uiro sapienti, qui edificauit domum suam supra petram, & spiritali auditu, semper spiritalia auscultent, ut cum Dauid dicere possint: Audiam quid loquatur in me Dominus Deus. Et cum Esaia. Dominus Deus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico. Retorsit non abij, ut que spiritaliter dicuntur spiritaliter audientes ad spiritalium operum emolumenta perueniant. Quia ergo diuinitas hominem adsumens, quoddam ex conuexione duarum substantiarum, in una Dei filij persona collatum fecit, unde genus humanum quod cæcum à primis parentibus natum erat, illuminaret. Non ab re sputo aures tangunt & nares, ut qui expuens lingua muti tetigerat, & sputo lutum fecerat, & oculos cæci nati aperuerat. Nunc per ministerium sacerdotum, & auditum spiritalem, his qui baptizandi sunt tribuat, & recte loquendi, id est, fidem ueram confitendi facultatem prebeat, & nares quibus bonum Christi odorem capiat aperiat. Pectus enim illius qui baptizatur referuntur semper esse debet, & diuini odoris necitare & spiritali unctioe delibutum. Vnde & etiam his qui baptizandi sunt, pectus de oleo, & scapulae tangunt, ut illius olei sancti uidelicet spiritus unctioe liniti, de quo Apostolus ait: Sicut unctio eius docet nos de omnibus ante & retro muniti, id est, contra omnia prospera siue aduersa sint circumspici, & celestium animalium immitatione ante & retro pleni sint oculis, id est, in presentibus & futuris respicientibus, salutis suæ custodiam non amittant. Tangit eis pectus ut cum Dauid dicere possint: Et misericordia eius preueniat me. Tangunt scapulae, ut cum eodem dicant: Et misericordia eius subsequetur me, id est, anteriora, ut bene uelint, posteriora, ne frustra uelint. In cordis nomine sepe mens designat, sicut est illud: In toto corde meo exquisiui te. Et in olei nomine intelligitur unctio sancti spiritus, siue opera luminis & misericordie. Cordis locus unctioe unctioe munitur, id est, anterior & posterior ut undique mens Christiani, & pinguedine sancti spiritus, & operibus luminis atque misericordie exuberet. Quibus bene exuberat, si abrenunciando diabolo & operibus eius, dominationem illius aspernatur, & iugum quod se premebat, illius olei unctioe faretur, & impleat illud prophetici: Conpurescet iugum à facie olei. Abrenunciare etenim poni solet pro eo quod est, spernere, eijcere, contradicere, siue aliud quid, quod hoc uerbo in hoc sensu exprimi potest. Quam abrenunciationem recte confessio sancte trinitatis sequitur: Vt ubi abundauit peccatum superabundet gratia. Sathane enim qui & diabolum nuncupat à fidelibus abrenunciatur, ut Domino saluatori liberius seruiatur, quia iuxta eiusdem Domini uocem: Nemo potest duobus dominis seruire. Abrenunciatur etiam operibus eius, quia opera illius contraria sunt saluatoris operibus, nec minus in terra pompis eius abrenunciatur, que utique opera sunt Sathane, sed eo quasi discerni uidentur à cæteris operibus eius, quia in eis superbia cuius autor ille est, & que eum deiecit, quodammodo designat. Pompe igitur eius sunt, ambitio, arrogancia, uanagloria, & cætera huiuscemodi, que fonte superbiae procedere noscunt. Fons quoque baptismi similitudinem gerit sepulchri Christi, quod nouum fuisse legit, quia qui uicet, in eo cõsepelitur Christo, & ei cõsurgit, secundum eundem Apostolum, in nouitate uitæ ambulare debet, cuius fontis sex gradus sunt, tres in descensu tres noscetes, & tres in ascensu, tres dies significare uident. Idcirco autem baptismus non iteratur, quia & Christus non amplius quam semel mori. Peccata enim, que post baptismum committuntur, poenitentia lachrymis, elemosinis, & cæteris bonorum operum exhibitionibus, non baptismatis iteratione delent. Dominico interea corpori sepeliendo, mundissima linteamina, & aromata adhibentur. Quia & is qui Christo sepeliri desyderat, si iam etas permissit, quamuis mortuus sit per originale peccatum, quod adhuc portat, debet tamen bonorum operum exhibitione flagrare, & mundis indui uestibus. De quibus propheta sacerdos indui orat, cum dicit: Sacerdotes tui induant iustitia. Quia ergo omnia in baptismi ratione redolent mysterijs & exuberant sacramentis, oportum erat, ut nouus homo noua acciperet uestimenta, & purgatus ueteris noxæ cõluuione, candidatur uestiui indueretur nitore. Moses enim Aaron

Cant. 1.
2. Cor. 11.Matth. 7.
Esa. 50.

1. Ioan. 2.

Psal. 58.

Psal. 118.

Esa. 10.
Rom. 5.

Matth. 6.

Psal. 131.

C & filios eius prius aqua lauabit, & post lineis induit uestimentis. Quia noster uerus Moses qui populū de Aegyp̄tia seruitute, de genitalis uidelicet errore liberat, qui est mediator Dei & hominū, sui nos in enarrabili sacramento unda purificat, & bonorū operū indumentis exornat. Baptizatorum itaq; capita chris̄mate liniuntur, & in regno & sacerdotio Ecclesie delibuit & Christiani nominis prerogatiua accipiunt & eius membra, qui eos redemit, & eorum caput est, effici ualent. Capita itaq; eorū qui regenerantur ex aqua & spiritu sancto mistico uelamine teguntur, ut eis per Petrū dicatur: Vos estis genus electū, regale sacerdotiū, gens sancta, populus acquisitionis, & hoc uelamine & diadema regiū, & sacerdotalis capitis uelamentū significetur, & quia per caput mens plerumq; in sacro eloquio accipi solēt, iuxta illud: Respiciite & leuate capita uestra, mens renatorum & regie dignitatis ornamenta, & sacerdotalis uerticis habeat tegumenta, ut & contra uitia sacerdotali uelamine muniatur, & uirtutum gemmis spiritaliter exornetur, & unctiōe sacro sancti chris̄matis liniatur, quibus etiam septiformis gratiæ spiritus per chris̄matis unctiōem conceditur, ut non solum sancti spiritus, qui unius est cū patre & filio substantiæ, sed totius sanctæ trinitatis habitaculum effici mereantur. Spiritus paraclētus septiformis est gratiæ dicitur, propter septenarij numeri mysteriū, in quo summa perfectio intelligitur. Est enim compositus ex toto primo pari, & ex toto primo impari, ex toto primo pari, qui diuidi potest, et ex toto primo impari, qui diuidi nō potest. Habet enim in ternario mysteriū trinitatis, in quaternario Euangelij. Siue enim tres per quatuor, siue quatuor per tres multiplicentur, ad duodenariū numerum surgitur, quia mysteriū sanctæ trinitatis, & doctrina Euangelij per duodecim Apostolos in quatuor mundi partes, Orientē uidelicet & Occidentem, Septentrionē & Meridiem, diuata est. Hunc enim spiritum, qui a patre filioq; procedit, Idem Dominus Apostolorū, & per Apostolorū & eorū successorum ministerium sanctæ suę tribuit Ecclesie, cuius dona, quancq; ex unius spiritus fonte procedant, uident quodammodo, qualdam habere proprietates. Aliud est enim sapere, aliud intelligere, quia multi quidem æterna sapiunt, sed hæc intelligere minime possunt. Sapientia ergo mentē quam infederit, de æternorū spe & certitudine replet. Intellectus eo quod secreta penetrat, cor quod tetigerit, reficiendo eius tenebras illustrat. Confessio, dum esse quēpiam præcipit prohibet, ratione animū replet. Fortitudo uero est aduersa nō metuit, trepidanti menti cōfidentiam præbet. Scientia cum ignorantia fugat, & lumine suo eū quem repleuerit illustrat. Pietas, misericordię operibus eum quē repleuerit, exuberare cōcedit. Timor, dum premit mentem ne de presentibus superbiat, de futuris illam spei perfectione cōfortat. Sic enim quodā adminiculo sui inuicem sibi succurrunt, ut dū alia aliæ suffragatur uitę ordo & status decentissime componatur. Minor quippe est sapientia, si intellectu careat. Et ualde inutilis intellectus est, si ex sapientia non subsistat. Quia cum altiora sine sapientiæ pondere penetrat, sua illum leuitas grauius ruiturum leuat. Vile est cōsiliū, cui robor fortitudinis deest. Quia quod tractando inuenit, carens uiribus, usq; ad perfectionem operis nō perducit, & ualde fortitudo destruitur, nisi per cōsiliū fulciat, quia quo plus se posse conspicit, eo uirtus sine rationis moderamine deterius i præceptis ruit. Nulla est sciētia, si utilitatē pietatis nō habet, quia dum bona cognita exequi negligit, sese ad iudiciū arctius stringit, & ualde inutilis est pietas, si scientia discretionē caret. Quia dum nulla hanc scientia illuminat, quomodo miserat ignorat. Timor quoq; ipse, nisi has etiam uirtutes habuerit, ad nullum opus proculdubio bonę actiōis surgit, quia dum ad cuncta trepidat, ipsa sui formidine a bonis operibus torpens uacat. Sumopere itaq; obseruandū est, & ipsius sancti spiritus adiutorium implorandum. Ne sapientia eleuet, ne intellectus dum subtiliter currit, aberrat, nec cōsiliū dum se multiplicat, cōfundat. Ne fortitudo dum fiducia præbet præcipitet. Ne scientia dum nouit & nō diligit, inflet. Ne pietas dum se extra rectitudinem inclinat intorquet. Ne timor dum plus iusto trepidat, in desperatiōis foueam mergat.

D Et cum imposuisset illis manus Paulus, uenit spiritus sanctus super eos, & loquebantur linguis, & prophetabant. Erant omnes uiri fere duodecim, &c.) Quæstio crebra uentilatur, si illi qui per ignorantiam forte non baptizati, sed tamen rectę fidei aliquibus baptizati sunt, iterum baptizari debeant, quam hoc capitulo expōsitam reor, quid enim dixerit, utrum tunc ante initium baptis̄mi Christi, an nunc sine successione eiusdem quisq; baptizetur, cum etiā ipse Ioannes eos quos in fide & in nomine Christi licet uenturi baptizauerat, iterum baptizandos esse, prædicauerit dicens: Ego baptizo uos aqua, ille baptizabit uos in spiritu sancto.

Verū iudicia Dñi abyssus multa. Ecce Asia nuper Apostolorū nec uisitatione digna, nūc et a postolico sacramento numero et prophetai munere sublimata, et notā dū q; spiritus sanctus et hic i duodecim

A duodecim discipulos & supra in c. xx. qui est duodenarius numerus decies ductus aduersus sui signa monstrauit, illud in Hierusalem, hoc in Epheso, quæ est ciuitas Græcorū, credo ut ostendat se, siue de Iudæis seu gentibus credat quis, eos tantummodo, qui unitati Ecclesie Catholice atq; Apostolice communicent, implere.

EVANGELIUM IOANNIS CAP. XIII.

Si diligitis me, mandata mea seruate. Et ego rogabo patrem, & alium Paraclētum dabit uobis, ut maneat uobiscum in æternum, spiritum ueritatis, quem mundus non potest accipere, quia nō uidit eum nec scit eum. Vos autem cognoscetis eum, quia apud uos manebit, & in uobis erit. Non relinquam uos orphanos, ueniā ad uos. Adhuc modicum, & mundus iam me non uidebit. Vos autem uidetis me, quia ego uiuo & uos uiuetis. In illo die uos cognoscetis, quia ego in patre meo & uos in me & ego in uobis. Qui habet mandata mea & seruat ea, ille est, quia diligit me. Qui autem diligit me, diligetur a patre meo. Et ego diligam eum & manifestabo ei me ipsum.

Si diligitis me, mandata mea seruate.) Quid est, quod dicit, quod diligentibus Deum & seruantibus mandata eius, spiritus Paraclētus daretur, dum Deus diligit, & mandata eius seruari nō possunt, nisi per spiritum sanctū: quid est aliud, nisi, ut qui per spiritum sanctum diligit Deum, meretur diligēdo, ut plus habeat, & plus habendo, plus diligit? Paraclētus consolator interpretatur. & spiritus sanctus recte Paraclētus uocatur, quia corda fidelium, ne inter huius seculi aduersa deficiant, cælestis uitæ desiderij subleuat, ac reficit.

Et ego rogabo patrem, & alium Paraclētum dabit uobis.) Ostendens se ipsum esse Paraclētum. Habebant autem & prius Paraclētum, ipsum uidelicet Dominum secū in carne cōmorantem, cum & miraculorum dulcedine & ope prædicationis, ne propter infidelium persecutionem scandalizari possint, erigi & confortari solebant: Rogabo dixit, propter humanitatem, qui dat eum patre per diuinitatem.

Vt maneat uobiscum in æternum.) In æternum namq; manet cum sanctis, quos & in hac uita semper inuisibiliter intus illustrat, & in futuro ad contemplandum perpetuo speciem suæ maiestatis introducit.

Spiritum ueritatis, quem hic mundus non potest accipere, quia non uidit eum, nec scit eum.) Mundum autem appellat homines mundi huius amoris datos. Mundus ergo eum accipere non potest, id est, mundiales homines, quia non habent inuisibiles charitatis oculos, quibus solummodo spiritus sanctus uideri potest, & sciri & sciendo intelligi.

Vos autem cognoscetis eum, quia apud uos manebit & in uobis erit.) Erit ut maneat in æternum. Dominum namq; saluatorem & infideles ante passionem in carne uiderunt, sed quia filius Dei esset, quia Paraclētus à Domino missus in mundum, non nisi fideles scire poterunt. Spiritum autem sanctum neq; oculis uidere infideles, neq; animo ualebant cognoscere, quia nō indutus humanitate discipulis apparuit, sed ita ad eos uenire, ita apud eos maluit manere, ut in ipsorum cordibus gratissimam sibi sedem consecraret. Hoc est enim quod ait: Vos autem cognoscetis eum, quia apud uos manebit, & in uobis erit. Qui autem inuisibiliter in hac uita manet cum electis, uisibiliter utiq; eis gratiam suæ cognitionis exhibet.

Non relinquam uos orphanos, ueniā ad uos.) Videbatur infidelibus, quia moriens in cruce, ut Dominus discipulos relinqueret orphanos, sed nō reliquit orphanos, quibus & præbuit se ipsum uiuum post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta, & post dies decem assumptionis suæ, spiritus sancti illis de cælo chrysmata donauit, ubi ipsum Christum ad eos uenisse, nullus ambigit, qui inseparabilem sanctæ trinitatis naturam uirtute & operatione esse cognouit.

Adhuc modicum & mundus me iam non uidebit.) Modicum erat usq; ad tempus expletę passionis, ex quo illum reprobi uidere non ualebant, soli etenim iusti, qui morte illius erant contristati gaudium resurrectionis eius uidere meruerunt.

C Vos autem uidebitis me, quia ego uiuio, & uos uiuetis.) Quid est, quia ego uiuio, & uos uiuetis? Cur de presenti se dixit uiuere, illos autem de futuro esse uiuuros, nisi uita etiam carnis utiq; resurgens, qualis in ipso p̄cedebat, & illis est pollicitus securam, & quia ipse mox futura fuerat resurrectio, presentis posuit temporis uerbum, propter significandā celeritatem, illorum autem, quoniam in seculi differitur finem, non ait, uiuatis, sed uiuetis. Ducas ergo resurrectiones suam scilicet mox futuram, & nostram in seculi sine securam duobus uerbis presentis temporis, & futuri elegantur breuiterq; promissit.

In illo die uos cognoscetis, quia ego in patre meo, & uos in me, &c.) In quo die, nisi de quo ait, & uos uiuetis? Nouerant Apostoli, tunc esse Christum in patre per unitatem indiuiduæ diuinitatis, nouerant se esse in Christo, per susceptionē fidei, & sacramentorum eius. Nouerant ueraciter uiuere, tunc esse Christum in patre, & in se esse Christum, per dilectionem & obseruantiam mandatorum eius. Nouit & hoc sanctus Dei Ecclesia, sed longe melius & plenius in illa die, de qua dixit, & uos uiuetis, in qua ueraciter uiuere incipiunt, hoc est, in die resurrectionis, quando eo perfectius cuncta quæ scienda sunt sciunt, quo ipsum scientiæ fontem uicini sine fine conspiciunt. Vt omnibus huius promissionem beatitudinis promitteret, non solummodo Apostolis, mox subiunxit.

Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est, qui diligit me. Qui autem diligit me, diligit a patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei me ipsum.) Vbi omni intentione considerandum est, quia Christum uere diligere est, non solum ipsam dilectionē labijs ambiguo confiteri, sed mandata Christi, quæ discendo habemus operando seruire, Qui habet, inquit, mandata mea & seruat ea, ille est, qui diligit me. Qui habet in memoria, & seruat in uita: Qui habet in sermonibus, & seruat in moribus: Qui habet audiendo, & seruat faciendo, aut qui habet faciendo, & seruat perseverando, ipse est, inquit, qui diligit me. Notandum, quia cum presentis temporis uerbo diceret, qui autem diligit me, adiecit de futuro diligeretur a patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei me ipsum. Diligit namq; etiam nunc dilectores suos cum patre filius, sed nunc diligit ad hoc, ut recte uiuant ex fide, quæ per dilectionem operatur. Tunc ad hoc diligit, ut perueniant ad uisionem ueritatis, quam per fidem gustauerant, non autem frustra addidit, & manifestabo ei me ipsum. Si uero secundum humanitatem cunctis in iudicio manifestabit, solis uero iustis & sanctis diuinitatis gloriam, in qua æqualis est patri & spiritui sancto ad beatitudinem æternam manifestaturus erit.

CONCORDIA. In sancti spiritus acceptione & dono istarum duarum sit concordia lectio.

DOMINICA PENTECOSTES.

lectio Actuum Apostolorum. Cap. II.

D Vm complerentur dies Pentecostes erant omnes discipuli pariter in eodem loco. Et factus est repente de caelo sonus tanquam aduenientis spiritus uehementis, & repleuit toram domum ubi erant sedentes. Et apparuerunt illis dispersite lingue tanquam ignis. Seditque super singulos eorum. Et repleti sunt omnes spiritu sancto, & cœperunt loqui uariis linguis, pro ut spiritus sanctus dabat eloqui illis. Erant autem Hierusalem habitantes Iudæi uiri religiosi, ex omni natione quæ sub caelo est. Facta autem hac uoce, conuenit multitudo & mente confusa est, quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes. Stupebant autem omnes & mirabantur dicentes: Nonne, ecce omnes isti, qui loquuntur Galilæi sunt? Et quomodo nos audiuimus unusquisque linguam nostram, in qua nati sumus: Parthi & Medi & Elamite, & qui habitant Mesopotamiam Iudæam & Cappadociam, Pontum & Asiam, Phrygiam & Pamphyliam, Aegyptum & partes Lybiæ quæ est circa Cyrenen, & aduenæ Romani, Iudæi quoque & Profelyti, Cretes & Arabes. Audiuimus eos loquentes nostris linguis magnalia Dei.

Dum

A Vm complerentur dies Pentecostes erant omnes discipuli pariter in eodem loco.) Hoc est in cenaculo quod superius ascendisse narratur. Quicunque enim spiritui sancto adimpleri desiderant, carnis domicilium necesse est, mentis contemplatione transcendant. Sicut autem quadraginta dies, quibus Dominus post resurrectionem cum discipulis conuersatus est, cum resurgente Christo peregrinationis huius designant Ecclesiam. Ita dies quinquagesimus, quo spiritus sanctus accipitur, perfectionem beatæ quietis, qua labor Ecclesiæ temporalis, denario remunerabit æterno, congruenter exprimit. Nam & ipse numerus quadragenarius, æqualibus suis partibus computatus, addit amplius ipsum denarium, & facit quinquaginta. Quadragenarius quippe numeri dimidium est uiginti, quarta pars decem, quinta octo. Octaua quinq; Decima quattuor, Vicesima duo, Quadagesimum unum. Viginti autem, & decem, & octo & quinq; & quattuor & duo, & unum, quinquaginta faciunt. Cuius computi facillime patet figura, quoniam presens conflictus, gaudium nobis Iubilei, quasi latenter generat sempiternum. Apostolo dicente, quod enim in presenti momentaneum est, & leue tribulationis nostræ supramodum in sublimitatem æternæ gloriæ pondus operatur nobis. Vera est autem nostra beatitudo, & corporis & animæ nos immortalitate gloriantes sumus, & beatæ trinitatis æterna uisione satiari. Nam corporis quattuor non tiffimis qualitatibus constitutus, in interiore autem homine ex toto corde tota anima tota mente Deum diligere iubemur, & hoc est perfectæ uitæ denarium diuinæ nos gloriæ presentis uisionem lætari. Verum notandum iuxta hystoriam, quod apud antiquos dies Pentecostes, id est, quinquagesime, quolex data erat ab occasione agni computabatur. Hic autem non à Domini passione, sed sicut beatus Augustinus, quo spiritus sanctus missus est computatur, qui redeuntis signi ueteris exemplo, ipse sibi manifestissime diem Dominicum suo consecrauit aduentu. Quo etiam temporis articulo uerum Pascha die Dominico monstrauit esse celebrandum. Nam sicut hic sic & illic in ignis uisione Deus apparuit, dicente in Exodo: Totus autem mons Sinai fumabat eo quod descendisset Dominus super eum in igne.

B Et factus est repente de caelo sonus tanquam aduenientis, &c.) Per ignem quidem Dominus, ut beatus Papa Gregorius exponit apparuit, sed per semetipsum locutionem interioris fecit, & neque ignis Deus, neque ille sonitus fuit, sed per hoc, quod exterius exhibuit, expressit hoc quod interioris gessit. Qui enim discipulos & zelo succensos, & uerbo eruditos intus reddidit, foris linguas igneas ostendit. In significatione igitur admota sunt elementa, ut ignem & sonitum sentirent corpora. Igne uero inuisibili, & uoce sine sonitu docerentur corda.

Et apparuerunt illis dispersite, &c.) Spiritus enim sanctus in igne, & linguis apparuit, quia omnes, quos impleuerit ardentis pariter & loquentes facit. Ardentes utiq; ex se & loquentes de se. Simul & indicans, quia sancta Ecclesia per mundi terminos dilatata omnium gentium erat uoce locutura.

Seditque supra singulos eorum.) Quod sedisse dicitur, regis est potestatis indicium, uel certe, quia requies indicatur in sanctis.

Et cœperunt loqui alijs linguis.) Unitatem linguarum quam superbia Babyronis dispererat, humilitas Ecclesiæ recolligit. Spiritualiter autem uarietas linguarum, dona uariarum significat gratiarum. Verum non in congrue spiritus sanctus intelligitur. Ideo primiti linguarum donum dedisse hominibus, quibus humana sapientia forssecus & dicitur, & docetur ut ostenderet, quam facile possit sapientes facere per sapientiam Dei, quæ eis interna est.

Erant autem in Hierusalem habitantes Iudæi uiri religiosi, &c.) Conueniens puto perquirere, quæ nam isti sunt, & ex qua captiuitate Iudæi, quoniam quidem illa quæ in Aegypto fuerat, uel in Babylonia absoluta iam fuerat. Romani autem nondum uenerant in captiuitatem, licet iam & ipsa immineret ultrix cōmissi de saluatore piaculi. Super est igitur, ut illa intelligatur captiuitas, quæ sub Antiocho facta est, quod utiq; non multis ante temporibus acciderat.

Quoniam audiebat unusquisque lingua sua eos loquentes.) Queritur in hoc loco, quomodo unusquisque audiebat linguas suis loquentes eos magnalia Dei. Vtrū hi qui loquebantur diuersis sermonibus, unius cuiusque lingue, hoc quæ dicebat proferebant, id est, unusquisque eorum, nunc hac, nunc alia lingua loquens sic per omnes curreret. An in eo potius erat mirabile, quod sermo eorum qui loquebantur, qualibet lingua fuisset pronuntiatus, unicuique audienti secundum suam linguam

1 4 intelli

C intelligebatur, ut uerbi gratia, uno quoque Apostolo in Ecclesia loquere. Necessè enim erat tacentibus reliquis unum loqui, & sermonem unum ad auditum omnium peruenire. Ipse sermo hanc in se uim habet, ut cum diuersarum gentium auditores essent, unusquisque secundum linguam suam, illius ipsius uerbi sermonis, qui ab Apostolo fuerat pronunciatu susciperet auditum, & caperet intellectu, nisi forte secundum hoc magis uidebat audiendum esse miraculum quod loquendum.

Stupebant autem omnes & mirabantur dicentes: Nonne ecce omnes isti qui loquuntur Galilaei sunt, & quomodo nos audiuimus, unusquisque linguam nostram, in qua nati sumus, Parthi & Medii & Elamitae, & qui habitant Mesopotamiam & Iudaeam & Cappadociam.) Iudaeam hoc loco non totam gentem, sed partem illius, hoc est, tribum Iuda & Benjamin significat, ad distinctionem uidelicet Samaritanae, Galilaeae, decapoleos, & aliarum in eadem prouincia regionum. Quae licet omnes una lingua loquerentur Hebraea, domesticam tamen singulae dicendi speciem habuere distinctam. Unde & Petrus in Domini passio ne, quod Galilaeus sit loquela sua proditur.

Pontum & Asiam Phrygiam & Pamphylia, Aegyptum & partes Lybiae, quae est circa Cyrenen, & Aduenae, Romani, Iudaei quoque, & profecti, &c.) Profelytos, id est, aduenas nuncupabant eos, qui de gentibus originem ducentes, circumcissionem & Iudaismum eligere malebant. Sicut Achior in libro Iudith fecisse narratur. Non solum ergo inquit, qui natura sunt Iudaei, ex diuerso orbe conuenerant, uerum & hi qui de preputio nati, eorum adhuc seruituri.

EVANGELIUM IOANNIS CAP. XIII

I quis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum ueniet, & mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit me, sermones meos non seruat. Et sermonem quem audistis non est meus, sed eius qui misit me patris.

D Haec locutus sum uobis apud uos manens. Paracletus autem spiritus sanctus, quem mittet pater in nomine meo, ille uos docebit omnia, & suggeret uobis omnia quaecumque dixero uobis. Pacem relinquo uobis, pacem meam do uobis. Non quomodo mundus dat, ego do uobis. Non turbetur cor uestrum neque formidet. Audistis, quia dixi uobis, uado, & uenio ad uos. Si diligereis me, gauderetis utique, quia uado ad patrem, quia Pater maior me est. Et nunc dixi uobis, priusquam fiat, ut cum factum fuerit credatis. Iam non multa loquar uobiscum. Venit enim Princeps mundi huius, & in me non habet quicquam, sed ut cognoscat mundus, quia diligo patrem, & sicut mandatum dedit mihi pater, sic facio.

S i quis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum ueniet, & mansionem apud eum faciemus.) Probatio ergo dilectionis, exhibitio est operis. Hinc in Epistola sua idem Ioannes dicit: Qui dicit, quia diligo Deum, & mandata eius non custodit, mendax est. Vere enim diligimus Deum, si mandata eius obseruamus, & nos a nostris uoluptatibus coartamus. Et pater meus diligit eum, quia opera quae pater facit, haec & similiter filius facit, & qui diligit filium, diligit & patrem, & qui diligitur a filio diligitur a patre.

Et ad eum ueniet, & mansionem apud eum faciemus.) Qui enim uere diligit Deum, nec tentationis tempore recedit ab amore Dei, ad hunc uenit pater & filius spirituali accessione, & mansionem apud eum habent. Ille enim uere amat, cuius uidelicet mentem delectatio praua ex consensu non superat. Nam tanto quisque a superno amore distungitur, quanto inferius delectatur. Dilectio sanctos discernit a mundo, qui facit habitare unanimes in domo, in qua domo facit pater & filius mansionem, qui donant & ipsam dilectionem. Quibus donant in fine, etiam suam manifestationem, de qua manifestatione discipulus interrogauit, & audiuit ad hanc manifestationem per dilectionem perueniendum esse.

Qui

A Qui non diligit me sermones meos non seruat.) Hi sunt qui patrem & spiritum sanctum nunquam uident, filium autem, non ut beneficentem, sed ut iudicentem admodum uident, nec ipsum in forma Dei, ubi est cum patre & spiritu sancto, pariter inuisibilis, sed in forma hominis, ubi esse mundo uoluit, patiendo contemptibilis, iudicando terribilis.

Et sermonem quem audistis non est meus, sed eius qui misit me patris.) Quid est quod prius plurali numero sermones dixit, nunc autem singulari sermone, fortasse praedicationis ubi sermones monstraret, hic uero seipsum, qui est uerbum patris, & ideo dixit: non suum, quia a se ipso non est, sed a patre. Sicut nec sua imago sed patris, nec suus filius, sed patris. Recte igitur auctori tribuit, quicquid facit equalis, a quo habet hoc ipsum, quod illi est indifferenter aequalis.

Haec locutus sum uobis apud uos manens.) Illa mansio, de qua superius dixit, & spiritalis est, quae solis sanctis datur. Haec uero de qua nunc dicit, corporalis est, de sua praesentia corporali tantummodo dixit, quam utriusque & iusti & impij uidere potuerunt. Illa internum beatificat liberatos, haec in tempore uisitat liberandos: Haec, inquit, locutus sum uobis apud uos manens, utique praesentia corporali una cum illis uisibilibus loquebatur.

Paracletus autem spiritus sanctus, quem mittet pater in nomine meo, ille uos docebit omnia, &c.) Multa dixit audientibus infidelibus, quae in eorum corde locum non inuenierunt, quia spiritus sanctus intus eos non docebat. Multa dicit quotidie per sanctos praedicatos, quae audientes, intus non recipiunt, quia spiritus sanctus non suggerit eis intus, quae audierunt exterius, de qua recte promittitur: Ipse uos docebit omnia. Quia nisi idem spiritus corde adsit audientis, ociosus est sermo doctoris. Nemo enim docenti homini tribuat, quod ex ore docentis intelligit, quia nisi intus sit qui doceat, doctoris lingua exterius inuacuum laborat. Aliter itaque praedicantem Christum audierunt Iudaei. Aliter Apostoli, illi ad iudicium, isti ad salutem, quia hos spiritus in animo docuit, quae foris audierunt in aere.

B Pacem relinquo uobis, pacem meam do uobis.) In pace relinquo uos, in pace inueniam uos, hic relinquo, illic do, sequentibus relinquo, praecedentibus do. Pacem suam reliquit nobis in hoc seculo, pacem suam dabit nobis in futuro seculo. Pacem suam reliquit nobis, ut nos inuicem diligamus. Pacem suam dabit nobis, ubi nunquam inuicem dissentire possimus. Quid est quod dicit: Pacem meam do uobis, & non dixit: pacem meam relinquo uobis, fortassis quia aliter nunc, aliter tunc, pax erit. Hic uero bella cum uitis habemus, ideo non addit, meam, illic uero in aeterna pace, aeterna erat tranquillitas & concordia & talis pax, qualem ille habuit cum semetipso, qui nullum habuit in seipso peccatum.

Non quomodo hic mundus dat, ego do uobis.) Id est, non quomodo im mundi homines saepe sibi in sua malitia concordant, sed quomodo, qui sibi in sanctitate concordant, & in Christi se charitate coniungunt.

Non turbetur cor uestrum, neque formidet, audistis quia ego dixi uobis, uado & uenio ad uos.) Hinc turbati & formidari poterat cor illorum, quod ibat ab eis, quamuis uenturus esset ad eos, ne forsitan gregem lupus hoc iteruallo inuaderet, pastorem ab se, sed a quibus homo abscedebat, Deus non relinquebat, & idem ipse Christus & homo & Deus. Ergo ibat per id quod homo erat, & manebat per id quod Deus erat. Igitur Deus qui nullo continetur loco, discedit ab eorum cordibus qui eum relinquunt, moribus non pedibus uenit ad illos qui conuertuntur ad eum, non facie, sed fide, & accedunt ad eum, non carne sed charitate.

Si diligereis me, gauderetis utique, quia uado ad patrem, &c.) Per quod igitur filius non est equalis patri, per hoc iustus erat ad patrem, in quo uenturus est, uiuos iudicaturus et mortuos, per illud uero quod est equalis patri, nunquam recessit a patre, sed esse illo est ubique totus per diuinitatem quam nullus continet locus, agnoscamus geminam substantiam Christi, diuinam scilicet, quae equalis est patri, humana, quae maior est pater. Vtrumque autem simul non duo, sed unus Christus, ne sit quaternitas, sed trinitas Deus. Sicut enim unus est homo anima rationalis & caro, sic unus est Christus, Deus & homo. Ac per hoc Christus et Deus, anima rationalis & caro, Christum in his omnibus, Christum in singulis consistemus. Quis est ergo, per quem factus est mundus, Christus Iesus, sed in forma Dei. Quis est sub Pontio Pilato crucifixus, Christus Iesus, sed in forma serui. Item de singulis quibus homo constat, quis non est derelictus in inferno, Christus

C Christus Iesus, sed in anima sola. Quis est resurrexurus & triduo iacuit in sepulchro: Christus Iesus, sed in sola carne. Dicitur ergo & in his singulis Christus, uerum hæc omnia non duo uel tres, sed unus est Christus, ideo ergo dixit: Si diligeretis me, gauderetis utiq; quia uado ad patrem. Quoniam natura humana gratulanda est, eo quod adsumpta sit a uerbo unigenito, ut immortalis constitueretur in celo, hoc enim modo seiturum dixit ad patrem. Non profecto ad illum ibat, qui cum illo erat, sed hoc erat ire ad illum, & recedere a nobis, mutare atq; immortale facere, quod mortale suscepit, ex nobis, & ad dexteram constituere patris, per quod fuit in terra pro nobis, deinde ipse Dominus Iesus subiunxit.

Et nunc dixi uobis priusquam fiat, ut cum factum fuerit credatis.)

Illud utiq; dicit, quod factum fuerit, quod eum post mortem uiuiri erant uiuentem, & ad patrem ascendentem. Poterant enim dubitare si filius Dei esset, cum eum uiderunt moriturum, sed cum uiderunt eum resurrexisse credebant, in quo ante dubitabant, & confirmata est fides in cordibus eorum, quam illis prædixerat, qui & ore promisit, quid facturus erat & opere compleuit, quod ante prædixit, deinde quid dicit:

Iam non multa loquar uobiscum, uenit enim princeps mundi huius.)

Quis, nisi diabolus?

Et in me non habet quicquam.) Nullum scilicet omnino peccatum, hinc enim ostendit diabolus principem esse peccatorum hominum, non creaturarum Dei, & quotiescūque mundi fuga in mala significatione ponitur non ostendit, nisi mundi istius amatores & nō Dei. Absit enim, ut credamus principem esse cœli & terræ & creaturarum omnium quæ generale mundi appellantur. Totus itaq; mundus seruit suo creatori non deceptor: Redemptori. Non interemptori, & regitur dispensatione diuina, non inimici uersutia subuertitur præter homines partes illius, qui propria uoluntate non necessitate aliqua, se subijciunt diabolo, unde & Apostolus ait: Non est nobis conuictio aduersus carnem & sanguinem, id est, aduersus homines, sed aduersus potestates & rectores tenebrarum harum, id est, peccatorum, qui in tenebris manent iniquitatis quos rectores angelos esse desertores designat, sed sunt qui per gratiam Dei, non proprijs meritis inde eruantur, de quibus ait Apostolus: Fuisit enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino, ut filij lucis ambulate, sed gratia Deo qui eruit nos, sicut idem dicit Apostolus de potestate tenebrarum, & transiit in regnū filij claritatis suæ, in quo princeps huius mundi, hoc est, tenebrarum harum non habebat quicquam, quia neque cum peccato Deus uenerat, nec eius carnem de peccati propagine uirgo pepererat, & tanquam ei diceretur, Cur ergo morieris, si nō habes peccatum cui debebatur mortis supplicium, continuo subiicit.

Sed ut cognoscat mundus, quia diligo patrem, & sicut mandatum dedit mihi pater sic facio.) Discumbens enim discumbentibus loquebatur, eamus autem dixit, quo nisi ad illum locum, unde fuerat tradendus? est morti traditus, qui nullum habebat merium mortis, sed habebat ut moreretur mandatum patris.

DOMINICA OCT. PENTECOSTES

Lectio libri Apocalypsis B. Joannis Apostoli.

Capite. III.

Vidi ostium apertum in cœlo, & uox prima quam audiui, tanquam tubæ loquentis mecum, dicens: Ascende huc, & ostendam tibi, quæ oportet fieri cito. Post hæc statim fui in spiritu. Et ecce sedes posita erat in cœlo, & supra sedem sedens. Et qui sedebat similis erat aspectui lapidis, Iaspidis & Sardinis, & Yris erat in circuitu sedis similis uisōi Smaragdine, & in circuitu sedis sedilia uiginti quattuor, & supra thronos uiginti quattuor seniores, sedentes circum amicti stolis albis, & in capitibus eorū coronas aureas. Et de throno procedebat fulgur,

A ra, & uoces et tonitrua, & septē lampades ardentes ante thronū, quæ sunt, se præ spiritus Dei. Et in cōspectu sedis, tanq; mare uitreū simile Crystallo et in medio sedis, & in circuitu sedis, quattuor animalia plena oculis ante & retro. Et animal primum simile leoni, & secundū animal simile uitulo, & tertium animal, habens faciem quasi hominis, & quartū animal simile aquilæ uolanti. Et quattuor animalia, singula eorum habebāt alas senas, & in circuitu, et itus plena sunt oculis, & requiē non habebāt die ac nocte dicentia: Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus omnipotēs, qui erat, qui est, & qui uenturus est. Et dum darent illa quattuor animalia gloriam & honorem, & benedictionem sedenti super thronum uiuenti in secula seculorum, procedebāt uiginti quattuor seniores ante sedentem in throno, & adorabant uiuentem in secula seculorum.

Vidi ostium apertum in cœlo.) Id est, si dem natiuitatis Christi, & passionis, & Beda. resurrectionis in Ecclesia. Ostium apertum, Christū natum & passum in dicat, ipse enim ait: Ego sum ostiū, si quis per me intrauerit saluabitur. Et alibi: Nemo uenit ad patrem nisi per me. Quod aut dicit in cœlo, in Ecclesia significat, quæ cœli esse meruit, eo quod sit habitaculū Dei.

Et uox prima quam audiui, tanq; tubæ loquentis mecum.) Sicut enim uox tubæ, sic prædicatorum uox est, quando inuitat auditores ad fidem. Quod autem dixit: uox prima, subauditur in ista uisione.

Dicens: Ascende huc, & ostendam tibi quæ oportet fieri cito.) Quod dicit: Ascende huc, non de loco significat ad locum, sed ascende, id est, intellige, & crede, in fide enim inuitat ad Christum Ecclesia, & ad baptismum. Omnis enim qui credit, Christum natum & passum, ascendit ad altitudinem Ecclesiæ, & uidet futura affectu spiritali, unde & sequitur.

B Post hæc fui in spiritu.) Id est, non sensi corpus meum, tanq; spiritus meus solus esset extra corpus in uisione spiritali.

Et ecce sedes posita erat in cœlo.) Id est, Ecclesia perfecta in fide.

Et supra sedem sedens.) Id est, super Ecclesiam sedens erat Christus, unde & Esai. Esai. 6. 1. ait: Vidi Dominum sedentem super solium excelsum & eleuatum, id est, super Ecclesiam in fide excelsa & in spe uitæ æternæ feliciter eleuatam.

Et qui sedebat, similis erat aspectu lapidis Iaspidis & Sardinis, &c.)

Iaspis colorem habet quasi maris, Sardinis quasi sanguinis. Per Iaspidem baptismus intelligitur. Per Sardinium, martyrium. Iste comparationes conueniunt Ecclesiæ, qua indurus est Christus. Yris arcus est in cœlo, qui significat Nouum Testamentum, habet enim tres colores, aquæ, sulphuris, & ignis. Per aquam, baptismus intelligitur, per sulphurem poenitentiam, per ignem martyrium, nam & aqua uenit in diluuiō, sulphur descendit super sodomam, ignis uenit tempore iudicij. Aliter. Yris in circuitu sedis, Euangelium significat in circuitu Ecclesiæ, nam & Zmaragdus aquæ & ignis habet colorem, baptismum significans & martyrium.

Et in circuitu sedis sedilia uiginti & quattuor, & supra thronos uiginti quattuor seniores sedentes.) Viginti decalogum duplicatum, quattuor uero significat quattuor Euangelia. Siue uiginti quattuor seniores, duodecim patriarchas, & duodecim significant Apostolos.

Circumamictos uestimentis albis.) Hoc est, opere castitatis. Unde & Salomon Eccl. 9. 1. ait: Omni tempore sint uestimenta tua candida, id est, caro tua ab omni pollutionis forde munda, & pudicitia castitatis ornata.

Et in capitibus eorum coronas aureas.) Id est, principalia mentis dona, sapientiæ uel immortalitatis palmæ.

Et de throno procedunt fulgura.) Id est, de Ecclesia multa & magna miracula. Et uoces

C Et uoces & tonitrua.) Id est, prædicatorum uoces, cum promissionibus & confirmationibus.

Et septem lampades ardentis ante thronum.) Thronus Dei Ecclesia, quæ sunt lampades ipsæ exposuit dicens: Qui sunt septem spiritus Dei, id est, septem dona spiritus sancti.

Et in conspectu sedis tanquæ mare uitreum simile Christallo.) Mare uitreum significabat baptismum, quod pro puritate simile dicitur Christallo.

Et in medio sedis, & in circuitu sedis quattuor animalia, plena oculis ante & retro.) Quattuor animalia, quattuor significat Euangelia, quæ oculis ante sunt plena, quia de futuro iudicio prædicant, retro sunt plena, quia de Veteri Testamento, testimonium donant, siue ante quia quæ agenda sunt discrete considerant, retro quia quæ plangenda sunt sollerter recordantur.

Et animal primum simile leoni, &c.) Secundum anagogæ autem, Christus Leo fuit in resurrectione, uirtulus in passione, homo in carne, aquila in ascensione. Secundum moralem uero sensum, Leo qui fortissimus scribitur bestiarum, forciores significat in fide, Vitulus misericordes in Ecclesia, Homo, humiles qui dicunt, humiliatus sum usque; quæque uiuifica me Domine, Aquila, excelsos qui dicunt cum Paulo, nostra autem conuersatio in cælis est. Quæ animalia senas alas habebant, qui per sex mundi ætates legem Veteris ac Noui Testamenti adnunciare non cessant, quæ cum sit Noui ac Veteris Testamenti, lex una, in sex uidetur esse diuisa, id est, in legem naturæ, legem literæ, legem Prophetarum, legem Euangeliorum, legem Apostolorum, & legem Ecclesiasticam.

Et in circuitu & intus plena sunt oculis.) Oculos intus & foras habent, qui Ecclesiam diuinarum scripturarum testimonijs intus & foris illuminant.

Et requiem non habebant die ac nocte.) Id est, in prosperitate & in aduersitate, ut Psalmista ait: Benedicam Dominum in omni tempore, id est, in prosperis & in aduersis, nam dies pro prosperitate, & nox pro aduersitate frequenter solet intelligi.

Dicentia, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth &c.)

Hic trinitas & unitas intelligitur, quia tres personas, & Deum unum prædicant, & trinitatis & unitatis sacramentum demonstrant.

Qui erat, & qui est, & qui uenturus est. Qui erat ut illud: In principio erat uerbum, & uerbum erat apud Deum, & Deus erat uerbum, Qui est, ut illud, die filijs Israël, qui est, misit me ad uos, Qui uenturus est, sub auditu iudicare uiuos & mortuos.

Et cum darent illa animalia gloriam & honorem & benedictionem sedenti super thronum, procidunt uiginti quattuor seniores & adorabant uiuentem in secula seculorum, & mittunt coronas suas ante thronum dicentes: Dignus es Domine Deus noster accipere regnum.) Procidunt ante sedem & adorant, & mittunt coronas suas ante Deum omnes electi, quia quicquid dignitatis habent, non sibi, sed illi tribuunt, & ei referunt gloriam laudis, à quo se cognoscunt uires accepisse certaminis.

ITEM BEDAE IN ISTA IPSA

Lectio Expofitio.

Vldi ostium apertum in caelo.) Conuenienter ostium caeleste ascensus aspicit, cui cælia mysteria pandi promittuntur, uel quia ostium Christus est, qui illum crediderit, natum & passum, conscendit caelum, id est, Ecclesiae altitudinem & uidet futura specialia effectum sicut dicit.

Et statim sui in spiritu, & uox prima quam audiui tanquæ tubæ loquentis, &c.) Similem utique priori uoce quæ dixerat, quod uides scribe in libro.

Et ecce sedes posita erat in caelo, & supra sedem sedens.) Ecclesiam in caelesti conuersatione positam Dominus habitat, Gregorius Papa, solius Dei in Visione Michæ, angelicas potestates interpretatur, quarum mentibus altius præsidens, inferius cuncta disponit Et

A Et qui sedebat similis erat aspectui lapidis Iaspidis & Sardinijs.) Iaspidis color aquam, Sardis ignem significat, quibus duobus iudicium nouimus celebrari, Sicut enim in Math. 24. quit: In diebus Noe ita erit & aduentus filij hominis.

Et Yris erat in circuitu sedis, similis uisioni Zmaragdino.) Yris quæ sit sole nubes irradiante, & post diluuiū primo propiciationis indicio facta est intercessu sanctorum, quos Dominus illustrat, Ecclesiam muniri designat. Qui bene Zmaragdo lapidi uiriditatis nimiae comparatur. Quo enim hereditate immarcescibilem fide perfectiori expectant, eo potentius etiam ceteros orando protegent. Quia hic de istis tribus lapidibus parua diximus, si bet ut de istis pariter & alijs nobilibus lapidibus paululum latius disputemus, de quibus & Esai. 54. ias ait: Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in Saphyris, & reliqua statim quasi exponens subiicit, uniuersos filios tuos a Domino doctos.

Fundamentum primum Iaspis, Iaspidium multa sunt genera, alij enim uiridis coloris, & tinctus quasi floribus, apparet, alius Zmaragdini habet similitudinem, sed crassi coloris, quo omnia fantalimata fugare autumant. Alius niui & spumæ marinorum fluctuū, quasi mixto cruoris obrutilans. Per Iaspidem ergo, fidei uiror immarcescibilis indicatur, quæ Dominicæ passionis sacramentum per undam baptismatis imbuitur, atque ad omnes spiritualium gratiarum flores, proficientibus meritis instruitur. Hanc enim qui habuerit, uanos timores fugat, monente Petro A. postolo: Aduersarius uester diabolus tanquæ leo rugiens circuit, quærens quem deforet, cui resistite fortes in fide.

Secundus Saphyrus, huius lapidis colorem, pariter & sacramentum Moses exposuit, cum Dei habitū describens, diceret: Sub pedibus eius quasi opus lapidis Saphyri, & quasi caelum cum serenum est, Hiezechiel quoque dicit, quod locus in quo thronus Dei sit, Saphyri habet similitudinem, & gloria Domini in hoc colore consistat, præfiguratur enim qui portat imaginem super caelestis, & cum Apostolo potest dicere: Nostra conuersatio in cælis est.

Tertius Calcedonius, qui quasi ignis lucerne pallentis speciem retinet, & habet fulgorem sub diuo, non in domo, quod demonstrantur hii, qui caelesti desyderio subnixi, hominibus tunc latent, & quasi in abscondito ieiunium, elemosinam, precesque suas agunt, sed cum uel doctrinæ, uel alijs sanctorum uisibus inseruituri, ad publicum procedere iubentur, mox quasi fulgoris lucerna lucent & ardent, ardent uidelicet amore, lucent sermone.

B Quartus Zmaragdus, qui nimiae uiriditatis est, adeo, ut herbas uirentes frondentesque gemmas, etiam omni inficiens circa se uiriditate, reperculsum aërem, cuius genera plurima sunt, sed nobiliores Scythici, secundum locum tenent Baetiani, tertium Aegyptici, significat autem animas, fide semper uirentes, quæ hereditatem immarcescibilem, & æternam cõseruatam in cælis, & mente concipere sperando, & in proximos satagunt spargere prædicando.

Quintus Sardonicus, hic ex Onice candorem, ex Sardijs ruborem trahens, ab utroque Sardonicum nomen accepit, sunt autem genera eius plurima. Alius enim, terræ rubræ similitudinem tenet, Alius quasi per humanum unguem sanguis emiteat, bicolor apparet. Alius tribus coloribus, subterius nigro, superius mineo, medio candido consistit, cui comparantur homines corporis passione rubicundi, spiritus puritate candidi, sed sibi met humilitate despecti.

Sextus Sardijs, qui ex itero sanguine coloris est, martyriū gloriam significat, de qua dicitur: Præciola in cõspectu Domini mors sanctorum eius. Merito sexto loco positus, cum Dominus noster & sexta ætate seculi incarnatus, & sexta feria sit pro totius mundi salute crucifixus.

Septimus Chrysolitus, qui quasi aurum fulget, scintillas habens ardentis, cuius specie figurantur hii, qui intellectu supernæ ueritatis sapientie fulgentes, uerba exhortationis in proximos uel etiam uirtutum signa quasi scintillas ignis effundunt, quorum, ut orator ait: Mentibus instat amor, sermonibus æstuat ardor, quod quia solo spiritualis gratiæ munere geritur, decentissime septimo fundamento Chrysolitus inest, septiformi enim sepe numero, solet spiritus sancti gratia figurari. Octauus Beryllus, Beryllus est, quasi cõsyderes aqua solis fulgore percussa, rubicundum ac decorum reddere colorē, sed non fulget nisi in sexangulā formā poliēdo figuret. Repercussione enim angulorū, splendor illius acuit, significat autē homines ingenio quidem sagaces, sed amplius superne gratiæ lumine resurgentes, quodque tenentes manu adurere dicunt, proculdubio patet, quia quisque sancto uiro cõiungit, eius nimirum bonæ conuersationis igne recreatur.

Nonus Topazius, Topazius lapis, quantum inuentione rarus, tantum mercurium quantitate preciosus est, qui duos habere fertur colores, unū auri purissimi, & alterum etherei claritate reuocentē. Hic regibus ipsiis ferē esse mirabilis, ut inter diuitias suas nihil se simile possidere cognoscant.

C *scant.* Cuius pulcherrima naturæ qualitas, cōtemplatiuæ uitæ decori dignissima comparatur. Hanc enim reges sancti, quorum cor est in manu Dei, cunctis bonorum operū diuitiis, uniuersisq; uirtutū gemmis merito præferunt, tanto ardentius cœlestis uitæ dulcedine animo completentes, quanto frequentius supernæ gratiæ fuerint splendore percussi. Habent ergo sancti uiri aureum colorem, & intera flamma charitatis habent æthereum, ex superius cōtemplatione dulcedinis. Quod uero in Insula Thebaida, quæ Topazion appellatur, unde ipse nomen accepit, in ueniri dicitur, dupliciter intelligendum est, quia & illæ præcipue, id est, Aegyptiorum regiones, monachorum gregibus abundet, & quicumq; soli iustitiæ uicinus habitauerit, ætherei nimirum luminis fulgore coletur. Et pulchre in octauo ordine, actiue uitæ perfectio, sic in nono speculatiue suauitatis gemma ponitur, siue quia nouem ordines angelorum quorum uitam immitatur, in scriptura sancta repperiantur.

Decimus Chrysofostomus. Chrysofostomus est uiridis aureæq; commixturæ, quidam etiam purpureum iubar trahens, aureis interuenientibus guttis. Nascitur autē in India, qui significat eam qui uiriditatem æternæ patriæ, perfectæ charitatis fulgore promerentes, eam etiam ceteris purpurea martyrij sui luce patefaciunt, qui quoniam in eo quod uitam despicunt, æternam gloriam præferunt, Domini in carne apparentis exempla sequuntur, iam uel ut in India, id est, prope solis ortum, meritorum suorum fulgorem ostendunt.

Vndecimus Hyacinthus. Hyacinthus in Aethiopia repperit, ceruleum colorem habens, optimus, qui nec rarus est, nec densitate obtusus, sed ex utroq; temperamento lucet, purificato, & suauiter florem trahit. Hic autē non rutilat æqualiter, facie cœli mutatur. Sereno enim perspicuus atq; gratus est, nubilo, coram oculis euanelcit atq; marcescit, indicat enim animas cœlesti semper intentioni deditas, atq; angelicæ quodammodo quantum mortalibus fas est, conuersatione propinquantes, quibus omni custodia discretionis conuersatio percipitur, ne uel nimia sensus subtilitate callens, altiora se querere, & fortiora se scrutari audeat. Gloria enim Domini celare uerbum, id est, caute de Deo uel homine Christo Philosphari, uel rursus desideria torpente, ad infirma fidei inuita, atq; elementa exordij sermonum Dei relabuntur, qui potius uia regia gradientes, à dextris & à sinistris per arma iustitię tutati procedunt, quasi Hyacinthus nubilo circumdatus loquitur. Nihil enim iudicauit me scire inter uos, nisi Christum Iesum, & hunc crucifixum, & quasi in serena luce uisus, ait: Sapientiam loquimur inter perfectos.

Duodecimus Amethystus. Amethystus purpureus est, permixto uiolaceo colore, & quasi rosæ nitore, quædam leniter flammulas fundens, sed & quidā in purpura illius non ex toto igneo sed quasi unum rubens apparet. Purpureus ergo decor cœlestis regni habitum, roseus uero, atq; uiolaceus, humilem sanctorum, uere autem præciosamq; mortem designat. In Iaspide ergo, fidei uiriditas, in Saphyro, spei cœlestis altitudo, in Calcedonio, flamma charitatis interne figuratur. In Zmaragdo autem, eiusdem fidei fortis inter aduersa cōfessio. In Sardonio, sanctorum inter uirtutes humilitas. In Sardo, reuerendus martyrum cruor exprimitur. In Chrysolito, uox spiritalis inter miracula prædicatio. In Beryllo prædicatio perfecta operatio. In Topazion, eorumdem ardens contemplatio monstratur. Porro in Chrysofostomo, beatorum martyrum opus pariter & premium. In Hyacintho, doctorū cœlestis ad alta subleuatio, & propter in firmos humilis ad humana descensio. In Amethysto, cœlestis semper regni in humilium animo memoria designatur, singulicq; lapides præciosi singulis sunt fundamentis deputati, qui licet omnes perfecti, quibus ciuitas Dei nostri in monte sancto eius ornatur atq; fundat, spiritalis gratiæ sint luce fulgentes. Alij tamen per spiritum datur sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ, alij gratia fanitatum, alij genera linguarum, alij fides in eodem spiritu &c.

Et in circuitu sedis sedilia uiginti quattuor, & super thronos uiginti quattuor seniores sedentes.) Ecclesiam namq; propter societatem fidei in una sede uiderat, eandem per geminum testamentum de Patriarchis & Apostolis generatam, in uiginti & quattuor sedilibus cernit. Sedentem autem, propter iudiciariam eius in Christo dignitatem, sedebunt autem & iudicabunt uniuersa membra, sed in uno & per unum caput. Nam quomodo poterit sancti in iudicio sedere, stantes ad dextram iudicis, possunt etiam uiginti quattuor seniores in illis intelligi, qui perfectionem operis, quæ senario numero cōmendatur, clara Euangelij prædicatione conlumant, nam quattuor senes, uiginti quattuor faciunt.

Circumamicti uestimentis albis, & in capitibus eorum coronæ aureæ.)

Hoc est, bonis operibus indutos, perenni mentis memoria, gaudia superna quærentes, sæpe enim mens capitis nomine, solet intelligi.

Et de thro-

A Et de throno procedunt fulgura & uoces & thonitrua.) Hoc est, quod Marcus ait: Illi autem profecti prædicauerunt ubiq;, Domino cooperante, & sermonem confirmante, sequentibus signis.

Et septem lampades ante thronum, qui sunt septem spiritus Dei.) Vnum spiritum dicit septiformem, unus est enim spiritus, septiformitas enim, perfectio est & plenitudo. Commemorato uero spiritu sancto, conuenienter unda baptismi sequitur, quæ idem spiritus recipi creditur.

Et in conspectu sedis tanq; mare uitreum, simile Christallo.) Propter si dem ueram baptismi referri ad intra, in quo non aliud uideretur exterius, quam q; gestat interius, Christallo quoq; q; de aqua in glaciem & lapidem preciosum efficitur, baptismi gratia figurat.

Et in medio sedis, & in circuitu sedis, quattuor animalia, plena oculis, ante & retro.) Circuitus throni Dei, id est Ecclesiæ patres, lumen Euangelij, præteritorum futurorumq; scientia replet.

Et animal primum simile leoni, &c.) Hæc animalia multifarię interpretantur, Beatus autem Augustinus, iuxta ordinem libri istius, Mattheum leonem dicit intelligi, qui regni dignitatis in Christo profetiam narrat, qui & uicit leo, de tribu Juda. Catulus enim leonis Iuda, & in quo ut rex a rege timetur. A Magis adoratur, ubi etiam rex cum seruis rationem ponit. Rex nuptias filio facit, & ad ultimum rex segregat oues ab hedis. Lucam in uitulo, qui hostia magna fuit, in lege enim eius non solum principia circa templum & sacrificia diuersantur, sed ita concluditur: Erant semper in templo laudantes & benedicentes Deum. Facies uero hominis, Marcum significat, qui nihil de regali, uel sacerdotali Domini potentia locutus, tantum hominis Christi gesta simpliciter narrat. Aquila autem, Ioannes est, qui nauitatem uerbi, uelut ortum solis perspicaciter aspestat. Animalia autem nunc Euangelistas, nunc totam Ecclesiam significant, cuius fortitudo in leone, uictimatio in uitulo, humilitas in homine, sublimitas in aquila uolante monstratur.

Singula eorum habebant alas senas. Perfectione suæ doctrinæ, Ecclesiam ad alta subleuant. Senarius enim numerus ideo perfectus dicitur, quia primis suis partibus implet, unū quippe quod est, sexta senarij pars, & duo, quod est, tertia, & tria quod est dimidiū, eundem senarium faciunt. Aliter alæ senæ, quattuor animalium quæ sunt uiginti & quattuor, totidē ueris Testamenti libros insinuant, quibus Euangelistarū & fulcitur autoritas, & ueritas probat.

Et in circuitu & intus plena sunt oculis.) Sancta Ecclesia, & coram Deo, & coram hominibus se uigilanter adtendit, cuius interiores oculos aspexerat Psalmista, cū diceret: Omnis gloria eius filij regis ab intus. Exteriores uero, cum continuo subdit: In simbreis aureis, circumamicta uarietate. Aliter, siue literam adtendas, siue Allegoriam quæras, lucem semper in Euangelio reperis. Alia translatio sic habet: Plena oculis ante se & retro, quia lux Euangelij, & ænigmata legis irradiat, & nouæ gratiæ mundo fulgur infundit.

Et requiem nō habebant die ac nocte dicentia: Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus omnipotens, &c.) Sancta animalia, cuncta tempora seculi unam dominationem Deitatis, omnipotentiam & æternitatem sanctę Trinitatis adfirmant, manente intellectualis creaturæ perpetua in cœlestibus laude.

Procidit uiginti quattuor seniores ante sedentē in throno, & adorabunt uiuentem in secula seculorum.) Animalibus personantibus laudem, id est, Euangelistis prædicantibus Christi dispensationem, omnis Ecclesia quæ in Prepositis cōstat & populis, hoc enim geminato, duodenarius numerus significatur, statim cadens in faciem, adorat uiuentem in secula seculorum, & mittebant coronas suas ante thronū Dei, uidelicet, adsignantes quicquid uirtutis, quicquid habebant dignitatis, quippe, qui ex nihilo cuncta creauerat.

EVANGELIUM IOANNIS. CAP. III.

Rat homo ex Phariseis Nicodemus nomine, princeps Iudeorū Hic uenit ad Iesum nocte, & dixit ei: Rabbi, scimus, quia a Deo uenisti magister, nemo enim potest hæc signa facere quæ tu facis, nisi

si Deus

C si Deus fuerit cū eo. Respondit Iesus, & dixit ei: Amen amen dico tibi: Nisi quis renatus fuerit denuo, nō potest uidere regnū Dei. Dicit ad eum Nicodemus: Quomodo potest homo renasci cum sit senex? Nunquid potest in uentrē matris sue iterū introire & nasci? Respondit Iesus: Amen amē dico tibi: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, nō potest intrare in trare in regnū Dei. Quod natū est ex carne, caro est, & quod natum est ex spiritu, spiritus est. Nō mireris quia dixi tibi: Oportet uos renasci denuo. Spiritus ubi uult spirat, & uocē eius audis, sed nescis unde ueniat, aut quo uadat. Sic est omnis, qui natus est ex spiritu. Respondit Nicodemus, & dixit ei: Quomodo possunt hęc fieri? Respondit Iesus & dixit ei: Tu es magister in Israel, & hęc ignoras? Amen amē dico tibi, quia quod scimus loquimur, & quod uidimus testamur, & testimonium nostrū non accepistis. Si terra rena dixi uobis, & non creditis, quomodo si dixerō uobis cœlestia credetis? Et nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, filius hominis, qui est in cœlo. Et sicut Moses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis, qui credit in ipsum non pereat, sed habeat uitam æternam.

F Rat homo ex Phariseis Nicodemus nomine, princeps Iudæorum, hic uenit ad Iesum nocte. Princeps scilicet Iudæorum, uenit ad Iesum nocte, cupiens secreta eius adlocutione, plenius discere mysteria fidei, cuius aperta ostensione ignorum, aliqua tūc iam rudimentum perceperat, qui quoniam prudenter ea quæ ab illo querebat, inuestigare non potest hęc signa facere quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo. A Deo enim Iesum ad magisterium cœlesti, mundo adhibendo, uenisse confessus est, Deum cum eo fuisse miraculis prudentius intellexit, necdum tamen ipsum Deum cognouit esse, sed quia quem magistrū nouerat, ueritatis studiose docendus, adijt merito, & agnitionem diuinitatis eius perfecte docētus subijt, merito utriusque natiuitatis eius, diuinæ scilicet & humanæ, sed & passionis atque ascensionis ipsius archana percepit. Nec non etiam modum secundæ generationis, ingressum regni cœlestis, aliqua per plura doctrinæ Euangelicæ sacramenta, Domino reuelante didicit.

Respondit Iesus & dixit: Amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit denuo, nō potest uidere regnū Dei. Quę sententia tanto apertius cunctis fidelibus lucet, quanto constat, quia sine huius luce fideles esse nequeunt, quis enim sine lauacro regenerationis remissionem peccatorum consequi, & regnum ualeat intrare cœlorum? Sed Nicodemus qui nocte uenit ad Iesum, necdum lucis mysteria capere nouerat, nam & nox in qua uenit, ipsa eius qua premebatur ignorantiam designat, necdum enim eorum numero sociatus erat, quibus ait Apostolus: Fuisit aliquando tenebrę, nunc autem lux in Domino. Sed inter eos potius remanebat. Quibus dicit Esaias: Surge illuminare Hierusalem, quia uenit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est.

Dicit ad eū Nicodemus, quomodo potest homo nasci cū sit senex, &c.)

Quia enim secundę natiuitatis adhuc nescius, perseuerabat, de salute autē sua iam sollicitus extiterat. Necessario de una, quam nouerat natiuitate an posset iterari, uel quo ordine regeneratio possit impleri, querebat, ne huius experto remanente, uita cœlestis particeps esse nequiret. Notandū autē, quia de carnali quod dixit, hoc etiā de spiritali est regeneratione sciendū. Nequa quę uidelicet eam, postquam semel expleta fuerit, posse repeti. Siue enim hæreticus, siue scismaticus, siue facinorosus quisque in confessione sanctę trinitatis baptizaret non ualeat ille, qui ita baptizatus est, à bonis catholicis rebaptizari, ne confessio uel inuocatio tanti nominis uideatur adnullari. Et quia Nicodemus ad primā Domini responsionē sollicitus, quomodo sit intelligenda

diligenter

A diligenter inquirat. Meretur iam planius instrui, & quia secunda natiuitas, non carnalis est, sed spiritalis audire.

Respondit Iesus: Amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu nō potest introire in regnum Dei. Cuius natiuitatis modum subequenter exponens prorsus à carnali distinguens ait:

Quod natum est de carne, caro est, quod natū est de spiritu, spiritus est. Natura spiritus inuisibilis, carnis est uisibilis, atque ideo carnalis generatio uisibiliter administratur. Visibilis incrementis, qui in carne nascitur per ætatum momenta proficit: Spiritus autem generatio, tota inuisibiliter agit. Nam uidetur quidem, qui baptizatur in fontem descendere, uidetur aquis immergi, uidetur de aquis ascendere. Quid autem in illo lauacro regenerationis egerit, minime potest uideri, sola autem fidelium pietas nouit, quia peccator in fontem descendit, sed purificatus ascendit. Filius mortis descendit, sed filius resurrectionis ascendit, Filius prauaricationis descendit, sed filius reconciliationis ascendit, Filius iræ descendit, sed filius misericordiæ ascendit, Filius Diaboli descendit, sed filius Dei ascendit. Sola hæc Ecclesia maer, quæ generat nouit, cæterum oculis insipientium uidetur talis exire de fonte, qualis intrauit. Totumque ludus esse quod agitur, unde in fine uidentes, gloriam sanctorum, dicent gementes in tormentis. Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum, & in similitudinem in properijs, quomodo ergo computati sunt inter filios Dei? Ait Ioannes Apostolus: Charissimi, inquit, nunc filij Dei sumus, & nondum apparuit, quid erimus, quod ergo natum est, ex spiritu spiritus est. Quia qui ex aqua & spiritu regeneratur inuisibiliter in nouum mutatur hominē & de carnali efficitur spiritalis, qui ideo recte nō solum spiritalis, sed etiā spiritus uocatur, quia sicut substantia spiritus, inuisibilis est nostris aspectibus, ita is qui per gratiam Dei renouatur inuisibiliter fit spiritalis, & Dei filius, cum uisibiliter omnibus caro & filius hominis appareat.

Non mireris, quia dixi tibi oportet uos nasci denuo, &c.) Spiritus ubi uult spirat, quia ipse habet in potestate, cuius cor gratiæ suæ uisitacionis illustret. Et uocē eius audis, cum te præ sente loquitur, is qui spiritu sancto repletur, sed non scis, unde ueniat, & quo uadat, quia etiam te præ sente, si quempiam spiritus ad horam impleuerit. Non potest uidere quomodo intrauerit, uel quomodo redierit, qui natura est inuisibilis, sic est, omnis qui natus est ex spiritu, & ipse enim inuisibiliter agente spiritu, incipit esse, quod non erat. Ita ut infidelis nesciat unde ueniat, & quo uadat, id est, quia à gratia regenerationis uenit in adoptionem filiorum Dei, & tradit in perceptionem regni cœlestis, quæ tunc adhuc Nicodemo, quomodo possent hæc fieri.

Respondit Iesus & dixit ei: Tu es Magister in Israel, &c.) Non quasi illustrare uolens eum, qui Magister uocetur, cum sit ignarus, sacramentorum cœlestium, sed ad humilitatis illum uiam prouocans, sine qua ianua cœlestis non potest inueniri.

Amen amen dico tibi, quia quod scimus loquimur, & quod uidimus, &c.) Terrena illis dixit, ut in superiore electione inuenimus eū de passione, ac de resurrectione sui corporis, quod de terra assumpserat loqueretur, dicens: Soluite templum hoc & in tribus diebus excitabo illud. Non tamen credebant uerbo quod dixit, sed ne hoc quidem intelligere ualebāt, quia non de alio, quam de templo corporis sui diceret. Qui ergo terrena audientes, non capiebant, quanto minus cœlestia id est, diuinę generationis, capienda mysteria sufficiunt, addit autem adhuc Dominus, uel cœlestibus sacramentis, & de terrenis instruere eum, quem uidet sapiēter ac diligenter his quæ audit intendere, cœlestis namque est, ascensio eius ad uitam sempiternā. Terrena uero exaltatio eius ad mortem temporalem. Dicit ergo de cœlestibus.

Et nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, &c.) Merito autem quæritur, quomodo dicatur filius hominis, uel descendisse de cœlo, uel eo tempore, quo hæc in terra loquebantur, iam fuisse in cœlo. Non ergo caro Christi descendit de cœlo, neque ante tempus ascensionis erat in cœlo, sed quia una Christi persona est in duabus existens naturis, atque ideo filius hominis recte dicitur, & descendisse de cœlo, & ante passionem fuisse in cœlo, quia quod in sua natura habere non potuit, hoc in filio Dei à quo assumptus est habuit. Sed & hoc querendum, quomodo dictum sit, & nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, cū omnes electi se ueraciter confidunt ascensuros in cœlum promittente sibi Domino, quia ubi ego sum, illic & minister meus erit, Cuius tamen nodum quæstionis aper-

63 tissima

1. COR. 6.

C^omissima ratio soluit, quia uidelicet Mediator Dei & hominum homo Christus Iesus electorum omnium caput est, idemque omnes electi eiusdem capitis membra sunt, Dicente Apostolo: Et ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam, & rursum. Vos enim estis corpus Christi & membra de membro. Nemo ascendit in caelum, nisi Christus in corpore suo, quod est Ecclesia, qui in se ipso quidem primum cernentibus Apostolis eminentioribus, nimirum membris suis ascendit, & exinde in membris suis cotidie ascendens, se colligit in caelum, quibus in caelum ascendere desiderat, ei qui de caelo descendit, & est in caelo se uera fidei, & dilectionis unitate coniungat, aperte intelligitur, quia nullo alio ordine, nisi per eum, qui descendit de caelo, potest ascendere in caelum. Vnde alias ipse dicit: Nemo uenit ad patrem, nisi per me.

Num. 21.

Et sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis. Mira magisterij caelestis arte Dominus magister legis Moisaë, ad spirituale Legis eiusdem sensum inducit, recordans hystoriae ueteris, & hanc in figuram suę passionis, atque huiusmodi saluationis factam edisserens. Narrat quippe liber Numerorum, quia peresus in heremo populus Israel molestia itineris longi, ac laboris, murmurauit contra Dominum & Moysen. Ideoque Dominus miserit in illum ignitos serpentes, ad quorum plagas, & mortes plurimum, cum clamarent ad Moysen, & ille oraret, iussit eum Dominus facere serpentem æneum & ponere pro signo. Qui percussus, inquit, aspexerit eum uiuet, & ita factum est. Plagæ igitur serpentium ignitorum, uenena sunt & incientia uitiorum, quæ animam quam tangunt, spirituali morte perimunt, & bene murmurans contra Dominum populus, serpentium morsibus sternebatur, ut ex ordine flagelli exterioris agnosceret, quantum intus perniciem murmurando patere. Exaltatio autem serpentis Aenei quæ dum percussis aspicerent sanabantur, passio est nostri redemptoris in cruce, in cuius solum fide regnum mortis & peccati superatur. Recte etenim per serpentes peccata, quæ animam simul & corpus ad interitum trahunt exprimuntur. Non solum quia igniti, quia uirulenti, quia ad perimendum sunt, uerumetiam quia per serpentes primi patres nostri ad peccandum peruersi ac de immortalibus, sunt peccando mortales effecti. Recte per serpentes Aenei Dominus ostendit, qui uenit in similitudine carnis peccati, quia sicut Aeneus serpens effigiem quidem ignitis serpentibus similem, sed nullum prorsus in suis membris habuit odorem ueneni, percussos à serpentibus sui exaltatione sanabat, sic nimirum, redemptor humani generis, non carnem peccati, sed similitudinem induit carnis peccati, in qua mortem crucis patiendo, credentes in se ab omni peccato, & ab ipsa etiam morte liberaret.

Vt omnis qui credit in ipso non pereat, sed habeat uitam æternam.)

Cuius quidem uerbi patet sensus, quia qui credit in Iesum, non solum perditionem euadit peccatorum, sed & uitam percipit æternam, & in hoc inter figuram distat, & ueritatem, quia per illam uita protelabatur temporalis, per hanc uita donatur sine fine mansura. Sed curandum solerter est, ut quod intellectus bene sentit, operatio condigna proficiat, quatenus confessio recte nostræ fidei, piæ & sobriæ conuersando ad perfectionem promissæ nobis uitæ mereatur adtingere. Verum quia hæc de filio hominis dicuntur, qui exaltari in cruce & mortem potuit pati, ne putaret Nicodemus filium tantum eum hominis esse, à quo uita esset expectanda perpetua, curauit ei etiam Dominus diuinitatis suę patefacere sacramentum, unumque & eundem filium Dei, & hominis mundi ostendere saluatorem.

HEBDOMADA II. POST PENTECOSTES.

Lectio Epistolę beati Ioannis Apostoli. Cap. III.

Deus charitas est, in hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium suum unigenitum misit Deus in mundum, ut uiuamus per eum. In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos, & misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris. Charissimi, sic Deus dilexit nos, & nos debemus inuicem diligere. Deum nemo uidit unquam. Si diligamus inuicem, Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta est. In hoc intelligimus, quoniam in eo manemus, & ipse in nobis: quoniam de spiritu suo dedit nobis. Et nos uidimus, & testificamur, quoniam pater misit filium suum saluatorem

112

saluatorem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam Iesus est filius Dei, Deus in eo manet, & ipse in Deo. Et nos cognouimus & credidimus charitati quam habet Deus in nobis. Deus charitas est, & qui manet in charitate in Deo manet & Deus in eo. In hoc perfecta est charitas nobiscum, ut fiduciam habeamus in die iudicii, quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem, quoniam timor penam habet. Qui autem timet non est perfectus in charitate. Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos. Si quis dixerit quoniam diligo Deum & fratrem suum oderit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem uidet, Deum quem non uidet quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Deum, diligit & fratrem suum.

Deus charitas est, in hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium suum unigenitum, misit Deus in mundum, ut uiuamus per eum.)

Quomodo ipse Dominus ait: Maiorem hanc dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis, & ibi probata est dilectio Christi in nos, quia moritur pro nobis. Dilectio patris unde probata est in nobis: quia filium suum unicum misit mori pro nobis, sicut & Paulus Apostolus dicit, qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit.

Et in hoc est Charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam, &c.)

Non illum dileximus prius, nam ad hoc nos dilexit, ut diligamus eum. Gratia quippe hominibus preuenit ut diligit Deum, qui dilectione operetur bona, unde Psalmista. Deus meus, inquit, misericordia eius preueniet me.

B

Et misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris.) Hoc est maximum in nos diuinæ charitatis indicium, quia necdum ipsi pro peccatis nostris eum petere noscimus, misit ille filium suum ad nos, qui nobis in se credentibus, ultro ueniam daret, nosque ad paternam glorię societatem uocaret. In quibusdam codicibus hic uersiculus ita legitur. Et misit filium suum litatorem pro peccatis nostris. Litator autem, sacrificator est. Sacrificauit enim filius Dei pro peccatis nostris, non hostias pecudum, sed se ipsum offerendo. Vnde bene Paulus admonens ait: Estote ergo imitatores Dei, sicut filij charissimi, & ambulate in dilectione, sicut Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis, cui sententię concinit hoc quod hic quoque Ioannes exhortando subiungit, dicens.

Charissimi, sic Deus dilexit nos, & nos debemus inuicem diligere.)

Quod autem sequitur: Deum nemo uidit unquam. Maiore disputatione indiget, cum Dominus & hominibus mundo corde Deum uidentem promittat, & de sanctis dicat, quod angelorum in caelis semper uident faciem patris. Hanc autem sententiã, & in Euangelio suo ponit idem Ioannes, ubi etiam quomodo Deus uideri possit consequenter adiungit, dicens: Unigenitus filius qui est in sinu patris ipse narrabit. Quod beatus pater Ambrosius, ita exposuit, & ideo Deum nemo uidit unquam, quia eam quæ in Deo habitat plenitudinem diuinitatis, nemo conspexit nemo mente aut oculis comprehendit. Vidit enim, ad utrumque referendum est. Denique ad additur. Unigenitus filius qui est in sinu patris, ipse enarrabit mentium magis quam oculorum uisio declaratur. Species enim uidetur, uirtus uero narratur, illa oculis, hæc mente comprehenditur. Item beatus Augustinus in libro de Videndo Deum, de eadem disputans questione. Proinde, inquit, narrante unigenito qui est in sinu patris, narratione ineffabili, creatura rationalis munda & sancta impleta Dei uisione ineffabili, quam tunc consequemur, cum æquales facti fuerimus, quia sicut uidentur ista uisibilia corporis sensibus nota, Deum nemo uidit unquam, quoniam si aliquando eo modo uisus est, non sicut ista natura uidetur, sed uoluntate uisus est, specie qua uoluit apparere, latentem naturam atque in se incommutabiliter permanente. Eo autem modo quo uidetur sicuti est, nunc fortasse uidetur à quibusdam angelis suis sanctis. A nobis autem, tunc ita uidebitur, cum ei facti fuerimus æquales. Et post aliquanta exponens sententiã sancti Ambrosij. Deum enim, inquit, nemo uidit unquam, uel in hac uita, sicut ipse est, uel etiam in angelorum uita, sicut

C uisibilia ista quæ corporali uisione cernuntur, quia unigenitus filius, qui est in sinu patris ipse narrabit, quia non ad oculorum corporalium, sed ad mentium uisionem dictum est pertinere quod narrabit, item post multa, ad eam uero uisionem, inquit, quia uidebimus Deum sicuti est mundanda corda commouit, quia enim corporali consuetudine loquendi uisibilia nominantur, propter ea Deus inuisibilis dicitur, nec corpus esse credatur. Nō qui corda munda sue substantiæ contemplatione fraudabit. Cum hæc magna & summa merces Deum colentibus, & diligentiibus promittatur. Dicente ipso Domino, quando corporalibus oculis uisibiliter apparebat, & inuisibilem se contuendum mundis cordibus promittebat, qui diligit me, diligitur a patre meo, & diligam eum & ostendam me ipsum illi, hæc quippe natura eius æqualiter cum patre inuisibilis sicut æqualiter incorruptibilis est, quia continuatim Apostolus posuit dicens: Regi autem seculorum inuisibilis, incorruptibilis, diuinam substantiam, qua potuit hominibus prædicatione commendans, Deus ergo Rex inuisibilis, necq̄ oculis, sed mente querendus est, sed quem admodum si solem istum uidere uellemus oculum corporis purgaremus, unde uideri lux potest, uolentes uidere Deum, oculum cordis quo Deus uideri potest, purgese. Beati enim mundi corde, quoniam ipsi Deum uidebunt. Verum quia hæc uisio in futuro speratur, quid agendum est nobis, dum adhuc constituti in corpore peregrinamur à Domino, quo solatio uenturum, ubi diuina uisione, necdum perlicet frui.

Math. 5.

Si diligamus inuicem, Deus in nobis manet.) Sed nemo putet hæc dilectionem in qua Deus manet, abiectione & desidiōsa quadam mansuetudine, immo nō mansuetudine, sed remissione & negligentia referuari, non est ista charitas, sed languor, seruet charitas ad corrigendum, ad emendandum se, si boni mores delectant, si mali emendentur, corrigantur. Si ergo diligamus inuicem sincera & disciplinabili charitate, Deus in nobis manet, operibus quidem ipsius charitatis manifestatus, quamuis nondum uisibiliter apparet.

Et charitas eius in nobis perfecta est.) Querendum autē, quomodo dicat perfectione diuinæ charitatis in mutua dilectione consistere, cum Dominus in Euangelio pronunciet, non esse magnum, si diligamus eos, qui nos diligunt, nisi ad inimicos etiam de quibus hic permissus tacere uidetur, eadem dilectio pertingat, nisi forte ipsos inimicos fraterni amoris intuitu diligere debemus, uidelicet ut non semper inimici remaneant, sed resipiscant à diaboli laqueis nobisq̄ Germano federe socientur: Si diligamus, inquit, inuicem, Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta est. Incipe diligere, perficeris, cœpisti diligere, cœpit in te Deus habitare, ut perfectus habitando faciat te perfectum.

In hoc intelligimus, quoniam in eo manemus, & ipse in nobis, &c.)

ROM. 5.

Hoc ipsum, quod de spiritu tuo dedit tibi unde cognoscis, interroga uiscera tua, si plena sunt charitate habes spiritum Dei. Paulo teste qui ait: Quia charitas Dei diffusa est, in cordibus nostris per spiritum sanctū, qui datus est nobis, & nos uidimus, & testificamur, quoniam pater misit filium suum saluatorem mundi. Nemo de salute desperet, quia & si magni sunt morbi scelerum, qui deprimunt, omni potens est medicus qui saluet, tantū meminerit quisq̄, quod idem filius Dei, qui uenit mitis ut saluaret, uenturus est districtus, ut iudicet.

Quicumq̄ cōfessus fuerit, quoniam Iesus est filius Dei, Deus in eo manet & ipse in Deo.) Perfectam cordis confessionem dicit, quod nec male suadentium hæreticorum possit fraude corrupti nec persequentium paganorū tormentis conquassari, nec carnalium fratrum exemplis, nec propriæ fragilitatis segnitia titubare. Sunt & enim, qui etiam uerbis negant esse Iesum filium Dei, quales multi fuisse produntur eo ipso tempore, quo hæc scribebat Ioannes, sunt item qui cōsistentur uerbis & factis negant, unde bene, qui nunc ait: Quicumq̄ confessus fuerit, quoniam Iesus est filius Dei, Deus in eo manet, & ipse in Deo, ipse paulo superius dicit: Si diligamus inuicem, Deus in nobis manet, insinuans profecto quia quisq̄ dilectionem in fratres habet, ille Iesum Dei esse filium testatur.

1. Ioh. 5.

Et cognouimus & credimus ueritati, quam habet Deus in nobis.) Cognouimus quia Iesus est filius Dei, & quia pater misit eum saluatorem mundi, & credimus charitati, quam habet Deus in nobis, quia uidelicet cum haberet inimicum, noluit illum esse unum, sed ut fratres haberet adoptauit illi, qui cum illo possiderent uitam æternam.

Dei charitas est.) Iam superius dixit illud, ecce iterum dicit, amplius tibi non potuit commendari charitas, quam ut diceretur Deus, forte minus Dei contempturus eras, nunquid, & Deum contemnis?

Ecclesiast.

Et

Et qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo.) Vicissim in se habitant qui continent, & qui continentur, habitas in Deo, sed ut continearis, habitatin te Deus, sed ut cōtineat, ne cadas, quia sic Apostolus de ipsa charitate dicit: Charitas nunq̄ cadit, quomodo cadit quem continet Deus?

1. Cor. 13.

Et in hoc perfecta est charitas nobiscum, ut fiduciam habeamus, &c.)

Quisquis fiduciam habet in die iudicij, perfecta est in illo charitas. Quid est habere fiduciam in die iudicij? non timere, ne ueniat dies iudicij, cū enim primo quis ad pœnitendum se, de malis actibus conuerterit, incipit timere diem iudicij, ne uidelicet apparente iusto iudice, ipse damnetur, processu uero bonæ conuersationis animatus dislet, non timere quod timebat, sed potius optare, ut ueniat ille desyderatus tunc gentibus, sperans se cum sanctis merito bonæ actionis esse conorandū. Vnde autē fiducia in die iudicij habere possumus, plenius subdēdo manifestat.

Quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo.) Nunquid uero potest homo esse sicut Deus? sed & meminisse oportet, quod & supra dictū est, quia non semper ad æquilitatem dicitur, sed sicut dicitur, ad quandam similitudinem, quomodo enim dicit: Sicut aures habeo ita habet & imago, nunquid omnino sic sed tamen dicitur sicut. Sicut ergo facti sumus ad imaginem Dei, quare non sicut Deus sumus, non ad æqualitatem, sed pro modo nostro. Inde ergo nobis datur fiducia in die iudicij, quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo, imitando uidelicet perfectionem dilectionis in mundo, cuius ille exemplum nobis quotidie prebet de cœlo. De qua saluator in Euangelio: Diligite, inquit, inimicos uestros, & orate pro persecutibus uos, ut sitis filij patris uestri qui in cœlis est, qui solem suum oriri facit, super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos.

Math. 5.

Timor non est in charitate.) In tali uidelicet charitate, quæ ad imitationem diuinæ bonitatis, etiam inimicis benefacere, & hos diligere nouit.

Sed perfecta charitas foras mittit timorem.) Illum scilicet timorem, de quo dicitur: Initium sapientiæ timor Domini. Quo timet quisq̄, incipiens opera iustitiæ, ne ueniat iustitiæ districtus iudex, & si minus castigatū inueniens, damnat. Illa charitas pellit foras, quæ pro merito iustitiæ, fiduciam habet in die iudicij, sed & presentium aduersitatum, timorem perfecta charitas eicit ex animo, quam habere querebat, quid non supplicans, ait: A timore inimici eripe animam meam, quam habebat qui dixit: Quis nos separabit à charitate Christi: tribulatio, angustia, fames, an perfectio, an nuditas, an periculum, an gladius?

Rom. 8.

Quoniam timor pœnam habet.) Torquet cor, conscientia peccatorum, nondum facta est iustificatio, ideo in Psalmo de ipsa perfectionis iustitia: Conuertisti inquit, planctum meum in gaudium mihi, concidisti saccum meum, & præcinxisti me lætitia, ut cantem tibi gloria meam ut non compungar, id est, non sit, quod stimulet conscientiam meam. Stimulat timor, sed noli timere, intrat charitas quæ sanat quod uulnerat timor.

Psal. 59.

Qui autem timet non est perfectus in charitate.) Quia nimirum timor pœnam habet, quamuis sicut sectionem medicis alijs optata, ita timorem, charitas desyderata subsequatur. Nec putari debet, his beati Ioannis sermonibus esse cōtrarium, quod Psalmita dicit: Timor Domini sanctus permanet in seculum seculi. Duo namq̄ sunt timores, unus, q̄ timeant homines Deum, ne mittantur in gehennam, ipse est timor ille, qui introductit charitatem. Sed sic uenit, ut exeat, si enim adhuc propter pœnas times Deum, nondum amas, quem sic times. Non bona desyderas, sed mala caues, sed ex eo quod mala caues, corrigis te, & incipis bona desyderare. Cum bona desyderare cœperis, erit in te timor sanctus, ille scilicet, ne ipsa bona amittas. Non ut mittaris in gehennam, sed ne te deserat presentia Domini, quem amplecteris, & eternū frui desyderas.

Psal. 13.

Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos.) Diligamus, quoniam ipse prior dilexit nos, nā unde diligeremus, nisi ille prior dilexisset nos. Hinc enim ipse in Euangelio dicit: Nō uos me elegistis, sed ego elegi uos. Ita autem perfecti erimus in charitate, si quemadmodū, nulli alterius, nisi salutis nostræ gratia, prior ille nos dilexit. Nos quoq̄ ita eum nullius rei, nisi sui tantum amoris dilexerimus obtentu. Verum quia sunt, qui uerbo nos Deum diligunt, consulete subiungitur:

Ioh. 13.

Si quis dixerit, quoniam diligo Deum, &c.) Vnde probamus quod mendax est. Audi: Qui enim non diligit fratrem suum quem uidet, Deū quem nō uidet quomodo potest diligere? Quid ergo? Qui diligit fratrem suum, diligit Deum, necesse est, ut qui diligit Deum,

C ut diligat ipsam dilectionem, Deus enim dilectio est, & ne quis dicere audeat, & quid obstat diligere Deum, etiam si non diligo fratrem, recte subdidit.

Et hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligat & fratrem suum. Quomodo enim diligis eum, cuius disti mandatum? Quis est qui dicat diligo imperatorem, sed odi leges eius, non ita est, uerus Dei amator, sed uide, inquit, quia mandata tua dilexi Domine, & ideo confidenter adiungit. In tua misericordia uiuifica me.

Psal. 143.

EVANGELIUM LVCAE CAP. XVI.

Omo quidam erat diues, qui induebatur purpura & bysso. Et epulabatur quotidie splendide. Et erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuam eius ulceribus plenus, & ne piens saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis, & ne mo illi dabit. Sed & canes ueniebant & lingeabant ulcera eius. Factum est autem, ut moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in sinum Abraham. Mortuus est autem & diues, & sepultus est in inferno. Eleuans autem oculos suos cum esset in tormentis, uidit Abraham à longe & Lazarum in sinu eius. Et ipse clamans dixit: Pater Abraham, miserere mei, & mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraham: Fili, recordare, quia recepisti bona in uita tua, & Lazarus similiter mala. Nunc autem hic consolatur, tu uero cruciaris. Et in hijs omnibus inter nos & uos, chaos magnum firmatum est, ita ut hi qui uolunt hinc transire ad uos non possint, neque inde huc transire. Et ait: Rogo ergo te pater, ut mittas eum in domum patris mei. Habeo enim quinque fratres, ut testetur illis, ne & ipsi ueniant in locum hunc tormentorum. Et ait illi Abraham: Habent Moysen & Prophetas audiant illos. At ille dixit: Non pater Abraham, sed si quis ex mortuis ierit ad eos, penitentiam agent. Ait autem illi: Si Moysen & Prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.

Beda.

Homo quidam erat diues, &c.) Purpuram Regij habitus esse colorem marinis & Conchylijs tinctam, nemo ferè est qui dubitet. Nam Conchylijs ferro circumcisa lachrymas purpurei coloris quibus lana tingat emittit. Byssum uero genus est, quoddam lini, nimium candidi & mollissimi, quod Græci περιστερον uocant. Amonuerat ergo Dominus supra facere amicos de mamona iniquitatis, qui cum ab hac uita descerimus recipiant nos in eterna tabernacula, & audientes Pharisei deridebant. Verum ille quæ proposuerat, exemplis astruens ostendit, ideo diuitem purpuratum in remediabiliter apud inferos tortum, quia pauperem Lazarum à quo in uita tabernacula recipi posset, amicum sibi facere neglexerat. Nonnulli autem putant præcepta Veteris Testamenti districtiora esse quam Noui. Sed hi nimirum inprouida consideratione falluntur. In illo enim non tenatia, sed rapina multatur, ibi res iniuste sublata, restitutione quadrupli punitur. Hic autem diues iste, non abstulisse aliena reprehendit, sed propria non dedisse, nec dicit quia uiuam quæ opprellit, sed quia in acceptis rebus se extulit. Hinc ergo hinc sumopere colligendum est, quæ poena multandus sit, qui aliena diripit, si inferni dānatione percutitur, qui propria non largitur. Et sunt non nulli qui cultum subtilium præciosarumque uestium non putant esse peccatum. Quod si uidelicet culpa non esset, nequaquam sermo Dei tam uigilanter exprimeret, quod diues qui torquebat apud inferos, bysso & purpura indutus fuisset, nemo quippe uestimenta præcipua, nisi ad inanem gloriam querit. Videlicet ut honorabilior ceteris esse uideatur, quam culpam possumus melius etiā ex diuerso colligere, quia si abiectio uilis indumentum uirtus non esset, Euangelista de Iohanne non diceret, erat indutus pilis Camelorum. Sed notandum nobis magno opere est, in ore ueritatis de superbo diuite, & de humili paupere, quantus sit ordo narrationis. Ecce enim dicit: Homo quidam erat diues, Et protinus subditur.

Et

Et erat quidam mendicus, nomine Lazarus. Certe in populo solent nomina diuitem plus quam pauperum sciri. Quid est ergo, quod Dominus de paupere & diuite uerbum faciens, nomen pauperis dicit, & nomen diuitis non dicit, nisi quod Deus humiles nouit, atque approbat, & superbos ignorat. Unde & quibusdam de miraculorum uirtute superbientibus, in fine dicitur: Nescio uos unde sitis. Discedite à me omnes operarii iniquitatis. At contra Moysi dicitur: Noui te ex nomine. Ait ergo de diuite: Homo quidam. De paupere: Egenus nomine Lazarus, ac si aperte dicat, pauperem humilem scio, superbum diuitem nescio. Illum cogniti per approbationem habeo, hunc per iudicium reprobationis ignoro.

Math. 7.
Exod. 3.

Qui iacebat ad ianuam eius, ulceribus plenus, cupiens saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis, sed & canes ueniebant & lingeabant uulnera eius.)

Plenus ulceribus mendicus Lazarus, ante ianuam diuitis iacet, quia de re una, Dominus duo iudicia expleuit. Habuisset enim forsasse aliquam exultationem diues, si Lazarus pauper & uicerolus, ante eius ianuam non iacuisse, si remotus fuisset, si eius inopia non esset eius oculis importuna. Rursus si longe esset diues ab oculis uicerosi pauperis, minorem tollerasset tentationem pauper in animo, sed dum egenus & ulceratum ante ianuam diuitis & delictis affluente posuit, in una eademque re, & ex uisione pauperis non miserentis, diuiti cumulum damnationis in tulit, & rursum ex uisione diuitis tantum quotidie pauperem probauit, cui certe poterat ad poenam sufficere paupertas, etiam si sanus fuisset. Rursum sufficere egritudo, etiam si subsidiū adesset. Sed ut probaretur amplius pauper, simul hunc & paupertas & egritudo tabefecit, atque insuper uidebat procedentem diuitem cuneis fulciri obsequentibus, & se in infirmitate & inopia à nullo uisitari. Nam quia nemo ei ad uisitandum aderat, testantur canes, qui licenter uulnera lingeabant. Ex una ergo re, omnipotens Deus, duo iudicia exhibuit, dum Lazarum pauperem ante ianuam diuitis facere permisit, ut & diues impius, damnationis sibi auget ultionem. Factum est autem ut moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in sinum Abraham: Mortuus est autem & diues, & sepultus est in inferno.

Sinus Abraham requies est beatorum pauperum, quorum est regnum cælorum, quo post hanc uitam recipiuntur. Sepultura inferni poenarum profunditas, quæ superbos & immiserordes post hanc uitam deuorat.

August.

Eleuans autem oculos suos cum esset in tormentis, uidit Abraham à longe, & Lazarum in sinu eius, & ipse clamans dixit: Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.) O quanta est sublimitas iudiciorum Dei, o quam destitute agit honorum actuum malorumque retributio. Certe superius dictum est, quia in hac uita Lazarus cadentes micas, de mensa diuitis quærebat, & nemo illi dabit. Nunc de suppliio diuitis dicitur, quia de extremo digito Lazari distillari aquam in ore suo concupiscit. Qui ergo mensæ suæ uel minima dare noluit, in inferno positus, usque ad minima quærenda peruenit. Sed notandum ualde est, quid sit quod diues in igne positus, linguam suam refrigerari petit. Mos quippe est sacri eloquij, ut aliquando aliud dicat, sed ex eodem dicto aliud innuat. Superius autem hunc superbum diuitem Dominus non loquacitate uacantem, dixerat, sed perfusæ conuiuientem. Neque hunc de loquacitate narrauit, sed cum elatione & tenatia de gacitate peccasse. Sed quia habundare in conuiujs loquacitas solet his, qui hic male conuiuatus dicitur, apud inferos grauius in lingua ardere perhibetur. Sed cum graui ualde paupere pensandum est, quod sequitur.

Et dixit illi Abraham: Fili, recordare, quia recepisti bona in uita tua, & Lazarus similiter mala, nunc autem hic consolatur, tu uero cruciaris.)

Ecce enim cum dicitur: Recepisti bona in uita tua, indicatur & diues iste, & boni aliquid habuisse, ex quo in hac uita bona reciperet. Rursumque dum de Lazaro dicitur, quia recepisti mala, quia profecto monstratur & Lazarum habuisse malum aliquod quod purgaretur, sed mala Lazari purgauit ignis inopiae, & bona diuitis remunerauit felicitas transeuntis uitæ.

Et in his omnibus iter uos & nos Chaos magnum firmatum est, ut hi qui uolunt hinc transire ad uos, non possint, neque inde huc transire. Quia in re ualde querendum

C quærendum est, quomodo dicatur, hi qui uolunt ad uos transire non possunt, quia enim hi qui in inferno sunt, ad beatorum sortem transire cupiunt, dubium non est, qui uero iam in beatorum dinis sorte suscepti sunt, quo pacto dicatur, quia transire ad eos, qui in inferno cruciantur uolunt. Sed sicut transire reprobis, ad electos cupiunt, id est ad suppliciorum suorum adfectionem migrare, ita ad afflictos atque in tormentis positos transire iustorum est, mente ire per misericordiam, consque uelle liberare. Sed qui uolunt de beatorum sede, ad afflictos atque in tormentis positos transire non possunt, quia iustorum animæ quamuis in suæ naturæ bonitate misericordiam habeant, iam tunc auctoris sui iustitiæ coniunctæ, tanta rectitudine confringuntur, ut nulla ad reprobos compassione moueantur, sed postquam ardenti diuini de se spes tollitur, eius animus ad propinquos quos reliquerat præcurrit, quia reproborum mentem poena sua, quandoque inuoluntiter erudit ad charitatem, ut iam tunc etiam suos spiritaliter diligant, qui hic dum peccata diligenter necesse amabant, unde nunc se quitur, & ait:

Rogo ergo te pater, ut mittas eum in domum patris mei, habeo enim quinque fratres &c.) Quia in re notandum est, ardenti diuini, quanta ad supplicium cumulantur. Ad poenam namque suam ei & cognitio seruatur & memoria. Cognoscit enim Lazarum quem despexit, fratrum quoque suorum meminit, quos reliquit, perfecta quippe ei ultio de paupere non esset, si hunc in retributione non cognosceret, & perfecta poena in igne non esset, si non hoc quod ipse patitur, etiam suis timeret. Vergo peccatores in supplicio amplius puniantur, & eorum uident gloriam quos contempserunt, & de illorum etiam poena torquentur, quos inutiliter amauerunt. Credendum uero est, quod ante retributionem extremi iudicii, iniusti in re quie quosdam iustos conspiciunt, ut eos uidentes in gaudio, non solum de suo supplicio, sed etiam de illorum bono crucientur. Iusti uero, in tormentis semper intuentur iniustos, ut hinc eorum gaudium crescat, quia malum conspiciunt quod misericorditer euaserunt, tantoque maiores redemptori suo gratias referant, quanto uident in alijs, quid ipsi perpeti si essent neglecti potuerunt, quia qui creatoris sui claritatem uident, nihil in creatura agitur, quod uidere non possint.

Et ait illi Abraham, habent Moſen & Prophetas audiant illos.) Sed qui uerba Dei despexerat, hæc audire non posse suos sequaces estimabat, unde respondit diues.

Non pater Abraham, sed si quis ex mortuis irerit ad eos, poenitentiam agent.) Cui mox ueraci sententia dicitur:

Si Moſen & Prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit credent.) Quia nimirum qui uerba legis despiciunt, redemptoris precepta, qui ex mortuis resurrexerit, quanto subtiliora sunt, tanto hæc difficilius implebunt, & nimirum constat, quia cuius implere dicta rennuunt, ei proculdubio credere recusant. Quem uero iuxta allegoriam diues iste, qui induebatur purpura & byſſo, & epulabatur cotidie splendide, nisi Iudaicum populum significat, qui cultum uitæ exterioris habuit, qui acceptæ legis delictis ad nitorem usus est, non ad utilitatem. Quem autem Lazarus ulceribus plenus, nisi gentilem populum figurat, qui dum conuersus ad Deum peccata sua cõsiteri non erubuit, huic uulnus in cute fuit. In cutis quippe uulnere uirus à uisceribus trahitur, & foras erumpit. Quid est ergo peccatorum confessio, nisi quædam uulnere ruptio, quia peccati uirus salubriter aperitur in confessione, quod pestifere latebat in mente. Sed Lazarus uulneratus cupiebat saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis, & nemo illi dabat. Quia gentilem quæque ad cognitionem legis admittit, superbus ille populus despiciebat, qui dum doctrinam legis non ad charitatem habuit, sed ad elationem, quasi de acceptis opibus tumuit, & quia ei uerba desuebat de scientia, quasi micæ cadebant de mensa. At contra iacentis pauperis uulnera lingebant canes, nonnunquam solent in sacro eloquio, per canes prædicatores intelligi. Canum etenim lingua, uulnus dum lingit curat, quia et doctores sancti diuini confessione peccati nostri nos instruunt, quasi uulnus mentis per linguam tangunt, & quia nos loquendo à peccatis eripiunt, quasi tangendo uulnera ad salutem reducant, unde bene Lazarus aditus interpretatur, quia ipsi hunc ad ereptionem futuram, qui eius uulnera per linguæ correptionem curant, Contigit uero ut interque moreretur, diues qui induebatur purpura & byſſo sepultus est in infernum. In sinum uero Abraham Lazarus ab angelis ductus est. Quid Abraham sinus nisi secretam requiem significat patris, de qua ueritas. Multi, inquit, ueniunt ab Oriente & Occidente, & recumbent cum Abraham, Isaac & Iacob

in re-

A in regno cœlorum. Filij autem regni huius ejicientur in tenebras exteriores. Qui enim purpura indutus dicitur, recte filius regni uocatur, qui de longinquo ad uidentem Lazarum oculos leuauit, quia dum per damnationis suæ supplicium infideles in imo sunt. Fideles quoque ante diem extremi iudicii super se requiem adtendunt, quorum post gaudia contemplari, nullatenus possunt. Longe uero est, quod conspiciunt, quia illuc per meritum non adtingunt. In lingua autem amplius ardere ostenditur, cum dicit: Mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Infidelis populus uerba legis in ore tenuit, quæ opere contempsit seruari. Ibi ergo amplius ardebit, ubi se ostendit scire, quod facere noluit. Ab extremo digiti se tangi desyderat, quia æternis supplicijs datus, optat operati one iustorum, uel ultima participari. Cui respondetur, quod in hac uita bona receperit, quia omne fuit gaudium, felicitatem transitoria putauit habere. Hic etenim possunt & iusti bona recipere, nec tamen hæc recipere in recompensatione, quia dum messor, id est, æterna appetunt, eorum iudicio, quæ licet bona adfuerant, cum sanctis desyderijs aestuant, bona minime uidentur. Inter hæc notandum est, quod ei dicit: Memento fili. Ecce enim Abraham filium uocat, quem tamen à tormento non liberat, quoniam huius infidelis populi præcedentes patres fideles, quia multos à sua fide deuiasse considerant, eos nulla compassione à tormentis eripiunt, quos tamen per carnem filios recognoscunt. In tormentis autem diues positus, quinque se fratres habere perhibet, quia superbus idem Iudaicus populus, qui ex magna iam parte damnatus est. Sequaces suos quos super terram reliquit, quinque sensibus corporis deditos nouit. Quinario ergo numero, fratres quos reliquerat exprimit, quia eos ad spiritalem intelligentiam non adfurgere, in inferno positus gemit. Petit ut ad eos Lazarus mittatur, cui quod Moſen & Prophetas habebant, dicitur. Sed ait: Quia non credunt, nisi quis ex mortuis resurrexerit. Cui protinus respondetur: Si Moſen & Prophetas non audiunt, nec si quis ex mortuis resurrexerit, credent ei. Certe de Moſe ueritas dicit: Si crederetis Moſi, crederetis utique & mihi. De me enim ille scripsit: Impletur ergo quod per Abraham reſponſionem dicitur: Ex mortuis enim Dominus resurrexit, sed Iudaicus populus, quia Moſi credere noluit, etiam, qui resurrexit, ex mortuis, credere contempſit. Cumque Moſi uerba spiritaliter intelligere rennuuit, ad Deum de quo Moſes locutus fuerat, non peruenit.

HEBDO. III. POST PENTECOST. EPIST.

B. Joannis Apost. I. Ioan. Cap. III.

B **N**olite mirari, si odit uos mundus, Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad uitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit, manet in morte. Omnis qui odit fratrem suum, homicida est, & scitis quia omnis homicida non habet uitam æternam in se manentem. In hoc autem cognouimus charitatem Dei, quoniam ille pro nobis animam suam posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam huius mundi, & uiderit fratrem suum necessitatem patientem, & clauerit uiscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Filij oli mei, non diligamus uerbo, neque lingua, sed opere & ueritate.

Nolite mirari, si odit uos mundus. Mundum, dilectores mundi dicit. Nec mirandum, quia qui amat mundum, fratrem à mundi amore separatam, & cœlestibus tantum desyderijs intentum, amare non possint. Abhominatio est enim peccatori religio, ut scriptura testatur.

Nos scimus, quia translati sumus de morte ad uitam, quoniam diligimus fratres.) Nemo se de uirtutibus falso extollat, nemo suarum uirium paupertatem ultra modum metuat. Apertum dat iudicium, quicunque fraterna dilectione plenus est, quia ad sortem electorum pertinet, quia portionem habere in terra uiuentium meruit.

Qui non diligit fratrem, manet in morte.) Mortem animæ dicit. Anima enim quæ peccauerit, ipsa morietur. Vita quippe carnis, anima, uita animæ Deus est. Mors corporis, amittere animam, mors animæ, amittere Deum. Vnde constat, quod in anima mortuus, omnes in hac luce nascimur, trahentes ex Adam originale peccatum, sed Christi gratia fidelibus regenerando agitur ut in anima uiuere possint. Verbum baptismatis, & fidei mysterium, illis fo-

u

lis prodest

Celis prodest, illos de morte traicit ad uitam qui sincera mente diligunt fratres. Atque ideo notandum, quod non ait: Qui non diligit uestrum est in mortem, quasi de pena perpetua loqueretur, quæ restat peccatoribus in futuro, sed qui non diligit, inquit, manet in morte, in illa utique morte, de qua etiam in hac uita si fratres perfecte amaret, exurgere posset. Hinc etenim Deus in Apocalypsi: Beatus & sanctus qui habet spem in resurrectione prima, in his secunda mors non habet potestatem.

Apoc. 20.

August.

Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Si contemnebat quisque odium fraternum, nunquid & homicidium in corde suo contempnurus est: Non mouet manus ad occidendum hominem, & homicida iam tenetur à Domino, uiuit ille, & iste iam interfecto iudicatur.

Et scitis quoniam omnis homicida non habet uitam æternam, in se manentem.)

Et hic per fidem inter sanctos uiuere cernitur, non habet in se perpetuam uitam manentem. Nam ubi retributionis tempus adueniet, cum Cain qui ex maligno erat, damnabitur, etiam qui homicidii genere tenetur, ut discorder, ut dissideat, & pacem cum fratribus non habeat. Notandum enim quod non ait, absolute, homicida non habet uitam in se manentem, sed omnis, inquit, homicida, scilicet, non solus ille qui ferro, uerum & ille, qui odio fratrem insequitur.

In hoc cognouimus charitatem Dei, &c. Qualis perfecta charitas esse debet, at in nobis, Dominicæ passionis exemplo didicimus. Maiorem namque hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Vnde & Paulus ait: Commendat autem Deus suam charitatem in nobis, quoniam cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Hanc beatus Petrus habere monebatur cum Domino dicente: Petre amas me, pasce oues meas. Respondit se amare, statimque audiuit: Cum autem senueris, extends manus tuas, & alius te cingat, & ducet quo tu non uis. Hoc autem dixit (ait Euangelium) significans, quia morte clarificaturus esset Deum. Cui enim amorem consenti suas oues commendarat, eum in testimonium perfecti amoris animam suam pro eisdem ouibus ponere docebat.

Rom. 5.

Ioan. ultimo.

Et nos debemus animas pro fratribus ponere. Sed dicit forte aliquis: Et quomodo possum habere istam charitatem, noli cito de te desperare, forte nata est, sed nondum perfecta est. Nutri eam, ne suffocetur, & unde, inquis, noui, nam in me esse charitatem, quam nutriam, audi sequentia.

Qui habuerit substantiam mundi, & uiderit fratrem suum necessitatem habere, &c. Ecce unde incipit charitas, si nondum es idoneus mori pro fratre, iam idoneus esto dare de tuis facultatibus fratri. Si enim fratri molestiam patienti non compateris, non utique patris, ex quo ambo regenerati estis, charitas manet in te.

Filioli mei, non diligamus uerbo ne lingua, sed opere & ueritate. Opere uidelicet, ut cum frater aut soror nudi sunt, & indigent uictu quotidiano, demus eis, quæ nec saria sunt corpori. Similiter, cum spiritalibus donis eos egere conspiciamus, præstemus eorum necessitati quæ possumus. Veritate autem, ut eadē eis beneficia, simplici intentione largiamur, & non propter laudem humanam, non propter iactantiam, non ad iniuriam aliorum, qui maioribus preediti substantiis, nil tale fecerint. Quæcumque enim mens huiusmodi neuis inficitur, in hac puritas ueritatis habitare non ualet, tamen si opera dilectionis proximis impendere uideatur. In hoc cognouimus, quoniam ex ueritate sumus, id est, cum opera in ueritate facimus, pater, quia ex ueritate sumus, quæ Deus est, utpote, qui eius perfectionem pro modo nostro imitatur.

EVANGELIUM LVCAE. CAP. XIII.

Momo quidam fecit cenam magnam, & uocauit multos. Et misit seruum suum hora cene dicere inuitatis ut uenirent, quia iam parata sunt omnia. Et ceperunt se simul omnes excusare. Primus dixit: Villam emi, & necesse habeo exire, & uidere illam, rogo te habere me excusatum. Et alter dixit: Iuga bouum emi quinque, & eo probare illa, rogo te habere me excusatum. Et alius dixit: Vxorē duxi, & ideo non possum uenire. Et reuersus seruus, nunciauit Domino suo. Tunc iratus paterfamilias dixit seruo suo: Exi cito in plateas & uicos ciuitatis, & pauperes ac debiles, cecos & claudos introduce huc. Et ait seruus: Domine, factum est ut impe-

rastr,

Arastru, & adhuc locus est. Et ait Dominus seruo: Exi in uias & sepes, & compe pelle intrare, ut impleatur domus mea. Dico autem uobis, quod nemo uirorum illorum qui uocati sunt, gustabit cenam meam.

Homo quidam fecit cenam magnam, & uocauit multos. Quis iste est Hiero. homo, nisi ille, de quo per prophetam dicitur: Et homo est, & quis cognoscer eum? Qui fecit cenam magnam, quia faceret nobis internæ dulcedinis præparauit, qui uocat multos, sed pauci ueniunt, quia nonnunquam ipsi, qui ei per fidem subiecti sunt, eterno eius conuiuio male uiuendo contradicunt.

Et misit seruum suum hora cene dicere inuitatis ut uenirent, &c.)

Quid hora cene, nisi finis est mundi, in quo nimirum nos sumus, sicut iam dudum Paulus testatur, dicens: Nos in quos fines seculorum deueniunt. Si ergo iam hora cene est cum uocamur, tanto minus debemus excusare conuiuio Dei, quanto propinquasse iam cernimus finem seculi. Idcirco autem hoc conuiuium Dei, non prandium, sed cæna uocatur, quia post prandium cæna restat. Et quia æternum Dei conuiuium nobis in extremo præparabitur, rectum fuit ut hoc non prandium sed cæna uocaretur. Sed quis per hunc seruum, qui à patrefamilias ad inuitandum mittitur, nisi Predicatorum ordo signatur. Ad repellendum autem fastidium nostrum, iam parata sunt omnia, quia ad abstergendum mentis nostræ teporem, in cæna Domini ille nobis singularis agnus occisus est, qui tulit peccata mundi.

Et ceperunt simul omnes excusare. Offerit Deus quod rogari debuit, non rogatus dare uult, quod uix sperari poterat, quia dignaretur largiri postulat. Committitur uero, paratas delicias resurrectionis æternæ denuntiat, & tamen simul omnes excusant, sed dicunt alii qui excusare nolumus, ad illud enim supernæ resurrectionis conuiuium, & uocari & peruenire gratulamur. Qui uerum profecto dicunt, si non plus terrena, quam cœlestia diligunt, si non amplius rebus corporalibus quam spiritalibus occupantur. Vnde hic quoque ipsa excusantium causa subiungitur, cum protinus subinfertur.

Primus dixit ei: Villam emi, & necesse habeo exire uidere illam, &c.)

B Quid per uillam, nisi terrena substantia designatur. Exi ergo uidere uillam, qui sola exteriora cogitat propter substantiam.

Et alter dixit: Iuga bouum emi quinque, & eo probare illa, rogo te &c.)

Quid quinque iugis bouum, nisi quinque corporis sensus accipimus? qui recte quoque iuga uocati sunt, quia in utroque sexu geminantur. Qui uidelicet corporales sensus, quia comprehendere ne sciunt interna, sed sola exteriora cognoscunt, & deserentes intima, ea quæ extra sunt tangunt, recte per eos curiositas designatur. Graue namque curiositatis est uitium, quæ dum cuiuslibet mentem ad inuestigandam uitam proximi exterius ducit, semper ei sua intima abscondit. Propter hoc namque, & de eisdem quinque iugis bouum dicitur: Eo probare illa, quia uidelicet aliquando pertinere probatio ad curiositatem solet. Sed notandum, quod & is qui propter uillam, & is qui propter probanda iuga bouum, à cæna sui iuitatoris excusatur, uerba humilitatis permiscet dicēs.

Rogo te habere me excusatum. Dum enim dicit, rogo, & tamen uenire contemnit. Humilitas sonat in uoce, superbia in actione, & ecce hoc diiudicat, prauus quisque cum audit, nec tamen ea quæ diiudicat agere desistit. Nam dum cuiuslibet per uerue agentis dicimus: Conuertere, Dominum sequere, mundum relinque, ubi hunc, nisi ad Dominicam cenam uocamus? Sed dum respondet, ora pro me, quia peccator sum, hoc facere non possum, quid aliud agit, nisi rogat & excusatur. Dicens namque peccator sum, humilitatem insinuat. Subiungens autem, conuerti non possum, superbiam demonstrat.

Et alius dixit: Vxorē duxi, & ideo non possum uenire. Quid per uxorem nisi uoluptas carnis accipitur. Nam quamuis bonum sit coniugium, atque ad propagandam sobolem providentia diuina constitutum. Nonnulli tamen non per hoc fecunditatem prolis, sed desideria expetunt uoluptatis, & ideo per rem iustam significari potest non incongrue res iniusta. Ad cenam nos ergo æterni conuiuii summus paterfamilias inuitat, sed dum hunc terrena cura occupat, illum alieni actus sagax cogitatio deuastat. Alterius etiam mentem uoluptas carnalis inquinat, fastidiosus quisque ad æternam uitæ æpulas non festinat.

Et reuersus seruus, nunciauit hæc domino suo. Tunc iratus paterfamilias

u 2 as dixit

Clias, & dixit seruo: Exi cito in plateas, & uicos ciuitatis, pauperes ac debiles, cæcos & claudos introduc huc.) Ecce qui terrenæ substantiæ plus iusto incubat, uenire ad Dominicâ cœnam recusat, qui labore incuriositatis insudat, præparata uitæ alimenta falsidit, qui carnalibus desyderijs inheret, spiritali cõiunij epulas respuit. Quia ergo uenire superbi renuunt, pauperes eliguntur, cur hoc nisi quia iuxta Pauli uocē, infirma mudi elegit Deus, ut cõfundat fortia. Pauperes autem & debiles dicuntur, qui iudicio suo apud semet ipsos infirmi sunt. Nam pauperes & quasi fortes sunt, qui & positi in paupertate superbiunt. Cæci uero sunt, qui nullum ingenij lumen habent. Claudii quoq; qui rectos gressus in operatione non habent, sed dum morum uitia in membrorum debilitate signantur, profecto liquet, quia sicut illi peccatores fuerunt, qui uocati uenire noluerunt, ita hij quoq; peccatores sunt, qui inuitantur & ueniunt. Sed peccatores superbi respuunt, & peccatores humiles eligunt. Hos itaq; eligit Dominus, quos despicit mundus. Quia plerunq; ipsa despectio hominem uocatur ad semetipsum. Pauperes & debiles, cæci & claudi uocantur & ueniunt, quia infirmi quicq; atq; in hoc mundo despecti plerunq; tanto celerius uocem Dei audiunt, quanto & in hoc mundo non habent ubi delectentur, sed ductis ad cœnam pauperibus, quid puer subiungat audiamus:

Domine, factum est ut imperasti, & adhuc locus est.) Multi tales ad Dominicam cœnam ex Iudæa collecti sunt, sed multitudo quæ ex Iraelitico populo credidit, locū superni conuiuij non impleuit. Intrauit iam frequentia Iudæorum, sed adhuc locus est, uacat in regno, ubi suscipi debeat numerositas gērium, unde & eadem seruo dicitur:

Exi in uias & sæpes, & compelle intrare, ut impleatur domus mea.)

Cum de uicis & plateis ad cœnam Domini inuitat, illum uidelicet populum designat, qui tenere legem sub urbana conuersatione nouerat. Cum uero conuiuas suos colligi ex uijs & sæpibus præcipit, nimirum agrilem populum colligere, id est, gentilem quærit. Notandum uero quod in hac inuitatione tertia, non dicitur inuita, sed compelle intrare. Nam sunt nonnulli, qui bona faciendi intelligunt, sed hæc facere desistunt, his ut superius diximus, plerunq; contingit, ut eos in carnalibus desyderijs suis, mundi huius aduersitas feriat. Sæpe nanq; aut longa egritu dine tabescunt, aut afflicti iniurijs concidunt, aut percussi grauioribus damnis affliguntur, sed qui ipsos in suis desyderijs reprehendentes ad Dominū corda conuertunt. Qui ergo huius mundi aduersitatibus fracti, ad Dei amorē redeunt, atq; à præsentis uitæ desyderijs corrigunt, quid isti nisi compelluntur, ut intrent? Sed ualde est tremenda sententia, quæ protinus subinfertur. Ait enim:

Dico autem uobis, quod nemo uirorum illorum qui uocati sunt, &c.)

Ecce per se uocat, per angelos uocat, per Apostolos uocat, plerunq; per miracula uocat, plerunq; per flagella uocat, aliquando per mundi huius prospera uocat, aliquando per aduersa. Nemo contemnat, nedum uocatus excusat, cum uoluerit intrare non ualeat.

HEBDO. III. POST PENTECOST. EPIST.

B. Petri. Apof. Cap. V.

Hmiliamini sub potenti manu Dei, ut uos exaltet in tempore uisitacionis, omnem sollicitudinē uestram proijcientes in eū, quoniam ipsi cura est de uobis. Sobrii estote & uigilate, quærens quem diabolus uester diabolus tanq; leo rugiens circuit, quærens quem deuoret, cui resistite in fide, scientes eandem passionem ei, quæ in mundo est, uestrę fraternitati fieri. Deus autem omnis gratiæ, qui uocauit uos in æternam suam gloriam, in Christo Iesu, modicum passus, Ipse perficiet, cõfirmabit, solidabitq;, ipsi gloria & imperium in secula seculorum Amen.

Hmiliamini sub potenti manu Dei, ut uos exaltet in tempore tribulationis. &c. Hanc ergo gratiam humilibus tribuit, ut quo magis humiliati fuerint, propter ipsum tempore certaminis, eo gloriosius exaltentur ab ipso, tempore retributionis. Potest autē humiliatio hoc in loco multarie accipi, hoc est, & ea qua incipiens quisq; uia uirtutū, pro abluen-

Apro abluendis quæ commiserat peccatis salubriter atteritur, & illa quæ spontanea mentis deuotione à perfectioribus Deo uel proximis in pace exhibetur rerum circumstantiū, nec non & ea qua incurfantibus persecutionum turbinibus, inuictus per patienti uirtutē animus armatur. Omni autem generi deuotę humilitatis merces succedit illa, ut qui se tempore suæ peregrinationis humiliant, tempore uisitacionis eius exaltentur.

Sobrii estote, uigilate, quia aduersarius uester diabolus tanq; Leo rugiens circuit quærens quem deuoret.) In huius expositione sententiæ non nostra. uerum beati Cypriani dicta ponamus. Circuit, inquit, ille nos singulos, & tanq; hostis clausus obfidens muros, explorat & temptat, an sit pars aliqua membrorum minus stabilis, & minus fida, cuius auditu ad interiora penetretur, offert oculis formas illices & faciles uoluptates, non ut sit destruat castitatē, aures per canorā musicā tentat, ut ui soni dulcioris auditū soluat, & molliat Christianum uigorem, linguam conuicio prouocat, manum iniurijs lacessentibus ad petulantiam egdis instigat, ut fraudatorem faciat, lucra opponit iniusta, ut animam pecunia capiat, ingerit perniciosa cõpendia. Honores terrenos promittit, ut cœlos adimat, ostendit falsa, ut uera subripiat, & cum latenter non potest fallere, aperte minatur terrorem turbidæ persecutionis inuentus, ad bellandos seruos Dei inquietus semper, & semper in festus, in pace subdolos, in persecutione uiolentus. Quamobrē, contra omnes diaboli, uel fallaces insidias, uel apertas minas stare debet instructus animus, & armatur tam paratus semper ad repugnandum, quàm est ad impugnandum semper paratus inimicus.

Cui resistite fortes in fide, scientes eandem passionem ei, quæ ei in mundo est, uestrę fraternitati fieri, &c.) Tanto inquit, fortiores estote in fide, tanto maiorem habe te fiduciam ad superandas diaboli uersutias, quanto constat, quia nō uos soli temptamini, sed ipsa passio, quæ uos fatigat, ei quoq; quæ per totum mundum est Ecclesiæ Christi, uestrę uidelicet fraternitati communis est, & quia à cõstitutione mundi semper passus sunt iusti, pudeat uos solos præ omnibus sustinere non posse.

ALIA EXPOSITIO.

BHmiliamini sub potenti manu Dei.) Id est, sub potestate Dei, manus enim Dei & filius & potestas eius intelligitur. Filius ubi ait: Emitte manum tuam de alto, eripe me & libera me. Potestas ubi dicit: In manus tuas cõmendo spiritum meum, & similia.

Ut uos exaltet.) Omnis enim ait Euangelium: Qui se humiliat, exaltabitur.

In tempore uisitacionis.) Id est, in die iudicij.

Omnē sollicitudinē uestrā, &c.) Ut ab eo educati, inimicis fortiter resistere ualeatis. Ita cõta in Deum ait Psalmista curam tuam, & imple te enutriet.

Quoniam ipsi cura est de uobis.) Oculi enim Domini super iustos & aures eius ad preces eorum, & qui tangit eos, quasi qui tangit pupillam oculi eius.

Sobrii estote.) Id est, temperati, sobrietas enim temperantia intelligitur.

Vigilate.) Hęc uigilantia spiritalis non carnalis intelligitur, non est nobis conuictatio ait Apostolus aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus spirituales nequicias.

Quia aduersarius uester diabolus, &c.) Aliquando diabolus leo propter apertas persecutiones dicitur. Aliquando Draco propter occultas insidias nominatur.

Cui resistite fortes in fide.) Exemplo Christo resistentis in deserto diabolo.

Scientes eandem passionem, &c.) Id est eandem passionem, quam uos sustinetis, & ea quæ in mundo est uestrę fraternitatis, quæ est uniuersalis Ecclesiæ, sustinere non cessat.

Deus autē omnis gratiæ.) Id est, multi formis gratiæ: Omne enim bonū, quod homo habet per gratiam Dei, ut habeat accipit.

Qui uocauit nos, &c.) Gloria enim istius seculi temporalis est, & gloria futuri seculi æterna.

In Christo Iesu Domino nostro.) Id est, per incarnationē Iesu Christi Dñi nostri. Modicū passus.) Id est, post modicam passionem in æternam uocamur requiem. Ut illud Prophetiū. Videte quia modice laboraui, & inueni multā mihi requiē. 117 Ipse

C Ipse perficiet confirmabit solidabit.) Perficiet corpore, confirmabit animo, solidabit spiritu, sicut perficiet premio aeterno. Confirmabit in opere bono, solidabit in fide in Christo Iesu Domino nostro, cui est gloria & imperium in secula seculorum. Amen.

E V A N G E L I V M L V C A E. CAP. XV.

IRant appropinquantes ad Iesum publicani & peccatores, ut au-
dient illum. Et murmurabant Pharisaei & scribae dicentes, quia
hic peccatores recipit & manducat cum illis. Et ait ad illos para-
bolam istam dicens. Quis ex uobis homo qui habet centum o-
ues, & si perdidit unam ex illis. Nonne dimittit nonagintanouem in des-
erto, & uadit ad illam, quae perierat donec inueniat illam. Et cum inuenit
eam, imponit in humeros suos gaudens & ueniens domum, conuocat ami-
cos & uicinos, dicens illis. Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam
quae perierat. Dico uobis quod ita gaudium erit in caelo super uno peccato-
re poenitentiam agente, quam super nonagintanouem iustis, qui non in-
digent poenitentia. Aut quae mulier habens dragmas decem, si perdidit
dragmam unam. Nonne accendit lucernam & uertit domum, & quaerit dis-
ligenter, donec inueniat. Et cum inuenit, conuocat amicas & uicinas dicens.
Congratulamini mihi, quia inueni dragmam, quam perdideram. Ita dico
uobis, gaudium erit in caelo super uno peccatore poenitentiam agente,

D Rant appropinquantes ad Iesum publicani & peccatores, &c.) Quia non
solum iustus peccare per inertiā, sed & peccator, respicere per solertiam potest. Postquam
sal in fatuatum foras mitti debere narratum est, mox poenitentium cohortatus admittit, descri-
bitur, qui ad audiendum Dei uerbum appropinquantes, non solum ad conloquendum, sed etiam ad
conuiscendum recepti sunt, quod uidentes Pharisaei dedignati sunt, quia uera iustitia conpassio-
nem habet, falsa iustitia dedignationem, quamuis & iusti soleant recte peccatoribus indignari,
sed aliud est, quod agitur typo superbiae, aliud zelo disciplinae, sed quia egri erant, ita ut aegros
se esse nescirent, quatenus quod erant agnoscerent, caelestis eos medicus blandis fomentis curat,
benignum *παράκληση* obijcit, & in eorum corde uulneris tumorem premit. Ait namque.

Quis ex uobis homo, qui habet centum oues, &c.) Ecce mira dispensatione
pietatis similitudinem ueritas dedit, quam & in se ipso homo recognoscere, & tamen haec speciem
aliter ad ipsam auctorem hominum pertinet. Quia enim Centenarius numerus est perfectus, ipse
centum oues habuit cum angelorum substantiam & hominum creauit, sed una ouis tunc perijt,
quando peccando homo paucua uitae dereliquit. Dimisit autem nonagintanoue oues in deser-
to, quia illos summos angelorum choros reliquit in caelo. Cur autem caelum desertum uocatur,
nisi quod desertum dicitur derelictum. Tunc autem caelum homo deseruit, cum peccauit. Inde
seito autem nonagintanouem oues remanserant, quando in terra Dominus unam quaerebat,
quia rationabilis creaturae numerus, angelorum uidelicet & hominum, quae ad uidentium Dei
condita fuerat, pereunte homine, erat imminutus, & ut perfecta summa ouium integraretur in
caelo, homo perditus quaerebatur in terra.

Et cum inuenit illam imponit in humeros suos gaudens.) Ouem in hume-
ris inposuit, quia humanam naturam suscipiens peccata nostra ipse portauit.

Et ueniens domum, conuocat amicos, &c.) Inuenta oue ad domum redijt, quia pas-
tor noster reparato homine, ad regnum caelestium redijt, ubi amicos & uicinos inuenit, illos ui-
delicet angelorum choros, qui amici eius sunt, quia uoluntatem eius continuam in sua stabili-
tate custodiunt. Vicini quoque eius sunt, quia claritate uisionis illius sua assiduitate persequuntur,
& notandum quod non dicat congratulamini qui inuenit, sed mihi, quia uidelicet, eius est gau-
dium uita nostra, & cum nos ad caelum reducimur, solemnitatem laetitiae illius implemus.

Dico uobis, quod ita gaudium erit in caelo, &c.) Plus de conuersis peccatori-
bus,

A bus, quam de stantibus iustis gaudium in caelo, quia plerumque hi qui nullis se oppressos pecca-
torum molibus sciunt, stant quidem in uia iustitiae, nulla illicita perpetrata, sed tamen ad coele-
stem patriam anxie non anhelant, tantoque sibi in rebus licitis usum praebent, quanto se perpe-
trasse illicita nulla meminerunt, & plerumque pigri remanent ad exercendam bona praecipua, quia
ualde securi sunt, quod nulla commiserint mala grauiora. At contra nonnumquam hi qui se aliqua il-
licita egisse meminerunt, ex ipso suo dolore compuncti, inardescunt ad amorem Dei se seque in
magnis uirtutibus exercent. Magis ergo de peccatore conuerso, quam de stante iusto gaudium
fit in caelo, quia & dux in praesidio, plus eum militie diligit, qui post fugam reuersus hostem forti-
ter premit, quam illum, qui nunquam terga prebuit, & nunquam aliquid fortiter fecit. Sed inter haec scien-
dum est, quia sunt plerique iusti in quorum uita tantum est gaudium, ut eis quae libet peccatorum
poenitentia preponi nullatenus possit. Nam multi & nullorum sibi malorum sunt conscii, & tamen
in tantis ardoris afflictione se exerunt, ac si peccatis omnibus angustentur. Cuncta etiam licita
respuunt, ad despectum mundi sublimiter accinguntur, lamentis gaudent, in cunctis semetipsos
humiliant, & sicut nonnulli peccata operum, sic ipsi peccata cogitationum deplorant. Hinc ergo
colligendum est, quantum Deo gaudium faciat, quando humiliter plangit iustus, si facit in caelo gau-
dium, quando hoc, quod male gessit per poenitentiam damnat iniustus.

Aut quae mulier habens Dragmas decem, si perdidit dragmam unam, &c.)

Qui signatur per pastorem, ipse & per mulierem, ipse enim Deus, Ipse & Dei sapientia, quia ima-
go exprimitur in dragma, Mulier dragmam perdidit, quando homo qui conditus ad imaginem
Dei fuerat, peccando a similitudine sui conditoris recessit. Sed accendit mulier lucernam, quia
sapientia Dei apparuit in humanitate. Lucerna quippe lumen in testa est, Lumen uero in testa
est, diuinitas in carne. Accensa autem lucerna uertit domum, quia mox, ut eius diuinitas per
carnem claruit, omnis se nostra conscientia concussit, domus namque uertitur, cum consideratione rea-
tus sui, humana conscientia perturbatur. Euerfa uero domo inuenitur dragma, quia dum per-
turbatur conscientia hominis, reparatur in homine similitudo conditoris.

B Et cum inuenit, conuocat amicas, &c.) Quae amicae uel uicinae? nisi ille potestates
sunt caelestes, iam superius dictae, quae tanto superne sapientiae iuxta sunt, quanto ei per gratiam co-
tinuae uisionis appropinquat, sed intuentium, quae ista mulier decem dragmas habuisse perhibetur
Angelorum quippe & hominum natura ad cognoscendum se Dominum condidit, quae dum consistere
ad eternitatem uoluit, ea proculdubio ad suam similitudinem creauit. Decem uero dragmas habuit mu-
lier, quia noue sunt ordines Angelorum, sed ut completeret electorum numerus, homo decimus crea-
tus est, quia conditoris suo, nec post culpam perijt, quia hunc aeterna sapientia per carnem mi-
aculis eoruscans ex lumine testa reparauit.

Ita dico uobis, gaudium erit coram Angelis, &c.) Poenitentiam agere est, & per-
petrata mala plangere, & plangenda non perpetrare. Nam qui sic alia deplorat, ut tamen alia com-
mittat, adhuc poenitentiam agere aut ignorat, aut dissimulat. Quid enim si peccata, quis luxuriae
desecat, & tamen adhuc auaritia aetibus anhelat, aut quid prodest, si tres culpas iam lugeat, & ta-
men adhuc inuidiae facibus tabescat. Sed minus est ualde quod dicimus, ut qui peccata deplorat
plorando minime committat. Nam cogitandum summopere est, ut qui se illicita meministis commisit-
se, a quibusdam etiam licitis studeat abstinere, quatenus per hoc conditori suo satis faciat, ut qui
commisit prohibita, sibimetipsi abstinere debeat etiam commissa.

HEBDOMADA II. POST PENTECOSTES

LECTIO Epistolae beati Pauli Apostoli ad Romanos. Cap. VIII.

Xristimo enim quod non sunt condigne passionibus huius tempo-
ris ad futuram gloriam quae reuelabitur in nobis. Nam expecta-
tio creaturae reuelationem filiorum Dei expectat. Vanitati enim
creatura subiecta est non uolens, sed propter eum qui subiecit eam
in spe, quia & ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis in libera-
tem gloriae filiorum Dei. Scimus autem quod omnis creatura ingemiscit
& parturit usque adhuc. Non solum autem illa, sed & nos ipsi primitias
spiritus habentes, & ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei,
u 4 expecta

C expectantes redemptionem corporis nostri in Christo Iesu Domino nostro.

EXISTIMO enim quod non sunt condignae passionis huius temporis ad futuram gloriam, quae reuelabitur in nobis. Si quis intueatur, quod pro eo, ut quis efficiatur filius excelsi Dei & heres bonitatis eius, & gloriae Christi, quae unigeniti filii Dei coheredes, etiam si in omnium mandatorum Dei obseruantia, & iustificationibus Domini, sine qua re permaneat, & per uigili in his mente perduret. Si omnia etiam poenarum genera, quae ferri humanae naturae, uel extrinsecus, uel intrinsecus possunt, conferat ad futuram gloriam, quae reuelabitur in sanctis, his quae oculus non uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Intelligere potest quomodo Paulus altius ista considerans dixit, existimo autem quoniam non sunt condigne passionis huius temporis, ad futuram gloriam, quae reuelabitur in nobis. Nihil quidem dignum inueniri, uel comparari ad futuram gloriam potest. In quo enim mortale in mortalibus conferas, aut inuisibilibus, uisibilia, aut aeternis temporaria, aut caduca perpetuis.

Nam expectatio creaturae reuelationem filiorum Dei expectat. Haec inquit, quae nunc uanitati subiecta est, subiecta autem non uolens neque sponte propria, sed uoluntate eius, propter ipsum ergo subiecta est, subiecta autem non ea conditione, ut maneat semper subiecta uanitati, sed cum quadam spe, quae autem spes ista sit commemorat dicens, quoniam & ipsa creatura, inquit, liberabitur, a seruitute corruptionis in libertate gloriae filiorum Dei.

Vanitati enim creatura subiecta est, uon uolens, sed propter eum qui subiecit in spe, quia & ipsa creatura liberabitur, &c. Quae est ista uanitas, cui creatura dicitur esse subiecta, & quae est ista corruptio, de cuius seruitute liberandam se sperat, mihi uidetur, quod de hac materiali, & corruptibili corporum substantia ista dicuntur. Neque enim corruptio alij cuique, nisi corpori dominatur, nam ille interior homo, qui secundum Deum creatus est, et ad imaginem Dei factus incorruptibilis est, & inuisibilis, & secundum propriam suam rationem etiam incorporeus dici potest, exterior uero homo & corporeus, & corruptibilis dicitur, propter quod & Paulus dicebat. Nemo est is qui desoris est, homo noster corrumpitur, sed qui intus est, renouatur. Interioris autem hominis renouatio, utpote quae est rationalis, & mens in cognitione Dei & capacitate sancti spiritus, constat uero, ut aliqua de tam profundis rebus, breuiter & strictim etiam cartulis committamus, ex ipsa interioris hominis, hoc est, animae mentisque substantia colligamus imaginem. Quomodo uanitati creatura subiecta est, non uolens, sed propter eum, qui subiecit in spe, & ipsum si uidetur. Paulum ponamus in medium, cuius utique anima uel mens, qui est interior eius homo supergreditur, & ascendit omne quod corporeum est, quod uisibile, quod sensui subiacet & aspectui, & ipsius diuinæ naturae efficitur capax. Sed haec tanta & talis anima eius subiecta est seruitute corruptionis corporis, & uanitati eius diuina est. Considera enim necessitates corporis, appetentiam cibi, digestionum putorem, posteritatis reparandae uerecundiam, ut seritur soboles, ut editur, ut nutritur, & uide quanta in his uanitas habeatur, quanta corruptio, cui creatura animae nobilis & rationalis licet, non uolens subiecta est. Subiecta tamen in spe, tempus uidelicet sperans, quod liberetur, cum filiorum Dei tempus libertatis aduenerit, hoc est, ergo quod & in alijs apertius, de se ipso dicebat Apostolus, quia dum sumus in habitaculo hoc ingemiscimus. Ipsos quoque angelos si ad sententiam Pauli respicias qua dicunt, quia omnes ministeriales spiritus ad ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis, intelliges, tale aliquid gerere, & huic rationi esse subiectos. Credo etiam ipsos non uolentes, sed propter eum qui subiecit in spe. Voluntati enim illius quis resistit, ego etiam de Archangelis, tale aliquid intelligere Prophetis inuitor eloquij. Quid enim tante uanitatis, & tantae corruptionis inuenias, quam bella gerere in hoc mundo, pugnas aduersum regem & gentium commouere. Vide ergo, quod & in his precipuum Archangelici operis habetur officium, sicut Daniel Propheta testatur cum dicit, quia Archangelus loquitur ad eum, qui dicit ei, quod pugnauerit aduersum Principem perfarum, & nemo, inquit, fuit mihi in adiutorium, nisi Michael Princeps uester. Per haec ergo singula deprehenditur, rationalis creatura uanitati esse subiecta, non uolens, sed propter eum, qui subiecit in spe, spes namque est ab his rebus corporis & corruptibilibus aliquando cessandum. Hanc enim habet expectationem creatura ista rationalis, ut reuelatio fiat filiorum Dei, propter quos angeli mittuntur in ministerium, ut & ipsi cum his quibus ministrauerunt hereditatem capiant salutis, ut caelestium & terrestrium fiat unus grex, & unus pastor, & sit Deus omnia in omnibus

Scimus

Scimus enim, quod omnis creatura ingemiscit, &c. Creatura enim licet non uolens subiecta sit, tamen quoniam uoluntati cedit eius, qui subiecit eam, affectum quandam & charitatem circa eos exhibet, pro quibus uidetur esse subiecta, & pro doloribus eorum dolet, & pro gemitibus gemit, si uero ut in alijs exemplaribus inuenitur, ita legamus, congemiscit & parturit, secundum illum sensum accipimus, quod dicit Apostolus, genuisse se per Euangelium, eos, quos per fidem Christi perducit ad lucem. Vel sicut de alijs dicit: Filii mei, quos iterum pario, donec formetur Christus in uobis. Parturit ergo & creatura eos, quos regenerat ad salutem.

Non solum autem illa, sed & nos ipsi, &c. Illud potius in hac intelligimus sententia, quae cum secundum ea, quae superius dixerimus, multi sint spiritus ministeriales, in ministerium missi, propter eos qui hereditatem capiunt salutis, sub quibus agens unusquisque creditur, uelut sub tutoribus & procuratoribus instituitur, usque ad praefinitum tempus a patre, hoc est, usque quo ad legitimam aetatem animae perfectionis aduenerit, ubi quis iam supergressus spiritum seruitutis, quem acceperat in timore, a quo uelut in pedagogo seruetur, dignus efficitur accipere adoptionis spiritum primitiae spiritus, per quem adoptatus in filium possit esse primitiuorum Ecclesiae, qui in caelis est sociari. Et sicut multum differat filium esse quam seruum, ita multum differat ministerialibus spiritibus spiritus sanctus, cuius intelligentiam Paulus cum suis similibus habere se dicit. Vnus hic modus sit, quo sermonis huius intelligentiam potuimus indagare. Videamus nunc & alium. Legimus apud ipsum Apostolum Paulum, dona uel gratias sancti spiritus, multos spiritus nominari, cum dicit: Nunc autem, quoniam aemulatores estis spiritalium, edificationem Ecclesiae quaerite, ut abundetis. Et iterum alibi: Spiritus Prophetarum Prophetis subiecti sunt, subiectos dicens spiritus Prophetarum, non quasi meliori inferiores, sed pro eo quod habens quae prophetiae spiritum, non inuitus loqui cogitur, ut illi, qui habent spiritus immundos, sed cum uult, & ratio postulat dicit, cum uero dicere oportum non uidebit, silet, bene sciens quia tempus sit loquendi, & tempus tacendi. Et ideo non ad iniuriam dicitur, quia prophetis subiecti sunt spiritus, sed ad dispensationem, sicut & illud dictum accipimus de saluatore; Quia tunc & ipse filius subiectus erit ei, qui sibi subdidit omnia, & hic enim subiectus, non quasi inferior dicitur. Quomodo enim inferior dici potest, qui filius est, & omnia est quae pater. Omnia enim, inquit, pater tua mea sunt, sed in his quos patri subdit credentes in se, quoniam in uno quoque ipsorum se esse dicit, & se eis dicit esurire, & sitire et nudus esse, seque pasci in eis, in idui, profiteretur. Idcirco & in illis ipse dicitur esse subiectus, sed haec per excessum quandam dicta sunt, nunc autem ad propositum redeamus. Dona ergo diuersa spiritus a Paulo multi spiritus appellatur, horum hoc multorum donorum quicquid est, summum & magnum sine dubio, Apostoli consecuti sunt, ut idonei essent, sicut & ipse Paulus dicit: Ministri Noui Testamenti, & ut replere possint Euangelium ab Hierusalē in circuitu usque ad Illyricum. Hoc ergo quod in eis praeter ceteris sublimius & preclarus collatum est sancti spiritus donum, merito primitias sancti spiritus appellatur. Et ideo dicit: Sed & nos ipsi, in quo specialiter designare uidei Apostolicam dignitatem: Nos, inquit, ergo ipsi, hoc est, Apostoli, primitias spiritus habentes, quae electi sumus ad hoc, ut primitias spiritus acciperemus, etiam ipsi intra nos gemimus. In tantum, inquit, nulla creatura est, quae doloribus & gemitibus uacet, ut etiam nos ipsi, qui summa ab spiritu sancto & electa dona percipimus, tamen expectantes adoptionem filiorum, id est, perfectionem, eos quos docere & instruere missi sumus, donec uideamus eos in tantum proficere, ut adoptari mereant in filios, necessario dolemus & gemimus. Adhuc tamen addimus & tertium. Idem ipse iterum Apostolus dicit de Domino Iesu Christo, quia sit primogenitus omnis creaturae, ne forte ergo ut ille primogenitus dicitur omnis creaturae & ad quandam rationem etiam multorum spirituum dicat primitiae spiritus sanctus. Si uero quod dixit: Et nos ipsi primitias spiritus habentes, de omnibus dicitur, qui gratia baptismi consecuti uidentur, accipies, sperandum est illud, quod idem Apostolus dicit: Quod si primitiae sanctae & massa, & si radix sancta & rami, quod & si ita sit, tamen ipsius massae, in qua uideatur indurari multitudine fidelium, primitiae necessario uidebantur in Apostolis collocatae, sicut enim scriptum est: Quia in Ecclesia posuit Deus, primum Apostolos, secundo prophetas, tertio doctores. Isti ergo primo loco constituti sunt, competenter primitias gratiae spirituales habere credentur.

Adoptionem filiorum Dei expectantes. Nunciam uideamus quomodo ad optionem filiorum expectare se dicat, qui in superioribus dixit: Quia ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quia sumus filii Dei. Et iterum; Quomodo redemptionem corporis sperat

2. Cor. 1.
Heb. 1.

1. Cor. 12
2. Cor. 14

1. Cor. 15

2. Cor. 13

Rom. 11

Eph. 2

C sperat, qui in alijs dixit: Christus nos redemit, sed ut mihi uideat, ipse hoc eo sermone qui in cō- frequentibus habetur absoluit: Aut enim. Spe salui facti sumus, quod ergo filij sumus, & quod redempti sumus, & quod saluati sumus, in spe consistit. Nunc enim uidemus per speculū in enigmate, per speculum ergo, & in enigmate accepimus, & adoptionem & redemptionem, aduenit enim plenitudo temporum, & misit Deus filium suum factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus. Recipimus ergo adoptionem, sed istam que est per speculum in enigmate, cum autē uenerint quæ perfecta sunt, tunc adoptionem facie ad faciem consequemur.

Redemptionem corporis nostri, &c.) Quod autem dixit redemptionem corporis nostri, ego arbitror quod totius Ecclesiæ indicetur corpus, sicut & alibi ait: Vos autem estis corpus Christi & membra ex parte. Omne ergo corpus Ecclesiæ redimendum sperat Apostolus, nec putat posse quæ perfecta sunt, dare singulis quibusque membris, nisi uniuersum corpus in unum fuerit congregatum. Potest autem & sic intelligi, ut redemptionem corporis nostri dixerit, illam que in resurrectione futura est, cum non solum animæ, sed & corpora ueniet ante tribunal Christi, ut reportet unusquisque propria corporis pro ut gessit.

EXPLICIT EXPOSITIO ORIGENIS.

August. **N**illum est creaturæ genus, quod non in homine possit agnosci, ac si omnis creatura in eo congemiscit, & dolet, reuelationem filiorū Dei expectans, quæ per corporis etiam resurrectionem & si non in omnibus hominibus, omnis tamen à corruptionis seruitute liberabitur, quia & singulis omnis est, & si quo alio modo potest idem locus Apostolicarum litterarum intelligi, non tamen ex istis uerbis consequens est, ut Solem & Lunam & sidera congemiscere credamus, donec in seculi finem à corruptionis seruitute liberentur. Quidam etiam sic dicunt Adam & Eua esse creaturam, per quos primitiæ humani generis procreatæ sint, quos serpens olim spe diuinitatis, uanitati subiectos corruptionis fecerit deseruire, nō per semetipsos solum peccates, sed & per serpentes instinctū, & ipsi inquit liberabantur, ut corruptioni mortis ultra non seruiant. Omnē etiam creaturā dicunt esse eos, quicunq; ante Aduentū Christi iusti fuerūt, quia & ipsi nondum accipientes, expectant Deo pro nobis melius aliquid providente, non solum autē illis, sed et nos ipsi in quorū diebus redemptionis sacramenta completa sunt, quia nec dum tenemus, sed in spe salui facti sumus, quamuis quæ multi cupierunt iusti uidere, uiderimus

ALIA EXPOSITIO.

Existimo enim quod non sunt condigne passiones, &c.) Hinc uult futuram gloriam commendare, ut præ sentes pressuras facilius tolleremus.

Ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.) Ideo dicit reuelabitur, quia modo abscondita est, cum Christo in Deo, & nondum apparuit quid erimus, scimus enim qui cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam uidebimus cum sicuti est.

Nam expectatio creaturæ.) Diuersi hunc locum, diuersis modis exponunt, siue omnis creatura resurrectionis tempus expectat, quia tunc in melius commutabitur, quādo erit cælum nouum, & terra noua, & tunc, id est, in tempore resurrectionis, reuelatio apparebit filiorum Dei. Siue omnis creatura, id est rationalis angelica, hoc in hominibus expectat impleri, Petrus enim dicit, Angelos gloriam desiderare sanctorum.

Vanitati enim creatura subiecta est.) Id est, creatura humana præuaricationi est peccando subiecta.

Non uolens.) Id est, non propria uoluntate, sed à serpente decepta, spe illa qua audiri erat. Eritis sicut dii, scientes bonum & malum.

Sed propter eum qui subiecit in spe.) Quæ est ipsa spes, audi sequentia, quia & ipsa creatura liberabitur à corruptione seruitutis, quam audiuit quando ei Dominus ait: Terra es, & in terram ibis, quæ intelligitur corruptio mortis.

In libertate.) Vt Dominus ait: Si uos filius liberauerit, uere liberi estis.

Gloriæ filiorum Dei.) Soli enim homines, non alia inrationabilis creatura gloriæ filiorum Dei merebitur obtinere.

Scimus enim quod omnis creatura &c.) Non cælum, nō terra, non mare, non aliqua

A aliqua inrationabilis creatura, sed angeli, qui sicut gaudet super poenitentiam agentes, ita dolet super conuerti nolentes. Siue etiam omnis creatura promiscui Ecclesiæ fidelium populi intelliguntur, ut illud: Prædicate Euangelium omni creaturæ.

Non solum autem illa.) Id est, angelica, quæ nobis benignior est, uel illa hominum quæ plebeia est & indocta, sed etiam nos ipsi discipuli Christi, qui sumus primitiæ acquisitionis, & præclara charismata, uel ut primitiæ spiritus, unde mundū ditaremus, accepimus, expectat redemptionem corporis nostri, id est totius Ecclesiæ, quæ in æternū est regnatura cū Christo.

EVANGELIUM LVCAE. CAP. VI.

Lstote misericordes, sicut & pater uester misericors est. Nolite iudicare, ut non iudicabimini. Nolite condemnare ne condemnabimini. Dimittite, & dimittentur, date, & dabitur uobis, mensuram bonam & confertam, & coagitatam, & supereffluentem dabunt in sinum uestrum. Eadem quippe mensura qua mensi fueritis, remetietur uobis. Dicebat autem illis similitudinem: Nunquid potest cæcus cæcum ducere? nonne ambo in foueā cadunt? Non est discipulus supra magistrū. Perfectus autem omnis erit, si sit sicut magister eius. Quid autē uidet festucā in oculo fratris tui, trabem autem qui in oculo tuo est, non cōsideras? Aut quomodo potes dicere fratri tuo: Frater, sine eijsam festucā de oculo tuo, ipse in oculo tuo trabem nō uidet? Hypocrita, ecce primū trabē de oculo tuo, & tunc perspicias ut educas festucā de oculo fratris tui.

Estote misericordes, sicut & pater uester misericors est.) Misericors est Deus super ingratos & malos, uel multiplici sua misericordia, quæ etiam iumenta saluat, temporalia bona largiendo, uel cœlestia dona singulari gratia qua electos solum glorificat inspirando. Sed siue hoc siue illud, siue utrunq; intelligas, magna Dei bonitate sit, quæ nobis imitanda præcipitur, si filij Dei esse uolumus.

Nolite iudicare, & non iudicabimini, nolite condemnare, &c.) Hoc loco, nihil aliud nobis præcipi existimo, nisi ut ea facta, quæ dubium est, quo animo fiant, in meliorem partem interpretentur, quod enim scriptum est: Ex fructibus eorum cognoscetis eos, uel manifestis dictum est, quæ non possunt bono animo fieri, sicuti sunt, stupra uel blasphemie, uel furta, uel ebrietates, & si qua sunt alia, de quibus nobis iudicare permittitur. De genere autem ciborum, quia possunt bono animo, & simplici corde, sine uitio concupiscentiæ, quicunq; humani cibi indifferenter sumi, prohibet Apostolus iudicare eos, qui carnibus uescantur, & uinū bibebant, ab eis qui se ab huiusmodi alimentis temperabant. Qui manducat, inquit, non manducantem, non spernat, & qui non manducat, manducantem non iudicat. Ad hoc pertinet etiam illud, quod alio loco dicit: Nolite ante tempus iudicare quicq; quoad ueniat Dominus, & illuminet abscondita tenebrarum, & manifestabit cogitationes cordis. Sunt autē quædam facta media, quæ ignoramus quo animo fiant, quia & bono & malo fieri possunt, de quibus temerarium est iudicare, maxime ut condemnemus. Horum autem ueniet tempus ut iudicentur, cum Dominus illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit cogitationes cordis. Duo sunt autem in quibus temerarium iudicium cauere debemus, cum incertū est, qualis futurus sit, qui nunc uel malus uel bonus apparet.

Dimittite & dimittentur, date & dabitur uobis.) Dimittere nos iniurias, dare beneficia iubet, ut nobis peccata dimittantur, & uita detur æterna. Qua sententia breui sed eximia, cuncta quæ latissime de conuersando cum inimicis mandauerat, comprehendendo concludit.

Mensuram bonam, & confertam, & coagitatam, & supereffluentem dabunt in sinum uestrum.) Huic simile est, quod alibi dicit, ut & ipsi recipient uos in æterna tabernacula. Non enim pauperes ipsi, sed Christus mercedem his, qui elemosinam fecerunt redditurus est, quam tamē in sinum dare dicuntur, quia promerendæ illius occasionem de dero, cum uel

Cum uel egentis misere, uel inprobe seuentes, fortiorum sunt & tollerati patientia, & beneficentia sustentati, & ad ipsam aliquoties fidem dulci gratia prouocat.

Eadem quippe mensura, qua mensi fueritis remetietur uobis.) Et Apostolus ad Eleemosynam Corinthios hortans inter alia dicit: Hoc autem dico, qui parce seminare parce & metere, & qui seminat in benedictionibus de benedictionibus & metere. Potest autem & de omnibus quæ mente, manu, lingua, gerimus accipi, quia tu reddes singulis, inquit, secundum opera eorum.

Dicebat autem illis & similitudinem. Nunquid potest cæcus cæcum ducere, nonne ambo in foueam cadent.) Sensus huiusmodi sententiæ pender ex superioribus, ubi de danda Eleemosyna, & iniuria dimittenda præcipitur. Si te, inquit, ira contra uolentium, & contra petentem φιλανθρωπία cæcauerit, nunquid tua mente uiciata, uicium eius curare poteris? Aut ille solus qui iniuriam fecit, & non tu etiam, qui ferre nesciebas reus de putaberis? At si mittit te tranquillique pectoris eius inprobitas inuenit, & ille ad poenitentiam mouebitur, & tu patientiæ præmio donaberis, quia cæcum uidente oculo, hoc est, corde sereno ducere curabas ad lumen.

Non est discipulus super Magistrum, perfectus autem omnis erit, si sit sicut magister eius.) Si magister qui utique quasi Deus potuit, non suas ultum ire iniurias, sed ipsos maluit insecutores patiendo reddere mitiores, eadem necesse est, discipuli qui puri homines sunt regulam perfectionis sequantur.

Quid autem uides festucam in oculo fratris tui, trabem autem quæ in oculo tuo est, non consideras?) Et hoc ad superiora respicit, ubi cæcum à cæco duci, id est, peccantem à peccatore castigari non posse præmonuit. Multi enim superbia, uel odio φιλαργυρία, uel auaritia, uel alio quolibet crimine præuenti, leuia hæc aut nulla iudicantes, accerime corripunt eos, quos subita uiderint ira turbatos, oculum metris à solito puritatis statu qua si festuca intruente mutasse, atque immemores dominici præcepti, quo ait: Nolite condemnare, & non condemnabimini. Magis amant uituperare & damnare, quam emendare atque corrigere.

Et quomodo potes dicere fratri tuo, frater sine eijciam festucam de oculo tuo, ipse in oculo tuo trabem non uidet.) Hæc cum fratre agis, si uerbi gratia, quod ira ille peccauit, tu odio reprehendis. Quantum autem inter festucam & trabem, qua si tantum inter iram distat atque odium? Odium est enim ira inueterata, quasi quæ uetustate ipsa tantum acceperit, ut merito appelletur trabes, fieri autem potest, ut si irascaris homini uelise corrigi. Si autem oderis hominem non potes eum uelle corrigere, & ideo impossibile dicitur, ut festucam fratris oculo demat, qui suo trabem gestat in oculo.

Hypocrita, eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc perspicies, ut educas festucam de oculo fratris tui.) Id est, primo abs te expelle odium & deinceps poteris, iam eum quem diligis emendare, & est uere multum cauendum & molestum hypocritarum, id est simulatorum genus, qui cum omnium uitiorum & accusationes odio & liuore suscipiant, etiam consultores, uideri se uolunt, & ideo pie cauteque uigilandum est, ut cum aliquem reprehendere uel obiurgare necessitas coegerit. Primo cogitemus utrum tale sit uitium, quod nunc quam habuimus, uel quo caruimus, & si nunquam habuimus cogitemus, & nos homines esse, & habere potuisse. Si uero habuimus, & non habemus, tangat memoriam communis infirmitas, ut illam reprehensionem aut obiurgationem, non odium, sed misericordia præcedat, ut siue ad correctionem eius, propter quem id facimus, siue ad peruersionem ualuerit, nam incertus est exitus. Nos tamen de simplicitate oculi nostri securi sumus, si autem cogitantes nos met ipsos inuenimus in eo esse uitio, in quo esse ille, quem reprehendere parabamus, non reprehendamus, neque obiurgemus, sed tamen congemiscamus, & non illum ad obtemperandum nobis, sed ad pariter conandum inuitemus. Raro ergo, & magna necessitate obiurgationes adhibendæ sunt, ita tamen ut etiam in his ipsis non nobis, sed Deo, ut seruiamus infirmis. Ipse est enim finis, ut nihil duplici corde faciamus. Auferentes trabem de oculo nostro inuidentiæ, uel malitiae, uel simulationis, ut ualeamus enecere festucam de oculo fratris.

HEBDO.

HEBDO. VI. POST PENTECOST. EPIST.

B. Petri Apost. Cap. III.

Mnes unanimes estote in oratione, compatientes, fraternitatis amatores, misericordes, modesti, humiles. Non reddentes malum pro malo, uel maledictum pro maledicto, sed e contrario, benedictes, quia in hoc uocati estis, ut benedictionem hæreditate possideatis, qui enim uult uitam diligere & uidere dies bonos, coereat linguam suam à malo, & labia eius ne loquantur dolum. Declinet autem à malo & faciat bonum, inquirat pacem & sequatur eam, quia oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Vultus autem Domini super facientes mala. Et quis est, qui uobis noceat, si boni emulatores fueritis? Sed si quid patimini propter iustitiam, beati. Timorem autem eorum ne timueritis, ut non conturbemini. Dominum autem Christum sanctificate in cordibus uestris.

O Mnes unanimes estote in oratione, compatientes, fraternitatis, &c.)

Quoniam superius diuersas personas, condiciones & sexus, congrua sibi discretionem docebat, iam nunc omnes communiter admonet in fidei Dominicæ causâ, unum cor & unam habere animam.

Beda.

Quia in hoc uocati estis, ut benedictionem hereditatis possideatis, &c.)

Potest benedictio hereditatis & illa intelligi, qua Ecclesia in futura uita, Domino perpetuo benedicit, unde & nunc se futurorum gratulabunda canit: Exaltabo te Deus meus, rex, & benedicam nomen tuum in æternum, & in seculum seculi. Quod ergo quisque in futuro inuenire desyderat, hoc in præsentem meditari & agere satagat, & conditorem uidelicet & proximum, sine ira uoce benedicere, & ipsum diuina pariter, ac fraterna benedictione dignum reddere, quia oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum, uultus autem Domini super facientes mala, quia beatus Petrus malum nos pro malo reddere uetauerat. Imo maledictibus benedicere iussit rat, recte propheticum testimonio astruit, superna inspectione & bonos semper uideri & malos, quatenus meminerimus & nostram patientiam, qua toleramus malos, nostram beneuolentiam, qua persequentibus bona optamus, æterno premio remunerandam, & persecutores nostros, si poenitere noluerint, digno plectendos esse supplicio, si uero poenituerint, nos quoque pro ipsorum salute, quam deprecabamur à Domino, coronam iustitiæ congratulationis accepturos.

Psal. 144.

Psal. 32.

Et quis est qui uobis noceat, si boni emulatores fueritis.) De his dicit, que nobis aduersarijs per uerba contumeliosa, per damna rerum temporalium, per tormenta corporis accedunt. Hæc enim & huiusmodi omnia cum fidelibus irrogantur, his dumtaxat, qui boni emulatores sunt, & hoc per scientiam, nequaquam eis nocere possunt, sed palmam magis poenitentiae æquanimiter tolerantibus adferunt. Contra illis qui rogant poenam accumulando æterna plurimum nocent. Si quis autem huiusmodi aduersis uictus deuicit, non huic ille qui malum intulit, sed ipse sibi, qui hæc patienter ferre rectusauit, nocuit, neque eorum domus, quam uir sapiens ædificauit, ideo non cecidit, quia uolentias tempestatum non pertulit, sed quia fundata erat supra petram, nec rursus ea, quam stultus stulte fabricauit. Ideo cecidit, quia pulsata tempestatibus est, sed quia super arenam posita erat. Vitamque etenim æqualiter aduersitas feriens tentauit, sed uni firmitas fundamenti coronam perseverantiæ tribuit, alteram flagellis struatur æ stulticia strauit.

Matth. 7.

Sed & si quid patimini propter iustitiam, beati.) Non solum, inquit, nihil uobis noceat, qui bonum facientibus male irrogat, sed etiam cum uos propter bona quæ execratur, hostis inlequitur, causam uobis maioris beatitudinis præstat, cum patientiæ uestræ uires exercet, iuxta illud Euangelicum: Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.

Matth. 5.

Dominum nostrum Iesum Christum sanctificate in cordibus uestris.) Quid est Dominum sanctificare in cordibus uestris, nisi sanctitatem eius, quam sit incoprehensibilis gloriæ, intimo cordis affectu cõteri, quod est maximum nobis præsidium contra infidias, ac uolentiam terrentis inimici, semper uidelicet intueri, quantum in se sperantibus uiuendi fortitudinē dare ualeat, cuius inestimabilis sanctitas fulget.

x Item